บัญชีรายจ่าย ด้านการศึกษาแห่งชาติ

National Education Accounts of Thailand

บัญชีรายจ่าย
ด้านการศึกษาแห่งชาติ

คณะผู้จัดทำ

นักวิจัย

รศ.ดร. ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ [1]

ผศ.ดร. ดวงมณี เลาวกุล [1]

ดร.ศุภชัย ศรีสุชาติ [1]

ดร. แก้วขวัญ ตั้งติพงศ์กูล[1]

ดร.ศศิวิมล วรุณศิริ ปวีณวัฒน์ [2]

ผู้ช่วยนักวิจัย

นางสาวดลภัค ชัยบุตร[1]

นางสาวณัฐชา ก๋องแก้ว[1]

นางสาวอรอนงค์ ทวีปรีดา[1]

นางสาวสุทธิดา พลายงาม [2]

นายพงศ์ทัศ วนิชานันท์ [1]

---

[1] มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[2] มหาวิทยาลัยหอการค้า

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยโครงการบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 2 ขอขอบพระคุณหน่วยงานและบุคลากรจำนวนมากที่ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ข้อมูล และความรู้ในการจัดทำบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาในครั้งนี้

1. **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**
   คุณสุวรรณี คำมั่น คุณวิโรจน์ นรารักษ์ คุณปิยนุช วุฒิสอน
2. **สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ** (International Health Policy Program ; IHPP)
   นพ.วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร นพ.ภูษิต ประคองสาย นพ.ขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย และทีมวิจัยจัดทำบัญชีสุขภาพแห่งชาติ
3. **กรมบัญชีกลาง** คุณอุไร ร่มโพธิหยก (ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบบัญชี กรมบัญชีกลาง)
   คุณทิวาพร ผาสุข
4. **สำนักงบประมาณ**
   คุณจรรยา อยู่โปร่ง (สำนักสังคม 1 สำนักงบประมาณ)
5. **สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา**
6. **ทีมจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
   ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก (ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สพฐ.)
   ดร.ปรัชญวรรณ วนานันท์ (กพร.สพฐ.)
   คุณสุดาพร ปานกลิ่น (สพป.นครปฐม)
   คุณลิลิน ทรงผาสุก คุณเบญจวรรณ ดวงใจ (สำนักนโยบายและแผน สพฐ.)
7. **สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน**
   คุณทวีศักดิ์ อำลา (กลุ่มงานนโยบายและแผน สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน)
   คุณสุขนิษฐ์ ปิยวิทยานนท์ (นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มอุดหนุนการศึกษา สังกัด สช.)
8. **สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา**
   ดร.ฑิตติมา วิชัยรัตน์ (ผู้จัดการ กยศ.)
   ศ.ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (อาจารย์ประจำคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์)

9. **กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมสันนิบาติเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย**
10. **สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ รวมถึงบุคลากรจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา สถาบันราชภัฏภูเก็ต สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย**

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยต้องขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ รวมถึงหน่วยงานของรัฐ เอกชน และบุคคลอื่นๆ อีกจำนวนมาก ซึ่งคณะทำงานไม่สามารถกล่าวได้หมด ณ ที่นี้

สุดท้าย คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อการวิจัยโครงการบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ และขอขอบพระคุณ ดร.ไกรยส ภัทราวาท ผู้บริหารโครงการบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ และ น.ส.กนิษฐา คุณาวิศรุต ผู้ช่วยบริหารโครงการที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์

คำนิยม

การศึกษาไม่เพียงเป็นปัจจัยสร้างโอกาสและความมั่นคงให้แก่ชีวิตของคนแต่ละคน แต่ยังเป็นกระบวนการเสริมพลังปัญญาและทักษะให้ประชาชนร่วมกันขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าได้อย่างมีพลังและยั่งยืน ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่ผลักดันให้สังคมและคนทุกคนต้องเร่งพัฒนาตนเองให้พร้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ตลอดทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้พยายามเร่งพัฒนากำลังคงของประเทศเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ภาครัฐจึงได้ลงทุนไปในระบบการศึกษาไทยเป็นเม็ดเงินจำนวนมากโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดิน จนทำให้ประเทศไทยติดอันดับประเทศที่ใช้งบประมาณด้านการศึกษาเป็นอันดับ 2 ของโลกในปี 2554 จากข้อมูลขององค์การยูเนสโก และในปี 2557 งบประมาณด้านการศึกษาของไทยก็สูงเป็นประวัติการณ์ถึง 518,519 ล้านบาท

ในทางกลับกันผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประเทศไทยกลับตกต่ำลง สวนทางโดยสิ้นเชิงกับงบประมาณที่รัฐลงทุนไปกับระบบการศึกษาตลอดทศวรรษที่ผ่านมา

- ผลการศึกษาของธนาคารโลก (2012) ดรรชนีเศรษฐกิจบนฐานความรู้ (Knowledge Economy Index: KEI)* ของไทยปรับตัวลดลงในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาจากอันดับที่ 54 (ปี 2543) เป็นอันดับ 63 (ในปี 2552) สาเหตุหลักมาจากปัจจัยการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- World Economic Forum รายงานในเดือนกันยายน 2556 ถึงผลการจัดอันดับภาพรวมการแข่งขันของไทยในเวทีโลกว่า อยู่ในอันดับที่ 37 จาก 148 ประเทศ เฉพาะด้านการศึกษาขั้นสูงและฝึกอบรม อันรวมถึงมหาวิทยาลัย อาชีวศึกษา มัธยมศึกษาและการพัฒนาแรงงาน อยู่ในอันดับที่ 66
- ในด้านสัมฤทธิผลทางการศึกษา เฉพาะในส่วนของการเรียนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โครงการ PISA (Programme for International Student Assessment) รายงานผลว่านักเรียนไทยได้คะแนนในกลุ่มต่ำต่อเนื่องมาตลอด 10 ปี โดยประมาณ ร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ใช้ได้ทั้ง 2 วิชา
- เด็กเยาวชนที่อยู่ในข่าย “ด้อยโอกาส” ในประเทศไทยมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 ล้านคนหรือราว 1 ใน 3 ของประชากรเด็กวัย 0-18 ปี ทั้งหมด
- ประชาชนวัยแรงงานมีฝีมือระดับต่ำมีจำนวนกว่า 8 ล้านคน และมีแนวโน้มจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินภารกิจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพเยาวชน พ.ศ. 2553 ภายใต้วิสัยทัศน์เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของ ที่เน้นการ "สร้างคุณภาพ เพิ่มประสิทธิภาพ และลดความเหลื่อมล้ำ" จึงได้ให้การสนับสนุนศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการวิจัยและพัฒนาระบบบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ (National Education Account) ขึ้น เพื่อให้เป็นเครื่องมือทางนโยบาย (Policy Instrument) และเป็นแหล่งข้อมูลของชาติที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาของไทยในระยะยาว ผ่านการนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางยุทธศาสตร์การลงทุนด้านการศึกษา และการจัดทำงบประมาณด้านการศึกษาในแต่ละปี และเพื่อใช้ในการประเมินและตรวจสอบผลการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาในมิติต่าง ๆ เช่น ตามระดับการศึกษา ตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ รวมทั้งมิติในเชิงเศรษฐกิจสังคมและประชากรศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรด้านการศึกษาของประเทศให้เกิดคุณภาพสูงสุดต่อการเรียนการสอนระหว่างครูและผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างเต็มที่

นอกจากนั้นแล้วบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติยังมุ่งหวังให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลรายจ่ายด้านการศึกษาจากทุกภาคส่วนที่ได้มีการบันทึกไว้เพื่อการศึกษาและวิจัยพัฒนานวัตกรรมด้านการเงินในระบบการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในระบบการศึกษาต่อไปในอนาคต พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประเทศไทยสามารถเปรียบเทียบผลของการใช้จ่ายด้านการศึกษาของไทยกับนานาชาติได้อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาระหว่างไทยกับนานาชาติ

สสค.จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลในรายงานบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาฉบับย่อนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงนโยบาย เชิงวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในระบบการศึกษาไทยให้เข้ามาร่วมกันกำหนดทิศทางและร่วมกันพัฒนาระบบการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หากผู้สนใจต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ สามารถติดต่อข้อรับฐานข้อมูลเพื่อการวิจัย หรือรายงานฉบับสมบูรณ์ได้ที่ QualityLearning@QLF.or.th หรือดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์ www.QLF.or.th หรือที่คลังข้อมูลการเรียนรู้ สสค. www.QualityLearning.org

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

พฤษภาคม 2557

คำนำ

การจัดทำบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2551-2553 ในครั้งนี้ เป็นการศึกษานำร่องครั้งแรกในประเทศ บัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาตินับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถใช้เป็นกรอบในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสรรและการใช้จ่ายทรัพยากรในด้านการศึกษาของประเทศอย่างเป็นระบบ

ระบบบัญชีรายจ่ายการศึกษาแห่งชาติ จัดทำขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดตามการจัดทำบัญชีสุขภาพแห่งชาติเป็นต้นแบบ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถแจกแจงข้อมูลรายจ่ายการศึกษาตามกิจกรรม และหน่วยผู้ให้บริการได้ ดังนั้น ระบบบัญชีรายจ่ายการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งพัฒนาขึ้นในขั้นต้นนี้ ยังไม่สามารถแสดงในลักษณะที่เป็นบัญชีบริวารของระบบบัญชีรายได้ประชาชาติ ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในระยะถัดไปสมควรให้มีการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงบัญชีรายจ่ายการศึกษาแห่งชาติ บัญชีสุขภาพแห่งชาติ และบัญชีรายได้ประชาชาติเข้าด้วยกัน

ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในฐานะที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ให้เป็นผู้ดำเนินการวิจัยในการจัดทำบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือจากหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งที่เป็นเจ้าของข้อมูลและเป็นผู้ใช้ข้อมูล หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลในรายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ประกอบในการวางนโยบายที่สำคัญด้านการศึกษาของประเทศได้

รายละเอียดเพิ่มเติมรวมไปถึงแนวทางการจัดสรรงบประมาณในระดับต่างๆ ดาวน์โหลดได้ทางเว็บไซต์ของ สสค. ที่ www.qlf.or.th หรือติดต่อได้ที่ รศ.ดร.ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ (chaiyuth@ econ. tu.ac.th)

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

บทที่ 1	แนวคิดการจัดทำบัญชี	15
บทที่ 2	ทรัพยากรด้านการศึกษาของไทย	19
บทที่ 3	รายจ่ายภาครัฐ ส่วนกลาง	43
บทที่ 4	รายจ่ายภาครัฐส่วนท้องถิ่น	61
บทที่ 5	รายจ่ายภาคธุรกิจเอกชน องค์การไม่แสวงหากำไร และภาคต่างประเทศ	67
บทที่ 6	บทบาทครัวเรือน ด้านการศึกษา	73
บทที่ 7	ผู้รับประโยชน์	79

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 2.1	แสดงแหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทย	20
แผนภาพที่ 2.2	สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี พ.ศ. 2551- 2553	22
แผนภาพที่ 2.3	รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศ จำแนกตามระดับการศึกษาปี พ.ศ. 2551-2553	23
แผนภาพที่ 2.4	แหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทยปี 2551 (รวมส่วนกลาง อปท. และภาคเอกชน)	24
แผนภาพที่ 2.5	แหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทยปี 2552 (รวมส่วนกลาง อปท. และ ภาคเอกชน)	25
แผนภาพที่ 2.6	แหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทยปี 2553 (รวมส่วนกลาง อปท. และ ภาคเอกชน)	26
แผนภาพที่ 2.7	รายจ่ายด้านการศึกษาไทยปี 2551 จำแนกตามระดับการศึกษารวมทั้งสิ้น 564,869 ล้านบาท	28
แผนภาพที่ 2.8	รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2552 จำแนกตามระดับการศึกษารวมทั้งสิ้น 610,798 ล้านบาท	29
แผนภาพที่ 2.9	รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2553 จำแนกตามระดับการศึกษารวมทั้งสิ้น 658,098 ล้านบาท	30
แผนภาพที่ 2.10	รายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยเฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) ปี 2551 จำแนกตามระดับการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 421,652 ล้านบาท	31
แผนภาพที่ 2.11	รายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยเฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) ปี 2552 จำแนกตามระดับการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 477,510 ล้านบาท	32

แผนภาพที่ 2.12	รายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยเฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) ปี 2553 จำแนกตามระดับการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 521,233 ล้านบาท	33
แผนภาพที่ 2.13	รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2553 จำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามแหล่งที่มาของส่วนกลาง อปท.และภาคเอกชนรวมทั้งสิ้น 658,098 ล้านบาท	34
แผนภาพที่ 2.14	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่ายปี 2551	35
แผนภาพที่ 2.15	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่ายปี 2552	36
แผนภาพที่ 2.16	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่ายปี 2553	37
แผนภาพที่ 2.17	รายจ่ายด้านการศึกษารวม จำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่าย ปี 2553 จำนวน 658,098 ล้านบาท	38
แผนภาพที่ 2.18	รายจ่ายด้านการศึกษาปี 2553 ของภาครัฐ (ส่วนกลางและ อปท.) จำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่ายจำนวนทั้งสิ้น 521,233 ล้านบาท	41
แผนภาพที่ 2.19	รายจ่ายด้านการศึกษาปี 2553 เฉพาะภาคเอกชน จำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่าย จำนวนทั้งสิ้น 136,865 ล้านบาท	42
แผนภาพที่ 3.1	แสดงสัดส่วนงบประมาณของ สพฐ.ที่ใช้ในระดับต่างๆ ปีงบประมาณ 2553	45
แผนภาพที่ 3.2	แสดงการกระจายงบประมาณของ สพฐ. ไปสู่ สพท.และโรงเรียนปีงบประมาณ 2553	46
แผนภาพที่ 3.4	แผนภาพการไหลของเงินทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ในระดับอาชีวศึกษา ปี พ.ศ.2553	57
แผนภาพที่ 4.1	รายจ่ายทางด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ.2551 - 2553 จำแนกตามแหล่งที่มาของงบประมาณ	63
แผนภาพที่ 4.2	รายจ่ายด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2553 จำแนกตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	64

แผนภาพที่ 4.3	แนวโน้มของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2551 - 2553	64
แผนภาพที่ 4.4	กิจกรรมการใช้จ่ายด้านการศึกษาของท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553	66
แผนภาพที่ 5.1	ยอดเงินบริจาค เงินสนับสนุนเพื่อการศึกษาที่นำมาหักลดหย่อนภาษี	00
แผนภาพที่ 5.2	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.90 และ 91 เงินบริจาคเงินสนับสนุนเพื่อการศึกษา	70
แผนภาพที่ 5.3	ภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.50 ข้อมูลรายจ่ายในการส่งลูกจ้างเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรม	70
แผนภาพที่ 5.4	ค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน ระหว่างปี 2548 - 2552	71
แผนภาพที่ 5.5	รายจ่ายด้านการศึกษาของ NGO	72
แผนภาพที่ 6.1	ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเฉลี่ยของครัวเรือนจำแนกตามชั้นรายได้ปี 2552 ตามนิยามของผู้วิจัย (เฉพาะครัวเรือนที่มีรายจ่ายด้านการศึกษา)	74
แผนภาพที่ 6.2	ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนจำแนกตามชั้นรายได้ และรายการที่ใช้จ่าย พ.ศ. 2552	76
แผนภาพที่ 6.3	รายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือน จำแนกตามประเภทสถานศึกษาที่ครัวเรือน ได้จ่ายไปปี พ.ศ. 2551-2554	77
แผนภาพที่ 6.4	รายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือน พ.ศ. 2554 จำแนกรายภูมิภาค (ล้านบาท)	78

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2.1	แสดงรายจ่ายด้านการศึกษาของไทยตั้งแต่ปี 2551 - 2553	21
ตารางที่ 2.2	แสดงร้อยละของร่ายจ่ายด้านการศึกษาไทยตั้งแต่ปี 2551 - 2553	21
ตารางที่ 2.3	นิยามรายจ่ายด้านการศึกษาของไทย	39
ตารางที่ 3.1	สรุปรายจ่ายงบประมาณของ สพฐ. แยกตามโครงสร้างและหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ 2553	45
ตารางที่ 3.2	ค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้ผลิตบริการของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.)	46
ตารางที่ 3.3	ค่าใช้จ่ายของการศึกษาในระดับสถาบันการศึกษา ระดับมหาวิทยาและอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา ปี 2553	49
ตารางที่ 3.4	ค่าใช้จ่ายของการศึกษาในระดับสถาบันการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัยและอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา ปี 2553	50
ตารางที่ 3.5	ตารางจำแนกตามกิจกรรม	54
ตารางที่ 3.6	ค่าใช้จ่ายของการศึกษาในระดับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ปี พ.ศ. 2553	56
ตารางที่ 3.7	บัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่ายและหมวดงบประมาณภายใต้หน่วยจ่ายแทนภาครัฐในระดับอาชีวศึกษา ปีงบประมาณ 2553	60
ตารางที่ 4.1	รายจ่ายด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2553 จำแนกตามแหน่งที่มาของงบประมาณ	63
ตารางที่ 4.2	สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่องบประมาณรายจ่ายทุกภารกิจ (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553	65
ตารางที่ 7.1	จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา และจำแนกตามหน่วยงาน ปีการศึกษา 2553	80
ตารางที่ 7.2	รายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัว จำแนกตามระดับการศึกษา และจำแนกตามหน่วยงานปีการศึกษา 2553	80

1

แนวคิดการจัดทำบัญชี

ทำไมถึงต้องมีการจัดบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ?

- การปฏิรูปการศึกษาของไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 เป็นต้นมา มีผลให้ประเทศไทยลงทุนด้านการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยภาครัฐลงทุนในสัดส่วนที่สูงที่สุดมาโดยตลอด ขณะที่ภาคส่วนอื่นๆ ของสังคมได้มีการใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษามากขึ้นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องมูลค่าทรัพยากรที่ถูกใช้เพื่อการศึกษาโดยรวมของประเทศ และการใช้จ่ายในระดับต่างๆ รวมทั้งบทบาทโดยเปรียบเทียบของภาคต่างๆ ที่สนับสนุนการจัดการศึกษา ยังมีอยู่ไม่มาก
- ความเข้าใจถึงแหล่งที่มาของทรัพยากรและการกระจายทรัพยากรเหล่านั้น ทั้งในภาครวมและในการศึกษาระดับต่างๆ มีประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ แนวทางการจัดสรรทรัพยากรไปใช้ให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษา และการใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นอกจากนี้ ยังช่วยบ่งบอกถึงความเพียงพอของทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการลงทุนด้านการศึกษา ผลตอบแทนของการลงทุนในระดับต่างๆ และความเข้าใจต่อบทบาทของภาคส่วนอื่นๆ ของสังคมในการมีส่วนร่วมในการลงทุนด้านการศึกษา ความเข้าใจเหล่านี้ช่วยกำหนดบทบาทของภาครัฐที่เหมาะสมในการจัดการด้านการศึกษาในอนาคต
- ระบบบัญชีรายจ่ายการศึกษาแห่งชาติ จัดทำขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดตามการจัดทำบัญชีสุขภาพแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถแจกแจงข้อมูลรายจ่ายการศึกษาตามกิจกรรม และหน่วยผู้ให้บริการได้ ดังนั้นระบบบัญชีด้านการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งพัฒนาขึ้นในขั้นต้นนี้ ยังไม่ได้แสดงในลักษณะที่เป็นบัญชีบริวารของระบบบัญชีรายได้ประชาชาติ
- ระบบบัญชีการศึกษาแห่งชาติใช้ปีปฏิทินเป็นหลักในการจัดทำข้อมูล โดยสมมติให้รายจ่ายภาครัฐตามปีงบประมาณเท่ากับปีปฏิทิน

บัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ มุ่งตอบคำถามที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

- แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการจัดการศึกษามาจากแหล่งใดบ้าง
- หน่วยจ่ายแทนเงินทุนเหล่านี้คือใคร และมีการจัดสรรออกไปอย่างไร
- เงินเหล่านั้นถูกจัดสรร ไปยังหน่วยผู้ให้บริการทางการศึกษาในปริมาณเท่าใด
- บริการใดบ้างที่ถูกจัดขึ้น และผู้ได้รับประโยชน์มีจำนวนเท่าใด

แผนภาพที่ 1.1 กระแสการไหลของเงินทุนด้านการศึกษา

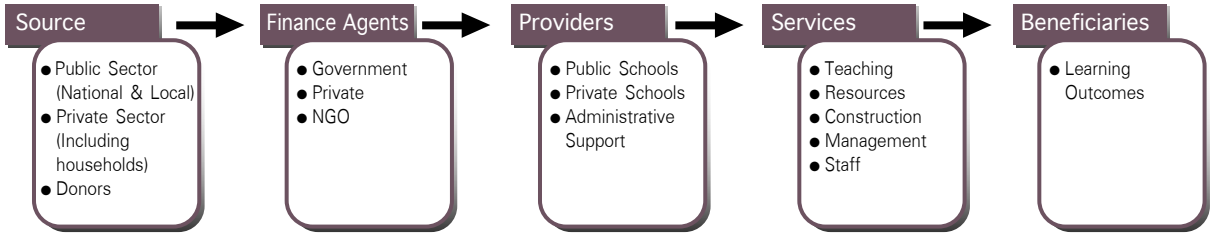

ที่มา : Van Der Gaag and Abetti (2011)

กระแสเงินทุนด้านการศึกษาเป็นอย่างไร?

- ส่วนแรกของภาพระบุแหล่งเงินทุน (Sources) สำคัญ 3 แหล่ง ได้แก่ ภาครัฐ (Public Sector) ที่รวมทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น ภาคเอกชน (Private Sector) คือธุรกิจ และครัวเรือน แหล่งเงินทุนสุดท้ายคือส่วนผู้บริจาค (Donors) อาจมาจากในและนอกประเทศ
- เงินทุนจากทั้งสามแหล่ง ไหลผ่านไปยังตัวกลางที่ทำหน้าที่เบิกจ่ายการเงิน (Financial Agents) ในที่นี้คือหน่วยเบิกจ่ายหรือหน่วยจ่ายแทน หน่วยจ่ายแทนประกอบด้วย รัฐบาล (หมายถึงหน่วยงานต่างๆ ที่ภาครัฐกำกับดูแล) ภาคเอกชน (ธุรกิจ ครัวเรือน) และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (Non-Profit Organizations: NGOs) หน่วยจ่ายแทนเหล่านี้ ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งต่อเงินทุนที่ได้มา ส่งไปยังผู้ผลิตหรือจัดหาบริการทางการศึกษา (Providers)เป็นผู้ใช้จ่ายอีกทอดหนึ่ง ในกรณีของไทย ตัวอย่างหน่วยเบิกจ่ายที่สำคัญคือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการ (หน่วยงานภายใต้กระทรวง) ทำหน้าที่เบิกจ่ายเอง หรือจัดสรรงบประมาณที่ได้รับ ไปยังสถาบันการศึกษาของรัฐ สถาบันการศึกษาของเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่สนับสนุนด้านการศึกษา ในทำนองเดียวกัน ภาคเอกชน (ธุรกิจ และครัวเรือน) และภาคNGO เป็นตัวแทนการใช้จ่ายเงินที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ (เช่น เงินอุดหนุนรายหัวได้รับเป็นเงินโอนมาจากภาครัฐ เงินอุดหนุน เงินเดือนครู ทุนการศึกษา เงินบริจาค)
- ผู้จัดบริการทางการศึกษา (Providers) เป็นผู้ที่ใช้จ่ายเงินทุนที่ได้รับมาจากหน่วยจ่ายแทน เพื่อให้เกิดผลผลิตหรือบริการ ดำเนินการบริหารระบบการศึกษา สามารถจำแนกได้เป็น สถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน ครัวเรือนที่จัดการศึกษาเอง และหน่วยงานสนับสนุนด้านการบริหารระบบการศึกษา เงินหรือทรัพยากรด้านการศึกษาทั้งระบบ ไม่ว่าจะได้มาจากแหล่งใด จะถูกใช้ไปโดยผู้จัดบริการทางการศึกษา
- บริการการศึกษา (Services) ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่าย พอจัดเป็นกลุ่มหลักๆ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การจัดหาอุปกรณ์และสื่อทางการศึกษา การจัดหาอาคารและสิ่งก่อสร้าง การบริหารจัดการ และการผลิตและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษา
- ผู้ที่ได้รับประโยชน์ (Beneficiaries) หมายถึง จำนวนผู้เข้าถึงบริการทางการศึกษา ในแต่ละระดับการศึกษา หรือผลผลิตจำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่าย

2

ทรัพยากร
ด้านการศึกษาของไทย

• รายจ่ายรวมด้านการศึกษา (Total Education Expenditure) ในปีพ.ศ. 2553 มีมูลค่า 658,098 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.51 ของจีดีพี เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2551 และปีพ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยมีการใช้จ่ายในโครงการเรียนฟรี 15 ปีเป็นปีแรก

• รายจ่ายด้านการศึกษาสามารถจำแนกตามหน่วยจ่ายแทนได้เป็น 3 แหล่งใหญ่ คือ (ก)ภาครัฐ ส่วนกลาง (ข้อมูลจากกรมบัญชีกลาง : GFMIS และสำนักงบประมาณ) (ข)องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล และ อบต. รวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ อันได้แก่ กรุงเทพและเมืองพัทยา) และ(ค)ภาคเอกชน ได้แก่ ภาคครัวเรือน (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ) ธุรกิจเอกชน (ข้อมูลจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสวทน.) NGO (ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) และ ROW (ข้อมูลจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ)

แผนภาพที่ 2.1 แสดงแหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทย

รายจ่ายรวมด้านการศึกษาของไทย ปี 2553
มีมูลค่า 658,098 ล้านบาท (รวมเงินกู้ไทยเข้มแข็ง)
คิดเป็นร้อยละ 6.51 ของ GDP โดยเป็นรายจ่ายของภาครัฐ
มากถึง 521,233 ล้านบาท หรือร้อยละ 79.20 ของรายจ่ายรวม

รายจ่ายด้านการศึกษา ถูกใช้จ่ายผ่านหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐเป็นสำคัญ ภาครัฐใช้จ่ายด้านการศึกษารวมทั้งสิ้น 521,233 ล้านบาท แยกเป็นรายจ่ายของราชการส่วนกลางจำนวน 424,949 ล้านบาท รายจ่ายของ อปท. จำนวน 96,284 ล้านบาท ส่วนรายจ่ายของภาคเอกชน (ครัวเรือน เอกชน NGO) และภาคต่างประเทศ มีมูลค่า 136,866 ล้านบาท โดยที่เป็นรายจ่ายด้านการศึกษาของภาคครัวเรือนมากถึง 131,861 ล้านบาท

ตารางที่ 2.1 แสดงรายจ่ายด้านการศึกษาของไทยตั้งแต่ปี 2551-2553

หน่วย : ล้านบาท

ตัวชี้วัด	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายจ่ายด้านการศึกษารวม	564,869	610,798	658,098
รายจ่ายด้านการศึกษาภาครัฐ	421,652	477,510	521,233
ส่วนกลาง	341,817	385,495	424,949
อปท.	79,835	92,015	96,284
รายจ่ายด้านการศึกษาภาคเอกชน	143,217	133,288	136,866
ภาคครัวเรือน	138,913	128,593	131,861
ธุรกิจเอกชน	636	788	1,114
NGO	3,253	3,526	3,649
ภาคต่างประเทศ	415	380	242

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) ไม่รวมเงินนอกงบประมาณ รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจากกยศ.

2. ข้อมูลเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ และเงินอุดหนุนภายใต้ภารกิจไทยเข้มแข็งจาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

3. ข้อมูลภาคครัวเรือนประมาณการจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ รวมเงินบริจาค ข้อมูลภาคธุรกิจเอกชนจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติและสวทน. ข้อมูล NGO จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลภาคต่างประเทศ จากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

4. ปี 2553 รวมข้อมูลไทยเข้มแข็งรอบ 1 และรอบ 2 จำนวน 43,788 ล้านบาท

5. ตัวเลขรายจ่ายส่วนกลางและอปท. สมมติให้ปีงบประมาณเท่ากับปีปฏิทิน

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 2.2 แสดงร้อยละของรายจ่ายด้านการศึกษาไทยตั้งแต่ปี 2551-2553

ตัวชี้วัด	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายจ่ายด้านการศึกษารวมต่อ GDP (%)	6.22%	6.76%	6.51%
รายจ่ายของภาครัฐต่อรายจ่ายรวม (%)	74.65%	78.18%	79.20%
รายจ่ายภาคเอกชนต่อรายจ่ายรวม (%)	25.35%	21.82%	20.80%

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

รายจ่ายด้านการศึกษาในภาพรวม ปี 2551-2553

เมื่อพิจารณาที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทย พบว่าสัดส่วนของงบประมาณของส่วนกลางในการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาในช่วงปี 2551-2553 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 60.5 ในปี 2551 เป็น 64.6 ในปี 2553 ขณะที่รายจ่ายของ อปท. อันได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่มาจากเงินอุดหนุนที่ อปท. ได้รับ และเงินงบประมาณจัดเก็บเองของ อปท. มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นตามลำดับเช่นเดียวกัน จากร้อยละ 14 ในปี 2551 เพิ่มเป็นร้อยละ 14.6 ในปี 2553 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาของภาคครัวเรือนกลับมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน จากร้อยละ 24.6 ในปี 2551 เหลือเพียง 20.4 ในปี 2553 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ซึ่งมุ่งเน้นลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง (ตารางที่ 2.2)

แผนภาพที่ 2.2 สัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทย ปีพ.ศ. 2551-2553

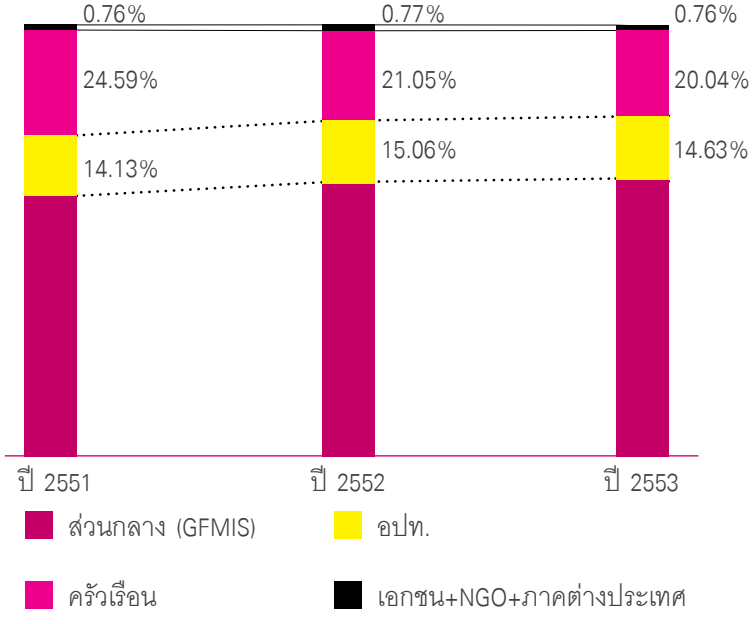

หมายเหตุ : ดูหมายเหตุใต้ตารางที่ 2.1
ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

เมื่อทำการพิจารณารายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทย ทั้งภาครัฐ (ส่วนกลางและท้องถิ่น) และภาคเอกชนรวมกัน จำแนกตามระดับการศึกษาในปี 2551-2553 พบว่ารายจ่ายด้านการศึกษารวมของไทยยังคงถูกใช้ไปในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงที่สุด ร้อยละ 60 ร้อยละ 61 และร้อยละ 65 ตามลำดับ (ดูแผนภาพที่ 2.5 ประกอบ)

แผนภาพที่ 2.3 รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยจำแนกตามระดับการศึกษา ปีพ.ศ.2551-2553

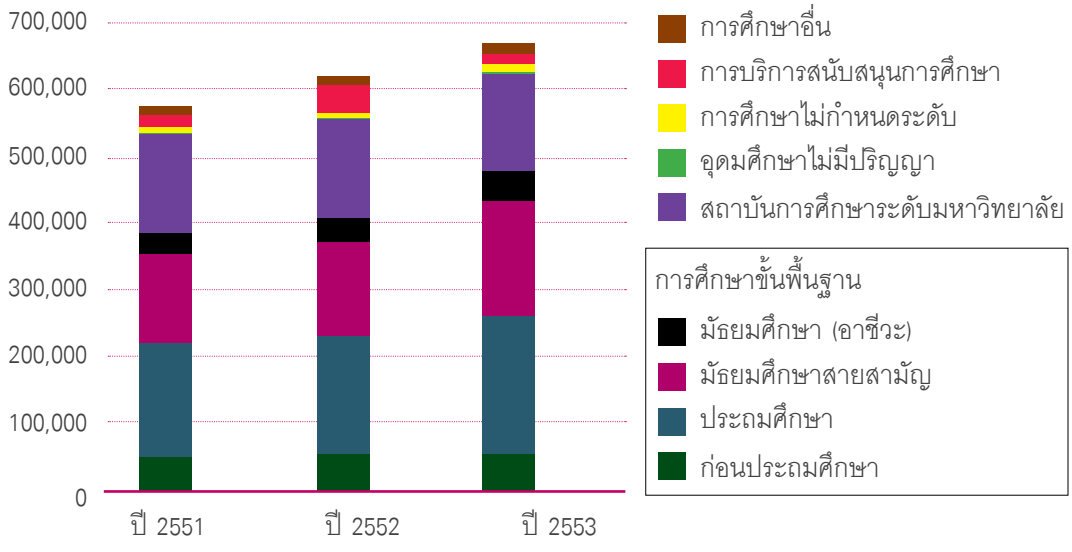

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.
2. ข้อมูลเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ และเงินอุดหนุนภายใต้ภารกิจไทยเข้มแข็งจาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย
3. ปี 2553 รวมข้อมูลไทยเข้มแข็งรอบ 1 และรอบ 2 จำนวน 43,788 ล้านบาท

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

รายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามหน่วยจ่ายแทน (Education Expenditure by Financing Agencies)

หน่วยจ่ายแทนภาครัฐส่วนกลางของไทยประกอบด้วยหลายส่วน ซึ่งจำแนกเป็น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอื่นๆ ที่มีการจัดบริการด้านการศึกษา ได้แก่ กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์ และกระทรวงสาธารณสุข รัฐวิสาหกิจ สำนักนายก กองทุนและเงินทุนหมุนเวียนต่างๆ โดยเฉพาะกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

แหล่งการเงินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) เทศบาล กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ที่ได้รับจัดสรรเงินรายจ่ายด้านการศึกษามาจาก 2 ส่วน คือ เงินอุดหนุนแก่ อปท.ผ่านกรมส่งเสริมฯ กรุงเทพ พัทยา และเงินงบประมาณของ อปท.เอง

แหล่งการเงินนอกภาครัฐหรือภาคเอกชน ประกอบด้วยภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจเอกชน องค์การไม่แสวงหาผลกำไร และภาคต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. 2551 รายจ่ายรวมด้านการศึกษาของไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 564,869 ล้านบาท คิดเป็นของภาครัฐ (ส่วนกลาง) 341,817 ล้านบาท หรือร้อยละ 60.51 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา โดยที่กระทรวงศึกษาธิการมีรายจ่ายด้านการศึกษาสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.22 ของภาครัฐ (ส่วนกลาง) หรือจำนวนเงินมากถึง 304,527 ล้านบาท ในส่วนของอปท. มีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งสิ้น 79,835 ล้านบาท หรือร้อยละ 14.13 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา โดยจำแนกเป็นเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ และงบประมาณ อปท. จัดเก็บเอง คิดเป็นร้อยละ 8.12 และร้อยละ 6.01 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษาตามลำดับ และภาคเอกชนมีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งสิ้น 143,217 ล้านบาท หรือร้อยละ 25.35 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา แบ่งเป็นรายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนร้อยละ 24.59 รายจ่ายด้านการศึกษาของธุรกิจเอกชนร้อยละ 0.11 รายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรไม่แสวงหากำไรร้อยละ 0.58 และรายจ่ายด้านการศึกษาภาคต่างประเทศร้อยละ 0.07 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา (ดูรายละเอียดได้จากแผนภาพที่ 2.5)

แผนภาพที่ 2.4 แหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทยปี 2551 (รวมส่วนกลาง อปท. และภาคเอกชน)

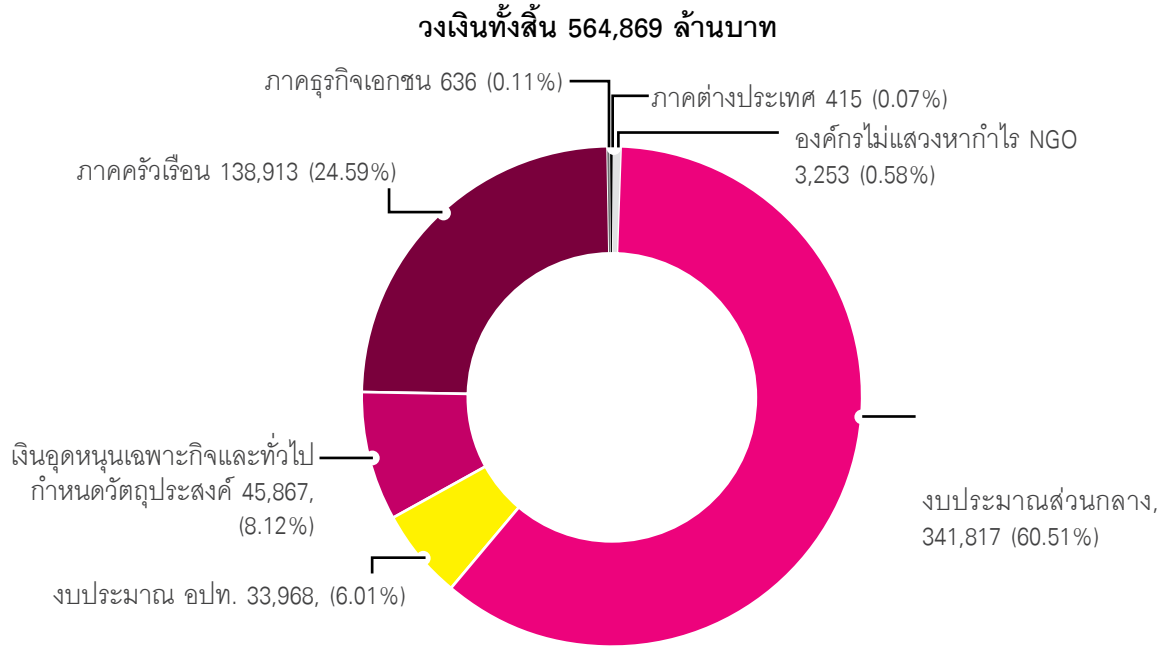

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.
2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย
3. ข้อมูลภาคครัวเรือนประมาณการจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลภาคธุรกิจเอกชนจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติและสวทน. ข้อมูล NGO จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลภาคต่างประเทศ จากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

ในปีพ.ศ.2552 รายจ่ายรวมด้านการศึกษาของไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 610,798 ล้านบาท คิดเป็นของภาครัฐ (ส่วนกลาง) 385,495 ล้านบาท หรือร้อยละ 63.11 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา โดยที่กระทรวงศึกษาธิการมีรายจ่ายด้านการศึกษาสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.10 ของภาครัฐ(ส่วนกลาง) หรือจำนวนเงินมากถึง 344,261 ล้านบาท ในส่วนของอปท. มีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งสิ้น 92,015 ล้านบาท หรือร้อยละ 15.06 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา โดยจำแนกเป็นเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ และงบประมาณ อปท.จัดเก็บเอง คิดเป็นร้อยละ 8.49 และร้อยละ 6.57 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษาตามลำดับและภาคเอกชนมีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งสิ้น 133,288 ล้านบาท หรือร้อยละ 21.82 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา แบ่งเป็นรายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนร้อยละ 21.05 รายจ่ายด้านการศึกษาของธุรกิจเอกชนร้อยละ 0.13 รายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรไม่แสวงหากำไรร้อยละ 0.58 และรายจ่ายด้านการศึกษาภาคต่างประเทศร้อยละ 0.06 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา (ดูรายละเอียดได้จากแผนภาพที่ 2.6)

แผนภาพที่ 2.5 แหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทยปี 2552 (รวมส่วนกลาง อปท. และภาคเอกชน)

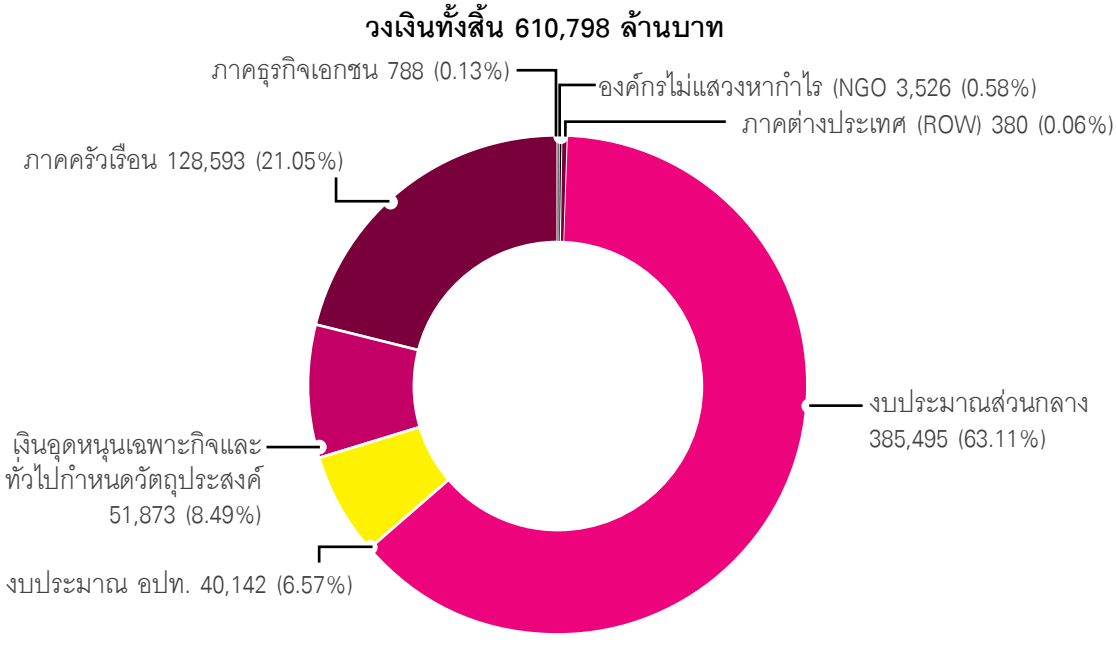

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.

2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

3. ข้อมูลภาคครัวเรือนประมาณการจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลภาคธุรกิจเอกชนจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติและสวทน. ข้อมูล NGO จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลภาคต่างประเทศ จากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

ในปีพ.ศ. 2553 รายจ่ายรวมด้านการศึกษาของไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 658,098 ล้านบาท คิดเป็นของภาครัฐ (ส่วนกลาง) 424,949 ล้านบาท หรือร้อยละ 64.57 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา โดยที่กระทรวงศึกษาธิการมีรายจ่ายรวมด้านการศึกษาสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.09 ของภาครัฐ (ส่วนกลาง) หรือจำนวนเงินมากถึง 380,947 ล้านบาท ในส่วนของอปท. มีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งสิ้น 96,284 ล้านบาท หรือร้อยละ 14.63 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา โดยจำแนกเป็นเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ ร้อยละ 8.57 งบประมาณอปท.จัดเก็บเอง ร้อยละ 5.75 และเงินอุดหนุนภายใต้ภารกิจไทยเข้มแข็ง ร้อยละ 0.31 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษาตามลำดับ และภาคเอกชนมีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งสิ้น 136,866 ล้านบาท หรือร้อยละ 20.80 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา แบ่งเป็นรายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนร้อยละ 20.04 รายจ่ายด้านการศึกษาของธุรกิจเอกชนร้อยละ 0.17 รายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรไม่แสวงหากำไรร้อยละ 0.55 และรายจ่ายด้านการศึกษาภาคต่างประเทศร้อยละ 0.05 ของรายจ่ายรวมด้านการศึกษา (ดูรายละเอียดได้จากแผนภาพที่ 2.7)

แผนภาพที่ 2.6 แหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทยปี 2553 (รวมส่วนกลาง อปท. และภาคเอกชน)

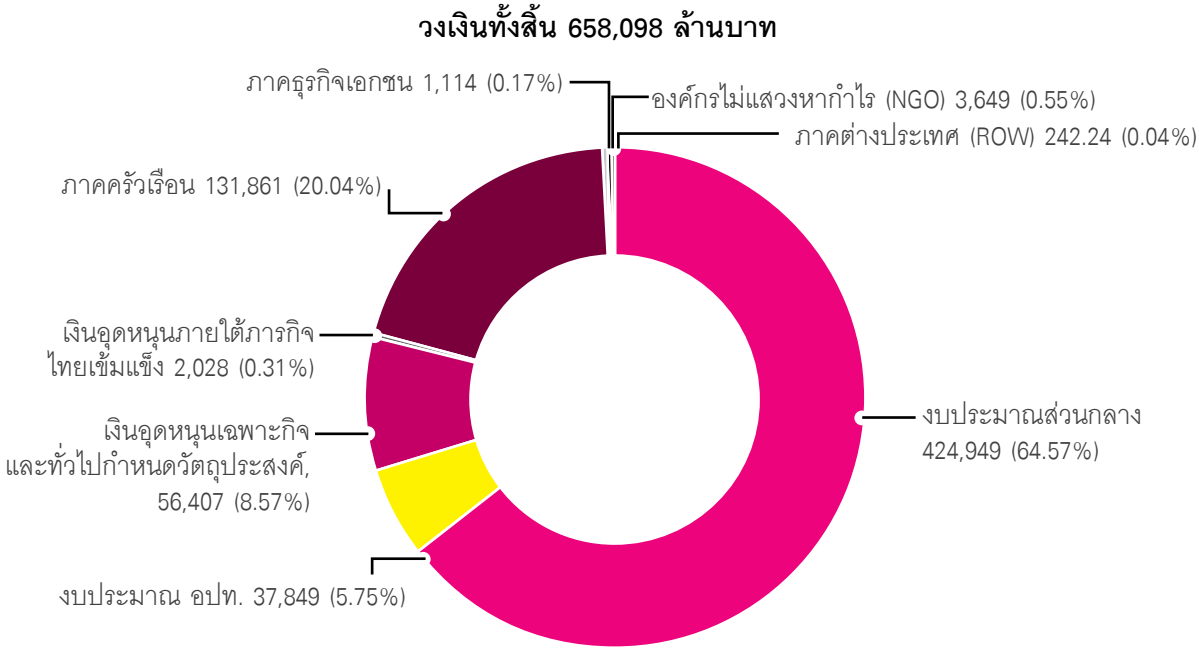

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.และเงินไทยเข้มแข็ง
2. ข้อมูล อปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย
3. ข้อมูลภาคครัวเรือนประมาณการจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลภาคธุรกิจเอกชนจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติและสวทน. ข้อมูล NGO จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลภาคต่างประเทศ จากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

รายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา (Education Expenditures by Levels of Education)

หน่วยบริการ ด้านการศึกษา (Service Provider) ประกอบด้วยสถานศึกษารัฐ สถานศึกษาเอกชนและหน่วยบริการสนับสนุนการศึกษา ซึ่งหน่วยผลิตเหล่านี้เป็นผู้ใช้ทรัพยากรในลำดับสุดท้าย เพื่อผลิตบริการขั้นสุดท้าย โดยบริการสามารถจำแนกออกเป็นระดับการศึกษาได้อีกด้วย ดังนั้นระดับการศึกษาจึงถือว่าเป็นบริการทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ในปี 2553 พบว่ารายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทย สามารถจำแนกออกเป็นระดับการศึกษาได้คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสายสามัญ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาสายอาชีวะ สถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย อุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา การศึกษาไม่กำหนดระดับ การบริการสนับสนุนการศึกษาและการศึกษาอื่น แหล่งที่มาของรายจ่ายด้านการศึกษาจาก 3 แหล่งหลักด้วยกัน คือ ส่วนกลาง อปท. และภาคเอกชน

รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณารายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษาของภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) และภาคเอกชนในปี 2551 จำนวน 564,869 ล้านบาท พบว่า อันดับหนึ่งของรายจ่ายด้านการศึกษาเป็นรายจ่ายในระดับประถมศึกษาจำนวน 167,979 ล้านบาท รองลงมา คือสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 142,757 ล้านบาท ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ 131,207 ล้านบาท ก่อนประถมศึกษา 51,427 ล้านบาท มัธยมศึกษา (อาชีวะ) 32,441 ล้านบาท การบริการสนับสนุนการศึกษา 18,864 ล้านบาท การศึกษาอื่น 10,660 ล้านบาท การศึกษาไม่กำหนดระดับ 7,500 ล้านบาทและอุดมศึกษาไม่มีปริญญา 2,033 ล้านบาท ตามลำดับ (แผนภาพที่ 2.8)

แผนภาพที่ 2.7 รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2551 จำแนกตามระดับการศึกษารวมทั้งสิ้น 564,869 ล้านบาท

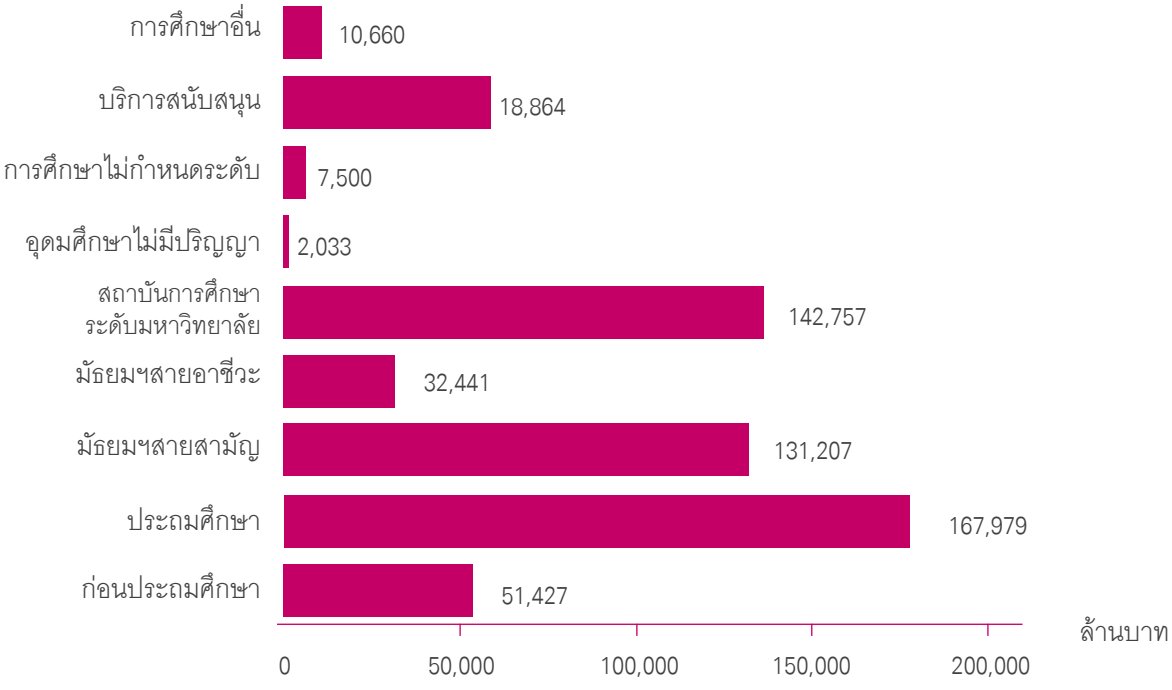

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.

2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

3. ข้อมูลภาคครัวเรือนประมาณการจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลภาคธุรกิจเอกชนจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติและสวทน. ข้อมูล NGO จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลภาคต่างประเทศ จากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

เมื่อพิจารณารายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษาของภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) และภาคเอกชนในปี 2552 จำนวน 610,798 ล้านบาท พบว่าอันดับหนึ่งของรายจ่ายด้านการศึกษาเป็นรายจ่ายในระดับประถมศึกษาจำนวน 174,073 ล้านบาท รองลงมา คือสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 144,565 ล้านบาท ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ 138,975 ล้านบาท ก่อนประถมศึกษา 55,627 ล้านบาท การบริการสนับสนุนการศึกษา 40,999 ล้านบาท มัธยมศึกษา(อาชีวะ) 34,343 ล้านบาท การศึกษาอื่น 11,801 ล้านบาท การศึกษาไม่กำหนดระดับ 8,510 ล้านบาท และอุดมศึกษาไม่มีปริญญา 8,510 ล้านบาท ตามลำดับ (แผนภาพที่ 2.9)

แผนภาพที่ 2.8 รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2552 จำแนกตามระดับการศึกษา รวมทั้งสิ้น 610,798 ล้านบาท

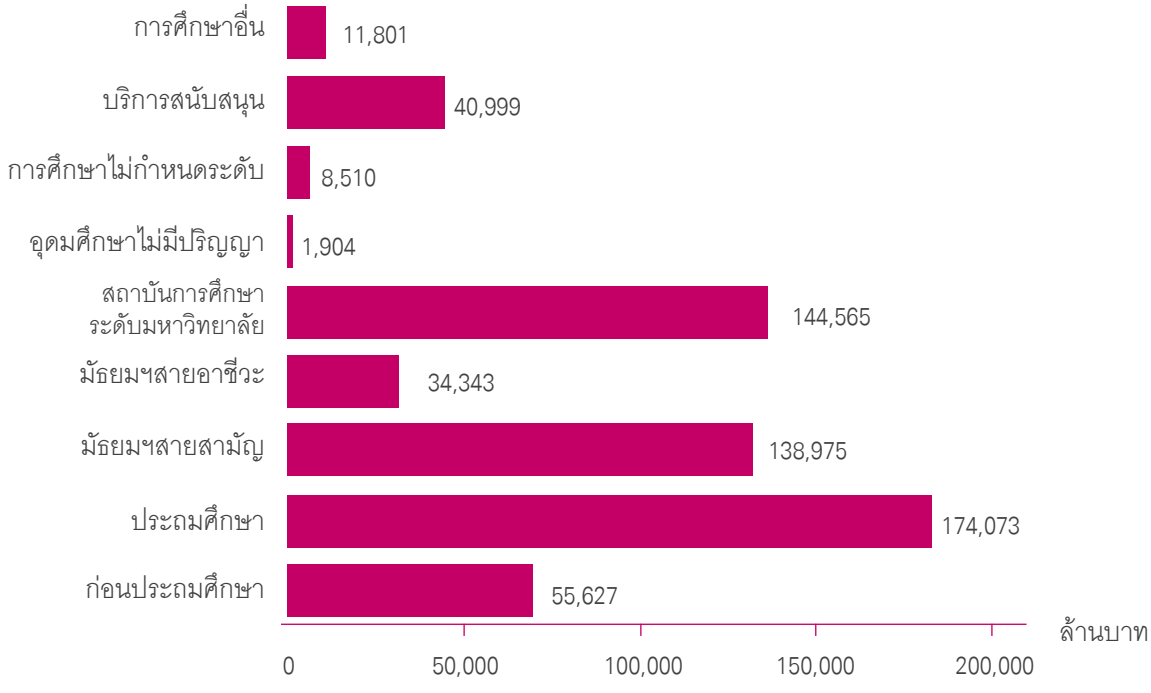

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.

2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

3. ข้อมูลภาคครัวเรือนประมาณการจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลภาคธุรกิจเอกชนจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติและสวทน. ข้อมูล NGO จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลภาคต่างประเทศ จากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

เมื่อพิจารณารายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษาของภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) และภาคเอกชนจำนวน 658,098 ล้านบาท พบว่าอันดับหนึ่งของรายจ่ายด้านการศึกษาเป็นรายจ่ายในระดับประถมศึกษาจำนวน 201,677 ล้านบาท รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ 169,914 ล้านบาท สถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 142,821 ล้านบาท ก่อนประถมศึกษา 57,417 ล้านบาท มัธยมศึกษา(อาชีวะ) 43,197 ล้านบาท การบริการสนับสนุนการศึกษา 16,480 ล้านบาท การศึกษาอื่น 12,917 ล้านบาท การศึกษาไม่กำหนดระดับ 11,850 ล้านบาท และอุดมศึกษาไม่มีปริญญา 1,824 ล้านบาท ตามลำดับ (แผนภาพที่ 2.10 ประกอบ)

แผนภาพที่ 2.9 รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2553 จำแนกตามระดับการศึกษา รวมทั้งสิ้น 658,098 ล้านบาท

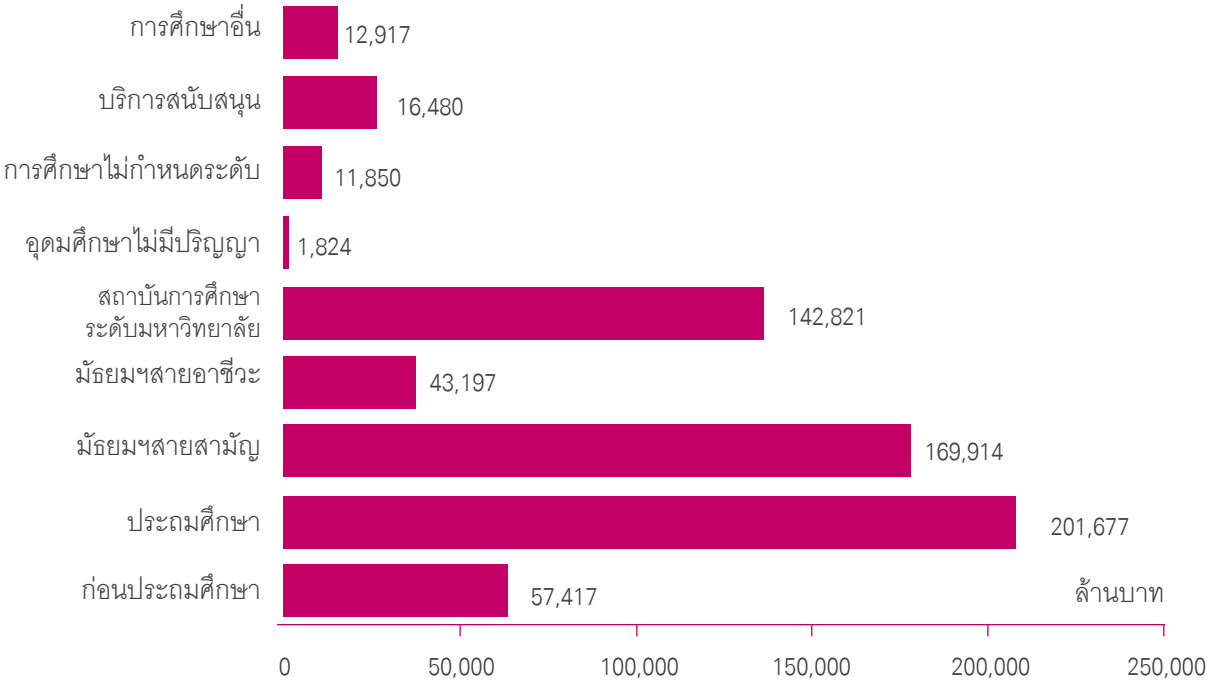

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.และเงินไทยเข้มแข็ง
2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย
3. ข้อมูลภาคครัวเรือนประมาณการจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลภาคธุรกิจเอกชนจากกรมสรรพากร สำนักงานสถิติและสวทน. ข้อมูล NGO จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลภาคต่างประเทศ จากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

รายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยเฉพาะภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) จำแนกตามระดับการศึกษา

เมื่อทำการพิจารณาเฉพาะรายจ่ายด้านการศึกษาเฉพาะภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าในปี 2551 รายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยมี จำนวนทั้งสิ้น 421,652 ล้านบาท โดยที่รายจ่ายด้านการศึกษาในระดับประถมศึกษามีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 33.33 คิดเป็นจำนวน 140,542 ล้านบาท อันดับสองคือ มัธยมศึกษาสายสามัญ 93,939 ล้านบาท อันดับสามคือ สถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

86,627 ล้านบาท อันดับสี่คือ ก่อนประถมศึกษา 40,757 ล้านบาท อันดับห้าคือ มัธยมศึกษาอาชีวะ 20,752 ล้านบาท รองลงมาคือ การบริการสนับสนุนการศึกษา การศึกษาอื่น การศึกษาไม่กำหนดระดับ และอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา จำนวน 18,864 ล้านบาท 10,637 ล้านบาท 7,500 ล้านบาท และ 2,033 ล้านบาท ตามลำดับ (ดูแผนภาพที่ 2.11 ประกอบ)

แผนภาพที่ 2.10 รายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยเฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) ปี 2551 จำแนกตามระดับการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 421,652 ล้านบาท

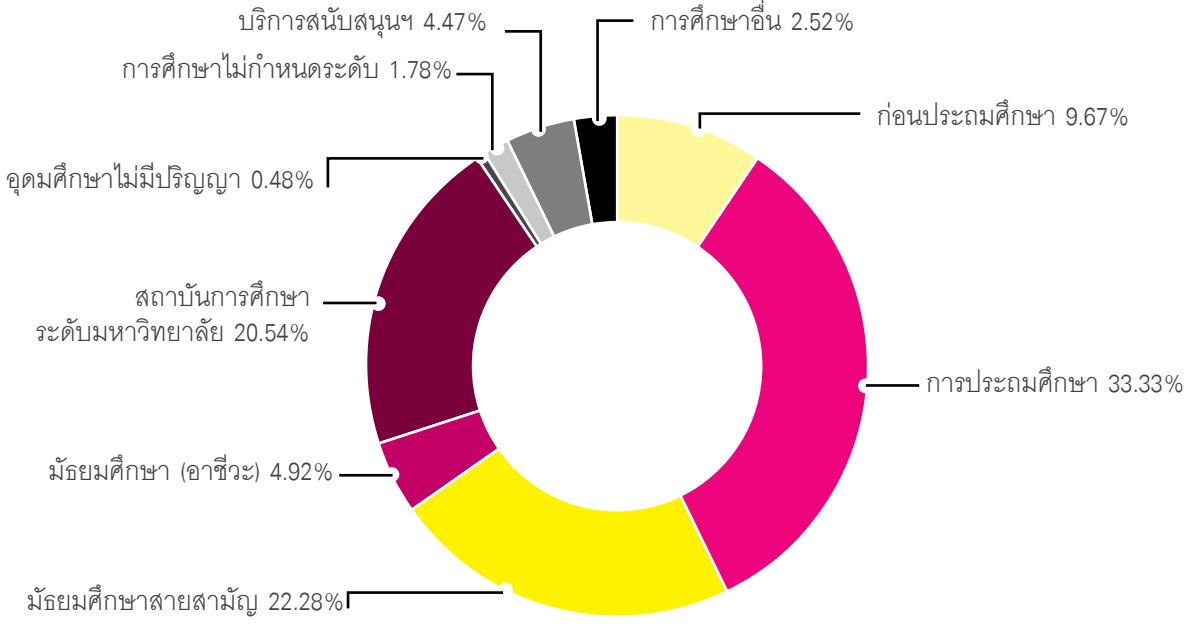

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.
2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

แผนภาพที่ 2.12 แสดงสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2552 จำแนกตามระดับการศึกษาเฉพาะภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) จำนวนทั้งสิ้น 477,510 ล้านบาท พบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาในระดับประถมศึกษามีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 31.01 คิดเป็นจำนวน 148,086 ล้านบาท อันดับสองคือ มัธยมศึกษาสายสามัญ 103,980 ล้านบาท อันดับสามคือสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 93,282 ล้านบาท อันดับสี่คือ ก่อนประถมศึกษา 45,324 ล้านบาท อันดับห้าคือ การบริการสนับสนุนการศึกษา 40,999 ล้านบาท รองลงมาคือ อาชีวศึกษา การศึกษาอื่น การศึกษาไม่กำหนดระดับ และอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา จำนวน 23,657 ล้านบาท 11,768 ล้านบาท 8,510 ล้านบาทและ 1,904 ล้านบาท ตามลำดับ (ดูแผนภาพที่ 2.12 ประกอบ)

แผนภาพที่ 2.11 รายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยเฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) ปี 2552 จำแนกตามระดับการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 477,510 ล้านบาท

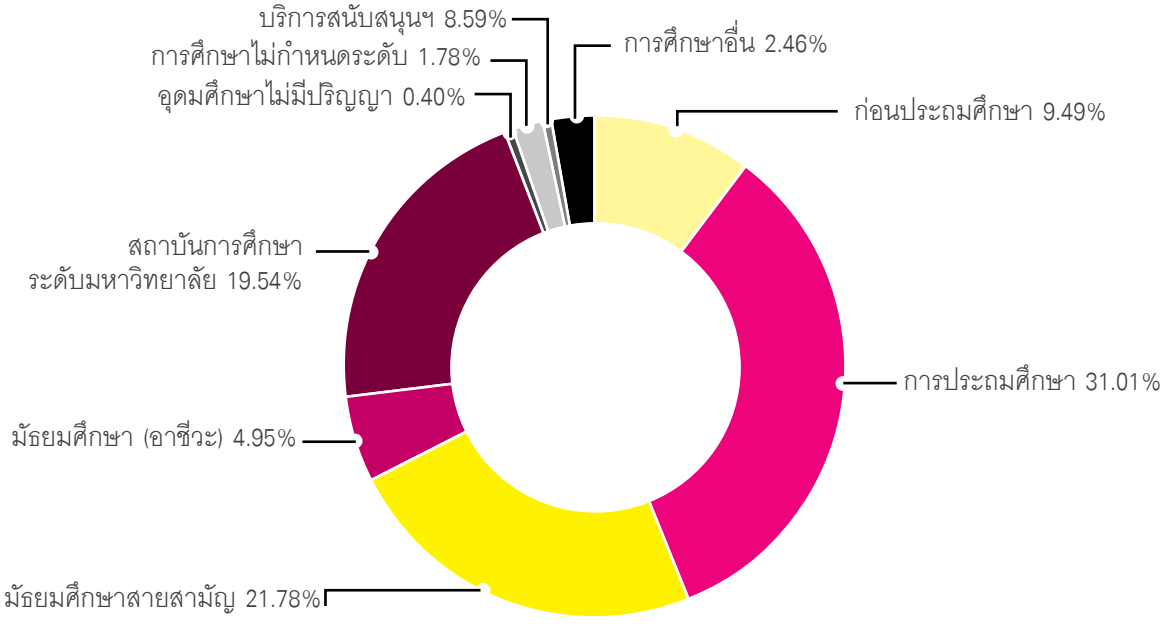

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.
2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุน ส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

แผนภาพที่ 2.13 แสดงสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2553 จำแนกตามระดับการศึกษาเฉพาะภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) จำนวนทั้งสิ้น 521,233 ล้านบาท พบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาในระดับประถมศึกษามีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 32.82 คิดเป็นจำนวน 171,094 ล้านบาท อันดับสองคือ มัธยมศึกษาสายสามัญ 137,221 ล้านบาท อันดับสามคือ สถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 91,124 ล้านบาท อันดับสี่คือ ก่อนประถมศึกษา 46,512 ล้านบาท อันดับห้าคือ อาชีวศึกษา 32,217 ล้านบาท รองลงมาคือ การบริการสนับสนุนการศึกษา การศึกษาอื่น การศึกษาไม่กำหนดระดับ และ อุดมศึกษาไม่มีปริญญา จำนวน 16,480 ล้านบาท 12,910 ล้านบาท 11,850 ล้านบาท และ 1,824 ล้านบาท ตามลำดับ (ดูแผนภาพที่ 2.13 ประกอบ)

แผนภาพที่ 2.12 รายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทยเฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) ปี 2553 จำแนกตามระดับการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 521,233 ล้านบาท

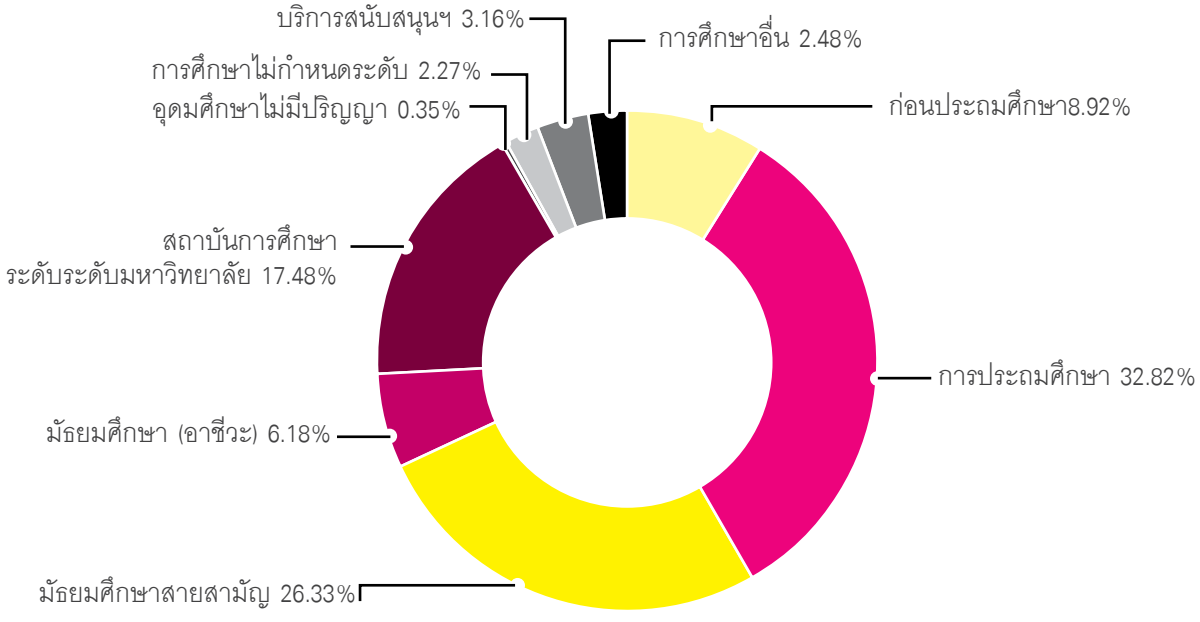

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.และเงินไทยเข้มแข็ง
2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุน ส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

- หากจำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามแหล่งที่มาด้วย พบว่าแต่ละแหล่งที่มามีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาใน 3 อันดับแรก ส่วนกลางมีรายจ่ายด้านการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย ในสัดส่วน ร้อยละ 31.03 ร้อยละ 29.37 และร้อยละ 21.42 ตามลำดับ ภาคเอกชน มีรายจ่ายด้านการศึกษามากในที่สุดในระดับมหาวิทยาลัย รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษา ร้อยละ 37.77 ร้อยละ 23.89 และร้อยละ 22.35 ตามลำดับ ส่วน อปท. มีรายจ่ายด้านการศึกษามากในที่สุดในระดับประถมศึกษา รองลงมาคือ ก่อนประถมศึกษา และบริการสนับสนุนการศึกษา ร้อยละ 40.75 ร้อยละ 22.67 และร้อยละ 13.21 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2.13 **รายจ่ายด้านการศึกษารวมของประเทศไทยปี 2553 จำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามแหล่งที่มาของส่วนกลาง อปท.และภาคเอกชนรวมทั้งสิ้น 658,098 ล้านบาท**

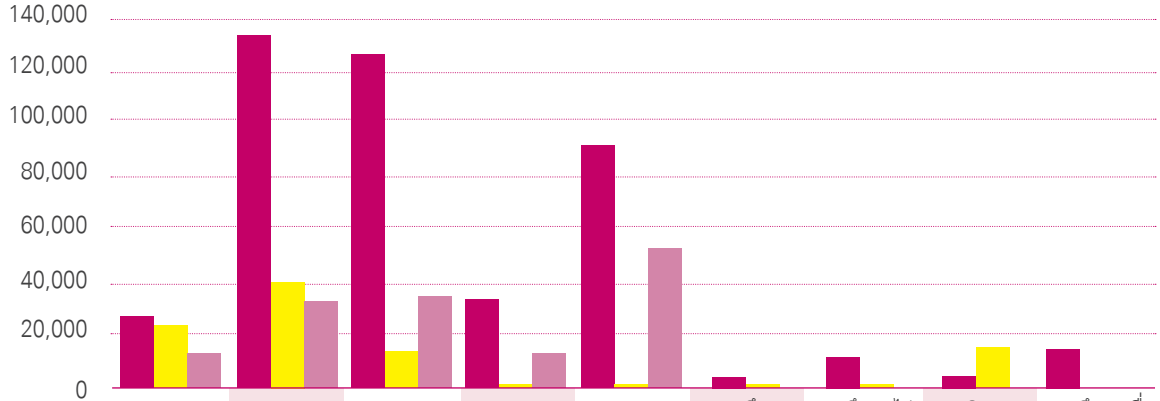

	ก่อนประถม	ประถม	มัธยมฯ สายสามัญ	อาชีวะ	อุดมศึกษา	อุดมศึกษาไม่มีปริญญา	การศึกษาไม่กำหนดระดับ	บริการสนับสนุน	การศึกษาอื่น
ส่วนกลาง	24,685	131,859	124,797	32,099	91,011	1,807	2,051	3,758	12,882
อปท.	21,827	39,235	12,425	119	113	17	9,799	12,722	28
เอกชน	10,904	30,584	32,692	10,980	51,697	-	-	-	8

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

รายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามหมวดรายจ่ายและหมวดงบประมาณ (Education Expenditures by Budget Categories)

งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่ายปี 2553 ที่นำมาพิจารณา เป็นงบประมาณในส่วนของภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) เท่านั้นไม่รวมภาคเอกชน

สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกภาครัฐส่วนกลาง เป็นงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาจากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) โดยแบ่งออกเป็น 5 หมวดงบประมาณหลัก ได้แก่ งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบลงทุน งบอุดหนุนและงบรายจ่ายอื่น นอกจากนี้ หมวดรายจ่ายย่อย ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าจ้างลูกจ้างตามสัญญา ค่าตอบแทนพนักงานราชการ งบบุคลากรอื่นๆ, ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค งบดำเนินงานอื่นๆ , ครุภัณฑ์ ที่ดิน/สิ่งก่อสร้าง, เงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ, และรายจ่ายอื่น ส่วนที่สอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล และ อบต.) กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา แบ่งงบประมาณด้านการศึกษาออกเป็นสองส่วนคือเงินอุดหนุนผ่านกรมส่งเสริมฯ กทม.และพัทยาเอง และงบประมาณที่ อปท. จัดเก็บเอง สามารถแยกได้ 5 หมวดงบประมาณและหมวดรายจ่ายได้เช่นเดียวกัน แต่มีในส่วนงบกลางเพิ่มเติม

แผนภาพที่ 2.14 แสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่าย ปี 2551 เฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) จำนวนทั้งสิ้น 421,652 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนเป็นงบบุคลากรมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง จำนวน 205,969 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 48.85 ของรายจ่ายด้านการศึกษา โดยเป็นราย

จ่ายในหมวดเงินเดือนมากที่สุด ถึงร้อยละ 86 ของงบบุคลากรทั้งหมด รองลงมาอันดับสองคืองบอุดหนุน 123,699 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.34 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดเงินอุดหนุนทั่วไปสูงที่สุด ถึงร้อยละ 87 ของงบอุดหนุนทั้งหมด อันดับสามคืองบดำเนินงาน 34,673 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.22 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดค่าวัสดุมากที่สุด ถึงร้อยละ 33 ของงบดำเนินงานทั้งหมด อันดับสี่คืองบรายจ่ายอื่น 32,670 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.75 และสุดท้ายคืองบลงทุน 24,529 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.82 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดที่ดิน/สิ่งก่อสร้างมากที่สุด ร้อยละ 76 ของงบลงทุนทั้งหมด นอกจากนี้ในส่วนของอปท. ยังพบว่ามีรายจ่ายด้านการศึกษาในหมวดงบกลางอีกจำนวน 111ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.03

แผนภาพที่ 2.14 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่ายปี 2551

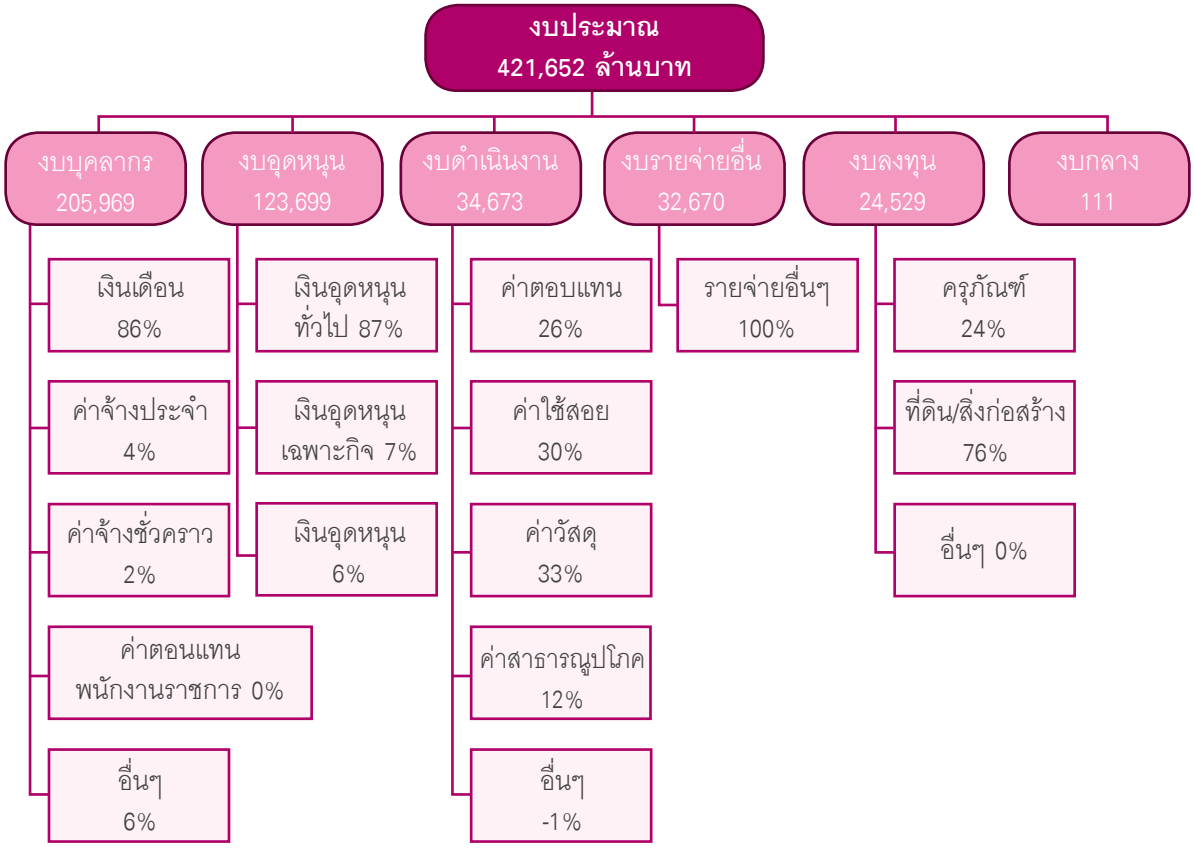

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.
2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

แผนภาพที่ 2.15 แสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่าย ปี 2552 เฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) จำนวนทั้งสิ้น 477,510 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนเป็นงบบุคลากรมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง จำนวน 214,756 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 44.97 ของรายจ่ายด้านการศึกษา โดยเป็นรายจ่ายในหมวดเงินเดือนมากที่สุด ถึงร้อยละ 91 ของงบบุคลากรทั้งหมด รองลงมาอันดับสองคืองบอุดหนุน 163,067 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.15 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดเงินอุดหนุนทั่วไปสูงที่สุด ถึงร้อยละ 87 ของงบอุดหนุนทั้งหมด อันดับสามคืองบดำเนินงาน 36,269 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.60 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดค่าวัสดุมากที่สุด ถึงร้อยละ 37 ของงบดำเนินงานทั้งหมด อันดับสี่คืองบรายจ่ายอื่น 37,010 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.75 และสุดท้ายคืองบลงทุน 26,228 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.49 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดที่ดิน/สิ่งก่อสร้างมากที่สุด ร้อยละ 78 ของงบลงทุนทั้งหมด นอกจากนี้ในส่วนของอปท. ยังพบว่ามีรายจ่ายด้านการศึกษาในหมวดงบกลางอีก จำนวน 180 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.04

แผนภาพที่ 2.15 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่ายปี 2552

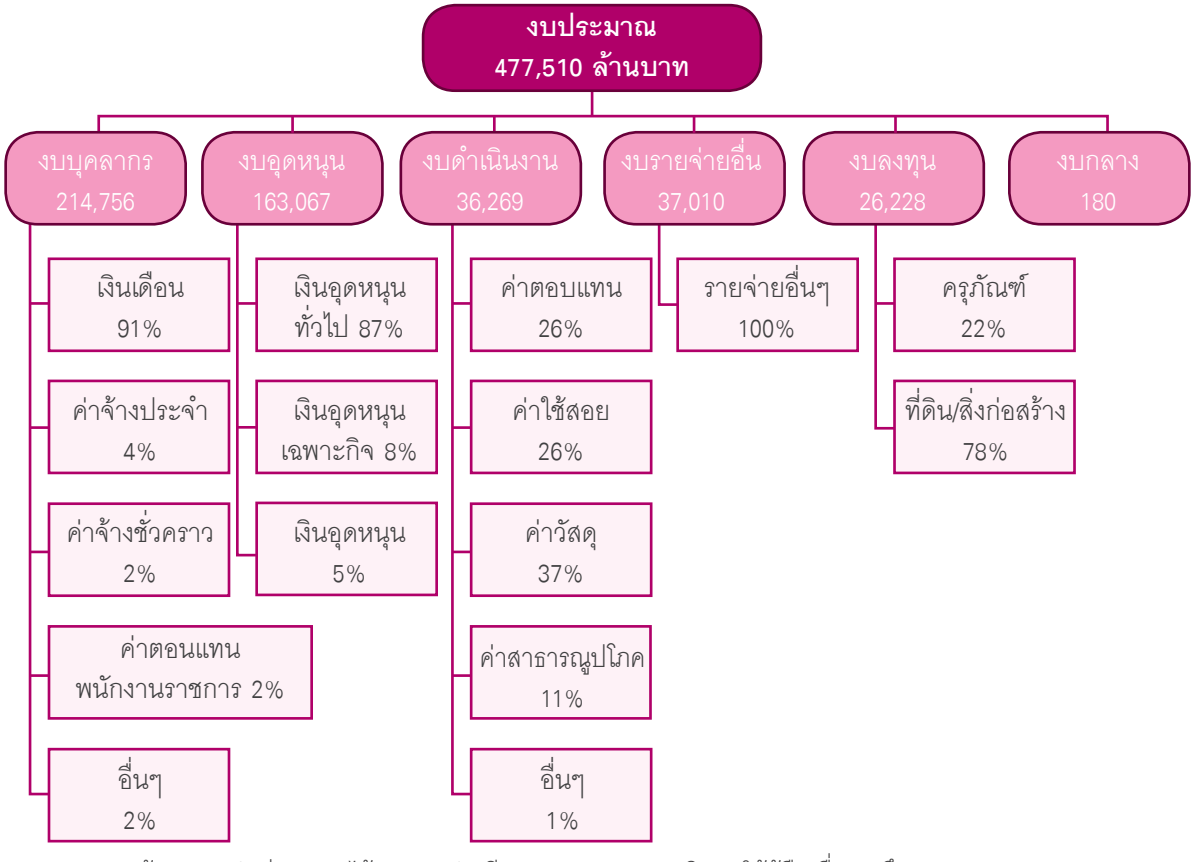

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.

2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

แผนภาพที่ 2.16 แสดงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่าย ปี 2553 เฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) จำนวนทั้งสิ้น 521,233 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนเป็นงบบุคลากรมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง จำนวน 207,036 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 39.72 ของรายจ่ายด้านการศึกษา โดยเป็นรายจ่ายในหมวดเงินเดือนมากที่สุด ถึงร้อยละ 91 ของงบบุคลากรทั้งหมด รองลงมาอันดับสองคืองบอุดหนุน 185,100 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 35.51 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดเงินอุดหนุนทั่วไปสูงที่สุด ถึงร้อยละ 75 ของงบอุดหนุนทั้งหมด อันดับสามคืองบดำเนินงาน 47,895 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.19 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดค่าวัสดุมากที่สุด ถึงร้อยละ 28 ของงบดำเนินงานทั้งหมด อันดับสี่คืองบรายจ่ายอื่น 42,988 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.25 และสุดท้ายคืองบลงทุน 38,083 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.31 โดยเป็นรายจ่ายในหมวดที่ดิน/สิ่งก่อสร้างมากที่สุด ร้อยละ 68 ของงบลงทุนทั้งหมด นอกจากนี้ในส่วนของอปท. ยังพบว่ามีรายจ่ายด้านการศึกษาในหมวดงบกลางอีก จำนวน 131 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.03

แผนภาพที่ 2.16 งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) จำแนกตามหมวดงบประมาณและหมวดรายจ่ายปี 2553

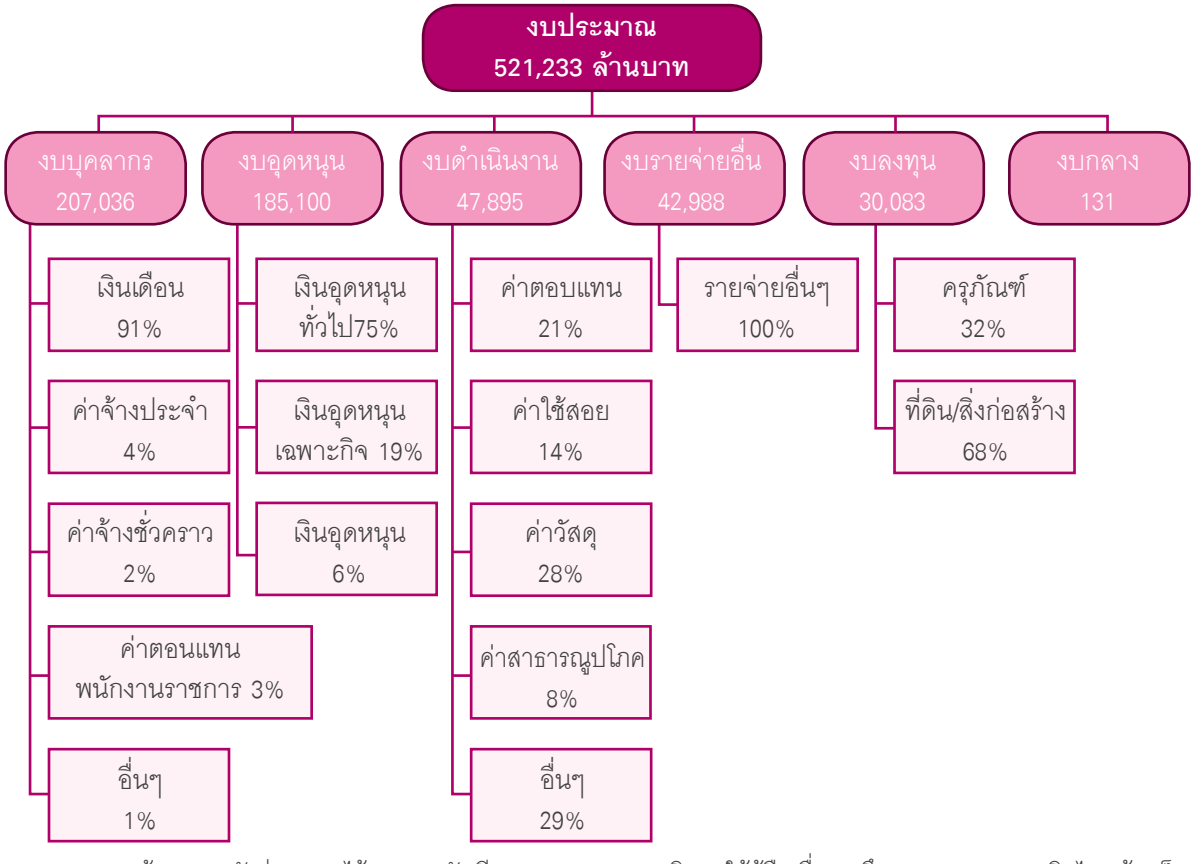

หมายเหตุ : 1. ข้อมูลภาครัฐส่วนกลางได้จากกรมบัญชีกลาง (GFMIS) รวมเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจาก กยศ.และเงินไทยเข้มแข็ง

2. ข้อมูลอปท. ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) กรุงเทพและพัทยา ข้อมูลเงินอุดหนุนส่วนใหญ่จาก GFMIS และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) งบประมาณ อปท. จาก ข้อบัญญัติงบประมาณกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติงบประมาณเมืองพัทยา และการคำนวณของคณะวิจัย

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

“รายจ่ายด้านการศึกษารวม จำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่าย” (Education Expenditures by Function)

- เมื่อจำแนกรายจ่ายด้านการศึกษารวมตามกิจกรรมการใช้จ่าย ปี 2553 จำนวนทั้งสิ้น 658,098 ล้านบาท พบว่ามีสัดส่วนในกิจกรรมผลิตนักเรียนและบัณฑิตสูงที่สุดถึง ร้อยละ 70.24 หรือจำนวน 462,268 ล้านบาท ซึ่งประกอบไป ด้วยกิจกรรมสนับสนุนการจัดการศึกษาร้อยละ 57.37 กิจกรรมเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ร้อยละ 12.87 ของรายจ่ายด้านการศึกษารวมทั้งหมด (ดูรายละเอียดได้ในแผนภาพที่ 2.10) แต่อย่างไรก็ตามในการจำแนกกิจกรรมการใช้จ่ายด้านการศึกษานี้ อาศัยข้อมูลตามที่ปรากฏในรายการของแผนงาน/โครงการของภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) ในหลาย ๆกรณี รายการในแผนงานอาจมีหลายมิติทับซ้อน ทำให้ไม่สามารถแยกแยะได้ชัดเจนว่าควรจัดอยู่ในกิจกรรมการใช้จ่ายหมวดใดหรือระดับการศึกษาใด จำเป็นต้องศึกษาทบทวนเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต เพื่อให้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ 2.17 รายจ่ายด้านการศึกษารวม จำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่าย ปี 2553 จำนวน 658,098 ล้านบาท

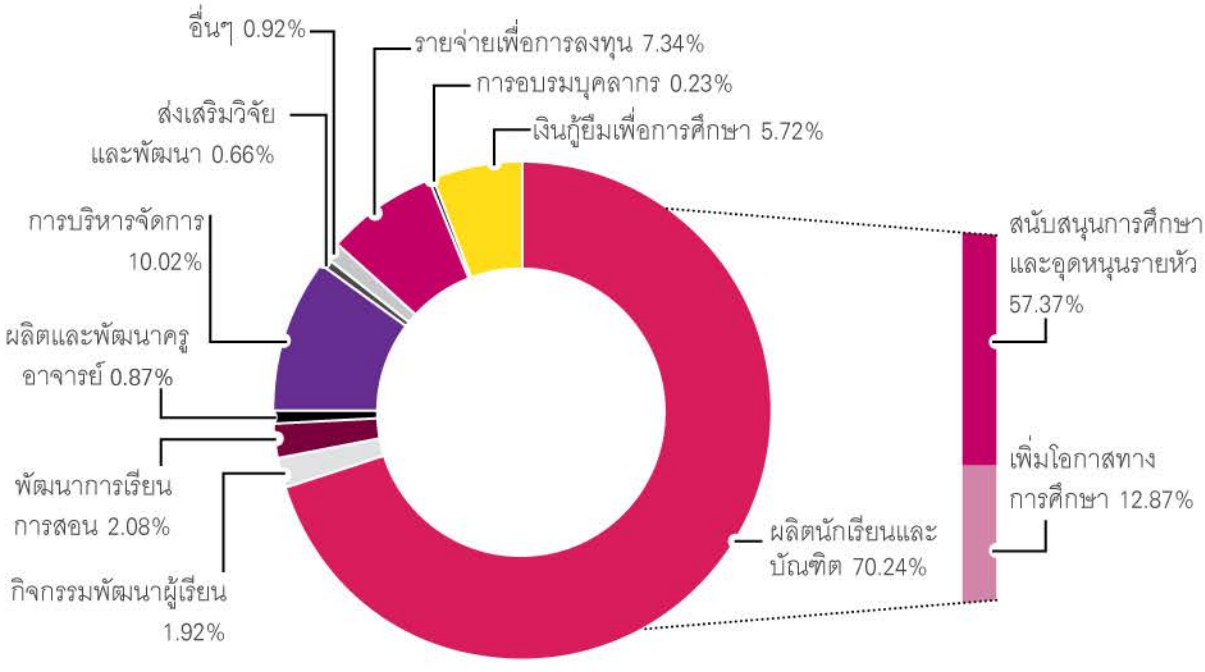

ที่มา : ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

รายจ่ายด้านการศึกษาในกิจกรรมผลิตนักเรียนและบัณฑิตสูงที่สุด มากถึงร้อยละ 70.24 ส่วนใหญ่เป็นเงินเดือน ค่าจ้างครู และเงินอุดหนุนรายหัว

ตารางที่ 2.3 นิยามของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทย

กิจกรรมการใช้จ่าย	รหัส	นิยามและรายละเอียดกิจกรรม
ผลิตนักเรียน บัณฑิต	EC1	ประกอบด้วย
สนับสนุนการจัดการศึกษา	EC1.1	ผลิตผู้สำเร็จการศึกษาและโครงการสนับสนุนการจัดการศึกษา ตลอดจนเงินเดือนครู รวมถึงรายการอุดหนุนโรงเรียนตามจำนวนหัวนักเรียน/เงินอุดหนุนให้โรงเรียนไปดำเนินงาน เช่น เงินอุดหนุนค่าอาหาร/นม, เงินอุดหนุนการศึกษาให้นักเรียน, เงินอุดหนุน ในการดำเนินงานเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เงินอุดหนุนเพื่อจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ เงินอุดหนุนเพื่อการจัดการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ในระดับอุดมศึกษา เงินอุดหนุนค่าบำรุงเครือข่ายห้องสมุด/สมาคม เพื่อการศึกษา โครงการเกี่ยวกับการให้บริการวิชาการเพื่อการจัดการศึกษา/เพื่อผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาชีพแพทย์/ทันตแพทย์ เงินอุดหนุนเพื่อจัดตั้งศูนย์เพื่อการเรียนรู้/การศึกษา
เพิ่มโอกาสทางการศึกษา	EC1.2	ค่าเครื่องแบบ หนังสือ อุปกรณ์การเรียน
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักศึกษา	EC2	เป็นเงินรายหัวที่ให้ไปยังโรงเรียน ประกอบด้วย - กิจกรรมวิชาการ - กิจกรรมคุณธรรม/ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด - ทัศนศึกษา - การบริการสารสนเทศ/ ICT ตลอดจนเงินอุดหนุนโครงการต่างๆ ที่เน้นการส่งเสริม/พัฒนาศักยภาพ นักศึกษาและเป็นเงินอุดหนุน/เงินรายโครงการ ที่อาจไม่ได้ให้ไปที่โรงเรียนโดยตรง ประกอบด้วย กิจกรรมที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม (ทักษะการดำเนินชีวิต) เช่น การจัดแข่งขันกีฬา, เงินอุดหนุนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักศึกษา เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกฝน/อบรม/ศึกษา เพื่อพัฒนานักศึกษาในวิชาชีพแพทย์และพยาบาล โครงการสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โครงการพัฒนาอาชีพในสถาบันอาชีวศึกษา
พัฒนาการเรียนการสอน (หลักสูตร สื่อ)	EC3	กิจกรรมที่มุ่งไปที่ผลการเรียน พัฒนาการศึกษา/รูปแบบการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพ เช่น เงินอุดหนุนโรงเรียนประเภทต่างๆ เงินอุดหนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม, โรงเรียนไกลกังวล, โรงเรียนภาคใต้, โรงเรียนดีประจำตำบล, โรงเรียนในฝัน, โรงเรียนพระราชทาน, โรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น เงินอุดหนุนสถาบันอุดมศึกษา เงินอุดหนุนเพื่อการพัฒนา

ที่มา: กำหนดโดยคณะวิจัย

ตารางที่ 2.3 นิยามของรายจ่ายด้านการศึกษาของไทย (ต่อ)

กิจกรรมการใช้จ่าย	รหัส	นิยามและรายละเอียดกิจกรรม
		อุดมศึกษา เงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา/พัฒนาการจัดการศึกษา เงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาศูนย์เพื่อการเรียนรู้
ผลิตและพัฒนาครู อาจารย์	EC4	มุ่งเน้นไปที่การผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ รวมถึงโครงการไปศึกษาดูงานต่างประเทศ, การไปราชการต่างประเทศชั่วคราว โครงการทุนพัฒนาอาจารย์ในด้าน/สาขา วิชาต่างๆ
การบริหารจัดการ (ค่าจ้าง ค่าตอบแทนผู้บริหาร ค่าสาธารณูปโภค)	EC5	เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหาร/ค่าจ้างต่างและค่าตอบแทนต่างๆ (ค่าตอบแทนใช้สอยวัสดุ)
การส่งเสริมวิจัยและพัฒนา (R&D)	EC6	เน้นการวิจัยและพัฒนาในด้านต่างๆ
กิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	EC7	มักปรากฏในงบรายจ่ายอื่นและงบอุดหนุนที่ไม่สามารถแยกลงกิจกรรมอื่นได้ รวมถึงรายการอื่นๆ ที่ไม่สามารถแยกลงกิจกรรมอื่นได้
รายจ่ายเพื่อการลงทุน	EC8	ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง
การอบรมบุคลากรทางการศึกษา	EC9	เป็นบุคลากรที่ไม่ใช่ครู อาจารย์ โครงการทุนผลิต/พัฒนาบุคลากรที่ไม่ใช่ครู อาจารย์
เงินกู้ยืม/ทุนการศึกษา	EC10	เงินที่ให้กับเด็กเพื่อการศึกษา ทุนการศึกษาต่างๆ

ที่มา : กำหนดโดยคณะวิจัย

เมื่อจำแนกรายจ่ายด้านการศึกษาเฉพาะภาครัฐ (ส่วนกลางและอปท.) ตามกิจกรรมการใช้จ่าย จำนวนทั้งสิ้น 521,233 ล้านบาท พบว่ามีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 55.61 ในกิจกรรมสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งในกิจกรรมนี้ได้รวมเอาเงินในส่วนอุดหนุนรายหัวและเงินเดือน ค่าจ้างไว้ด้วย รองลงมาร้อยละ 12.65 เป็นสัดส่วนในกิจกรรมบริหารจัดการ รายจ่ายเพื่อการลงทุนอันได้แก่อาคารเรียน ครุภัณฑ์ร้อยละ 9.26 รายจ่ายในการกู้ยืมเพื่อการศึกษาร้อยละ 7.22 ทั้งนี้ในส่วนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้รวมเอาเงินจากกยศ. ไว้ด้วย รองลงมาคือรายจ่ายในกิจกรรมเพิ่มโอกาสทางการศึกษานั่นคือ ค่าเครื่องแบบ หนังสือ อุปกรณ์การเรียนต่างๆ พบว่า มีสัดส่วนร้อยละ 7.14 กิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอน ร้อยละ 2.61 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ร้อยละ 2.41 อื่นๆ ร้อยละ 2.01 ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยและพัฒนา กิจกรรมอื่นๆ ตลอดจนการอบรมบุคลากร และสุดท้ายกิจกรรมผลิตและพัฒนาครูมีสัดส่วนน้อยที่สุดคือร้อยละ 1.09

แผนภาพที่ 2.18 **รายจ่ายด้านการศึกษาปี 2553 ของภาครัฐ(ส่วนกลางและอปท.) จำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่ายจำนวนทั้งสิ้น 521,233 ล้านบาท**

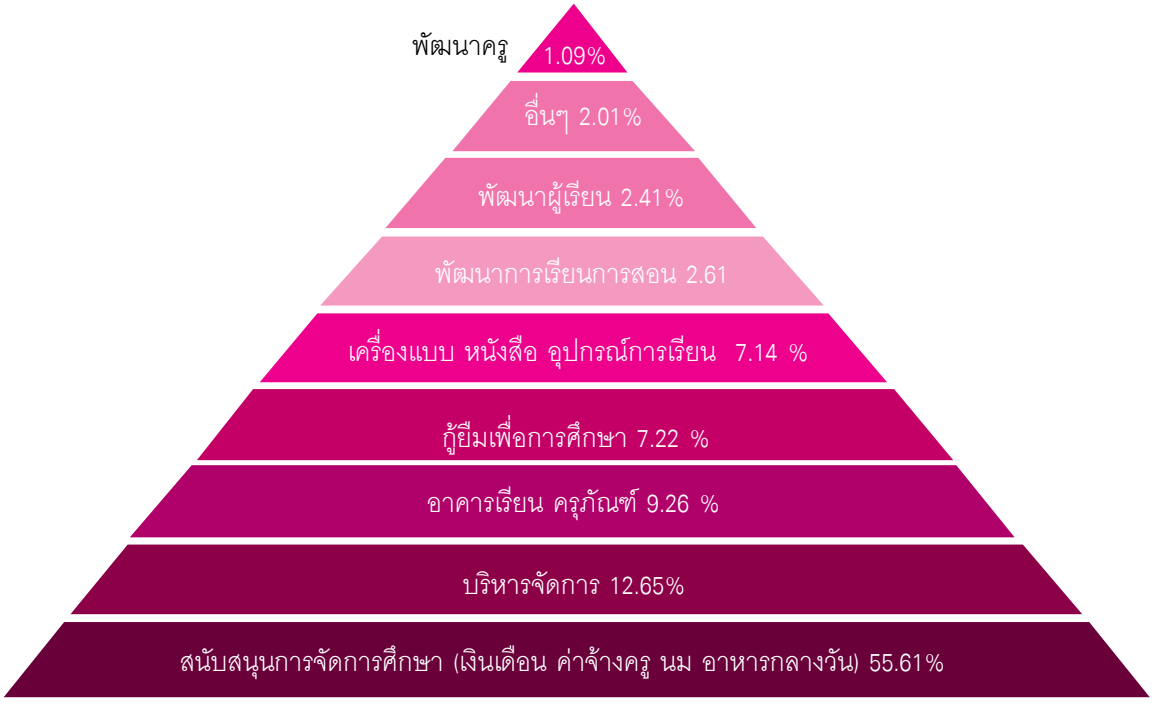

หมายเหตุ : ดูหมายเหตุในแผนภาพที่ 3.2
ที่มา : ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

เมื่อจำแนกรายจ่ายด้านการศึกษาเฉพาะภาคเอกเอกชน ได้แก่ภาคครัวเรือน ธุรกิจเอกชน NGO และ ROW ตามกิจกรรมการใช้จ่าย จำนวนทั้งสิ้น 136,866 ล้านบาท พบว่ามีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 64.10 ในกิจกรรมสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งในกิจกรรมนี้ได้รวมเอาเงินในส่วนค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมจากภาคครัวเรือนไว้ด้วย รองลงมาร้อยละ 34.70 เป็นสัดส่วนในกิจกรรมเพิ่มโอกาสทางการศึกษานั่นคือ ค่าเครื่องแบบ หนังสือ อุปกรณ์การเรียนต่างๆ ส่วนรายจ่ายในกิจกรรมอื่นๆ มีสัดส่วนร้อยละ 1.05 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่รวมเงินบริจาคของภาคครัวเรือนไว้ด้วย ส่วนที่เหลือ พบว่าเป็นกิจกรรมรายจ่ายเพื่อการลงทุน ร้อยละ 0.07 พัฒนาผู้เรียนร้อยละ 0.04 กิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอน ร้อยละ 0.04 และอื่นๆ ที่เหลือเพียงร้อยละ 0.01

แผนภาพที่ 2.19 **รายจ่ายรวมด้านการศึกษาปี 2553 เฉพาะภาคเอกชน จำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่าย จำนวนทั้งสิ้น 136,866 ล้านบาท**

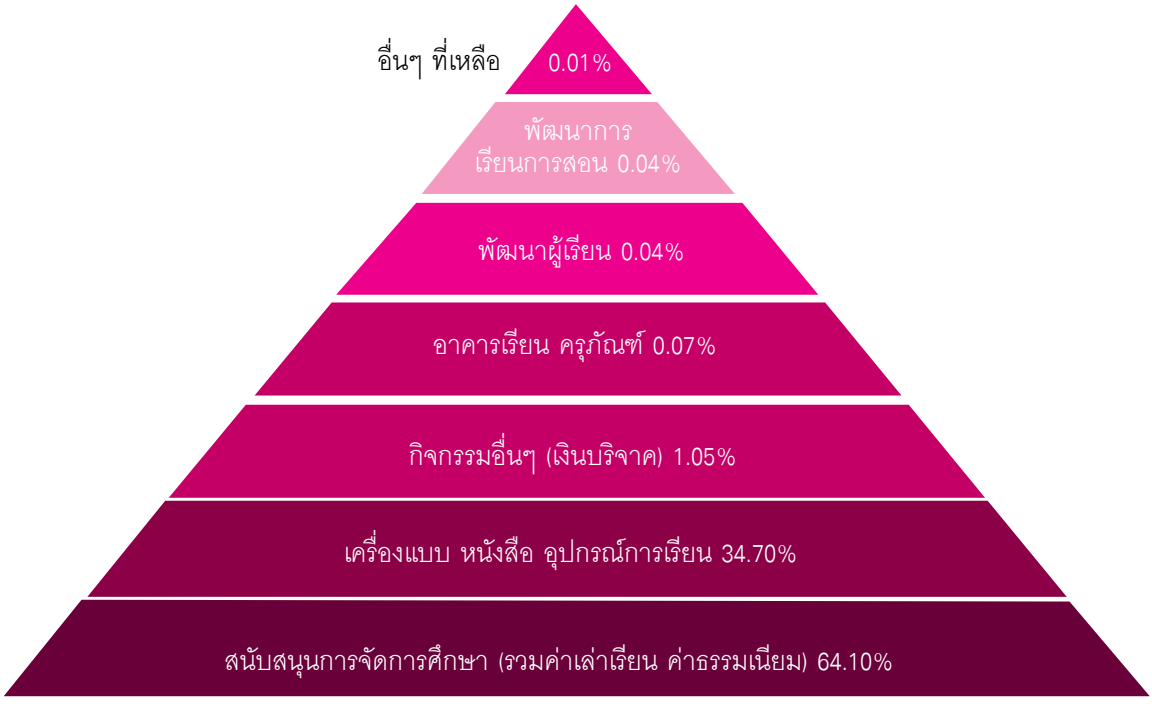

หมายเหตุ : ดูหมายเหตุในแผนภาพที่ 2.16
ที่มา : ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

3

รายจ่ายภาครัฐ ส่วนกลาง

รายจ่ายภาครัฐส่วนกลาง

การเงินเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สพฐ.

- การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย (ก่อนประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา) โดยภาครัฐ อยู่ภายใต้การดูแลของหลายหน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญที่สุด ในแง่ของจำนวนเด็กนักเรียนและงบประมาณที่ใช้จ่าย นอกจากนี้ สพฐ. เป็นหน่วยงานที่ใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ทำงานในส่วนกลางและในพื้นที่บริการซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 225 เขต แยกเป็นประถมศึกษา 183 เขต และมัธยมศึกษา 42 เขต

การกระจายงบประมาณ จากส่วนกลาง สู่เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน

- การใช้จ่ายงบประมาณด้านการศึกษาของ สพฐ.แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรก เป็นรายจ่ายที่เป็นงบประจำพื้นฐาน ประมาณร้อยละ 76 ของงบทั้งหมด กลุ่มที่สองคือ งบประมาณในส่วนที่เป็นงบพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นงบประมาณที่ใช้สำหรับการดำเนินงานโครงการต่างๆ มีการกระจายงบประมาณนี้ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน เพื่อใช้ดำเนินงานโครงการตามที่ส่วนกลาง (สพฐ.) กำหนด
- ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดสรรงบประมาณให้เขตพื้นที่การศึกษา 2 ส่วน คือ เป็นงบประมาณเพื่อดำเนินการตามความจำเป็นพื้นฐาน โดยมีเกณฑ์หรือสูตรช่วยจัดสรร อีกส่วนหนึ่งเป็นการจัดสรรให้ตามข้อเสนอโครงการของเขตพื้นที่ การจัดสรรงบดำเนินงาน เพื่อให้เขตพื้นที่ดำเนินการนั้น มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละปี ทั้งนี้ขึ้นกับข้อจำกัดของงบประมาณในปีนั้นๆ อย่างไรก็ตาม วงเงินที่จัดสรรให้โดยรวมจะไม่แตกต่างกันมาก และกรอบการจัดสรรมีแนวทางกำกับที่ชัดเจน สูตรการจัดสรรที่ใช้อยู่นั้นแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความจำเป็นพื้นฐาน ภาระงาน และองค์ประกอบอื่นๆ
- การจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอยู่ในรูปของเงินอุดหนุนต่อหัว ประกอบด้วยเงินอุดหนุน 5 รายการ และเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานยากจน ตามหลักเกณฑ์
- แผนภาพที่ 3.1 แสดงการกระจายงบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้รับเพื่อจัดการศึกษาปีงบประมาณ 2553 จำนวน 252,647 ล้านบาท งบประมาณจำนวนนี้ถูกจัดสรรเป็นรายจ่ายสำหรับส่วนกลางจำนวน 6,358 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.52 ของงบประมาณทั้งหมดของ สพฐ. เป็นรายจ่ายสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 11,208 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.44 และเป็นรายจ่ายสำหรับโรงเรียนในสังกัด สพฐ. อีกจำนวน 235,080 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.05
- รายจ่ายงบประมาณสำหรับส่วนกลาง แยกเป็นงบบุคลากร (ข้าราชการพลเรือน) 391 ล้านบาท งบดำเนินงาน 3,530 ล้านบาท งบลงทุน 2,428 ล้านบาท และงบรายจ่ายอื่นๆอีก 9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.2, 55.5, 38.2 และ 0.1 ตามลำดับ
- รายจ่ายสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 11,208 ล้านบาท เป็นรายจ่ายในหมวดงบบุคลากร และงบดำเนินงาน จำนวน 4,697 และ 6,511 ล้านบาท ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 42 และ 58 ตามลำดับ

- รายจ่ายของโรงเรียนในสังกัด สพฐ. จำนวน 235,080 ล้านบาท แยกเป็นงบบุคลากรจำนวน 164,984 ล้านบาท แยกเป็นงบดำเนินงาน 11,079 ล้านบาท งบลงทุน 18,393 ล้านบาท งบอุดหนุน 40,500 ล้านบาท และรายจ่ายอื่น 126 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 67, 8, 8, 16 และ 0.04 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 3.1 แสดงสัดส่วนงบประมาณของ สพฐ. ที่ใช้ในระดับต่างๆ ปีงบประมาณ 2553

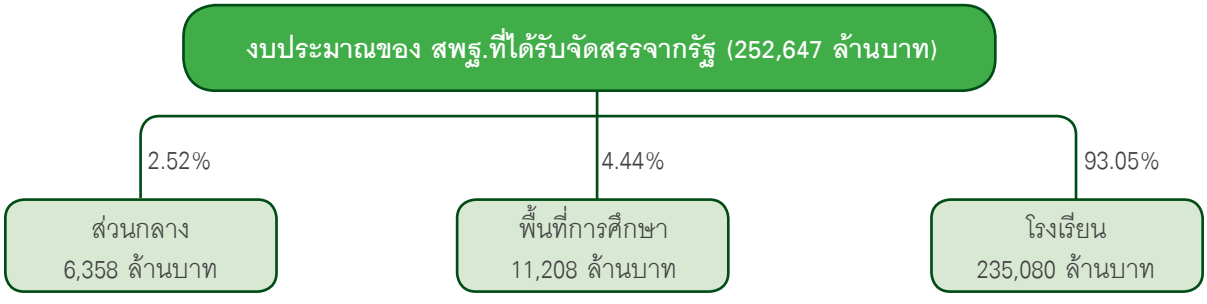

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 3.1 สรุปรายจ่ายงบประมาณของสพฐ. แยกตามโครงสร้างและหมวดรายจ่าย ปีงบประมาณ2553

หน่วย : ล้านบาท

หมวดรายจ่าย	ส่วนกลาง	ร้อยละ	เขตพท.การศึกษา	ร้อยละ	โรงเรียน	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
งบบุคลากร	391	6.2	4,697	42	164,984	70	170,072	67
งบดำเนินงาน	3,530	55.5	6,511	58	11,079	5	21,120	8
งบลงทุน	2,428	38.2	0	0	18,393	8	20,821	8
งบอุดหนุน	0	0.0	0	0	40,500	17	40,500	16
งบรายจ่ายอื่นๆ	9	0.1	0	0	126	0	135	0
รวม	**6,358**	**100.0**	**11,208**	**100**	**235,080**	**100**	**252,647**	**100**

บุคลากร	ส่วนกลาง	เขตพื้นที่การศึกษา	โรงเรียน	รวม
จำนวนบุคลากร	969 คน	10,504 คน	407,958 คน	419,431 คน
เงินเดือนต่อคน	33,640 บาท/คน/เดือน	37,266 บาท/คน/เดือน	33,701 บาท/คน/เดือน	33,790 บาท/คน/เดือน

หมายเหตุ 1. งบประมาณทั้งหมดได้มาจากฐานข้อมูล GF ของกรมบัญชีกลางแยกตามหมวดรายจ่าย 5 หมวดรวม 225,083 ล้านบาท

2. งบบุคลากร สำหรับส่วนกลาง ประมาณการจาก ฐานข้อมูล บุคลากรจาก กพร. (0.23% ของงบบุคลากร สพฐ.) สำหรับเขตพื้นที่การศึกษา ประมาณการจากฐานข้อมูล บุคลากรจาก กคศ. (เงินเดือนเฉลี่ย 37,266บาท/คน) สำหรับโรงเรียน คำนวณจากงบบุคลากรรวมของ GF กรมบัญชีกลาง หักด้วย งบบุคลากรส่วนกลางและเขตพื้นที่

3. งบลงทุน งบอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่นๆ ที่จัดสรรภายใต้การจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยกำหนดเป็นงบประมาณของโรงเรียนทั้งหมด

ที่มา: ประมวลข้อมูลโดยผู้วิจัย

แผนภาพที่ 3.2 แสดงการกระจายงบประมาณของสพฐ. ไปสู่ สพท.และโรงเรียนปีงบประมาณ 2553

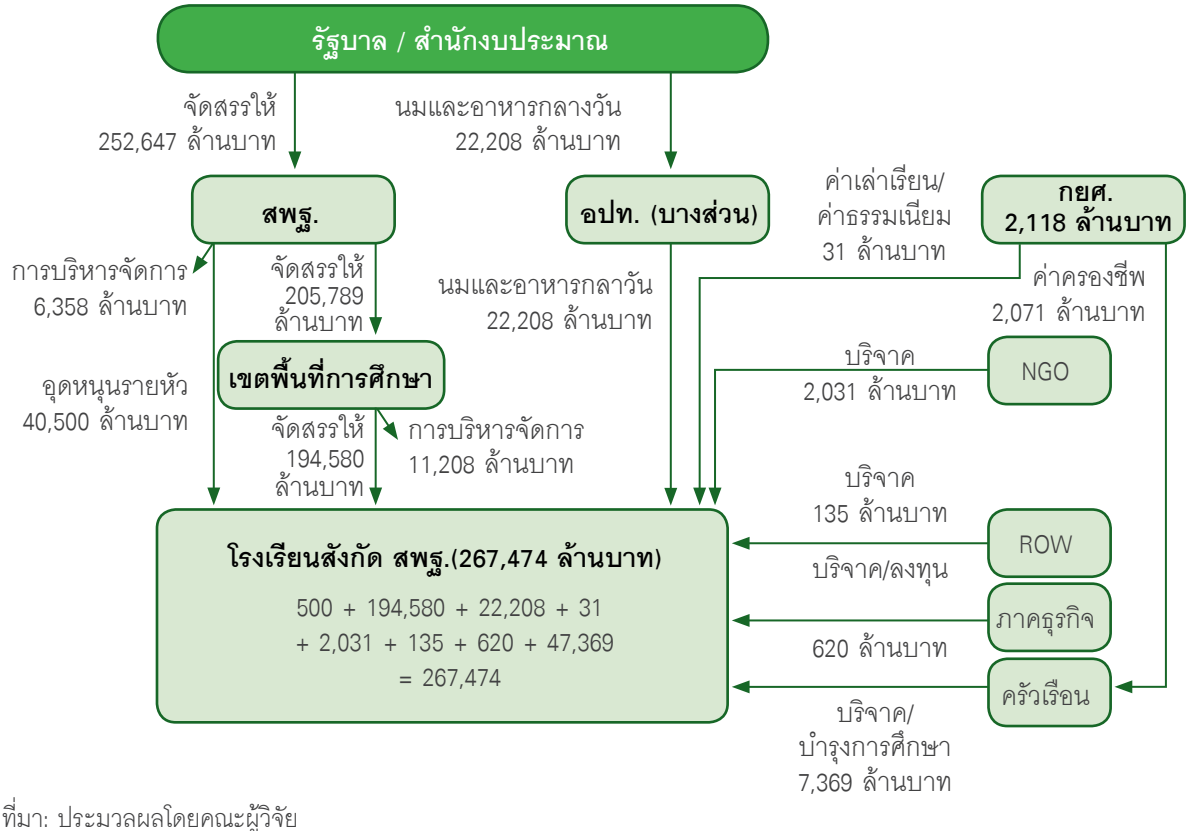

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 3.2 ค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้ผลิตบริการของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ระดับการศึกษา	แหล่งเงินทุน (ล้านบาท)				จำนวนนักเรียน (คน)	งบประมาณรัฐต่อคน (บาท)	ค่าใช้จ่ายต่อคน (บาท)
	รัฐ	ครัวเรือน	อื่นๆ	รวม			
ก่อนประถมศึกษา	27,479	420	372	28,271	1,037,074	26,497	27,260
ประถมศึกษา	141,774	1,419	1,266	144,459	3,525,976	40,208	40,970
มัธยมศึกษา	88,066	5,530	1,148	94,744	3,200,819	27,514	29,600
รวม	**257,319**	**7,369**	**2,786**	**267,474**	**7,763,869**	**33,143**	**34,451**
ระดับการศึกษา	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
ก่อนประถมศึกษา	10.68%	5.70%	13.35%	10.57%	13.36%		
ประถมศึกษา	55.10%	19.26%	45.44%	54.01%	45.42%		
มัธยมศึกษา	34.22%	75.04%	41.21%	35.42%	41.23%		
รวม	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**		

ที่มา: ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

- แผนภาพที่ 3.2 แสดงเส้นทางการไหลเวียนของทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สพฐ. เมื่อรวมทรัพยากรจากทุกแหล่งจ่ายแทน ปรากฏว่า ในปี 2553 จำนวนเงินที่ใช้จ่ายในระดับโรงเรียนสังกัด สพฐ. คิดเป็นมูลค่า 267,474 ล้านบาท ทรัพยากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 96.2 เป็นงบประมาณจากภาครัฐ ที่จ่ายเป็นงบบุคลากรสำหรับโรงเรียน รายจ่ายนมและอาหารกลางวัน (ที่ได้รับโอนมาจากท้องถิ่น) เสริมและเงินอุดหนุนรายหัวเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ที่เหลือของทรัพยากรทั้งหมดอีกร้อยละ 3.8 มาจากภาคครัวเรือน ธุรกิจ องค์กรไม่แสวงหากำไร และภาคต่างประเทศ (Rest of the World)
- ตารางที่ 3.2 แสดงค่าใช้จ่ายต่อหัวในการผลิตบริการทางการศึกษา โดยโรงเรียนในสังกัด สพฐ. แยกตามระดับการศึกษา ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัว แบบถ่วงน้ำหนักของทุกระดับศึกษา คิดเป็น 34,451 บาทต่อปี การผลิตบริการในระดับก่อนประถมศึกษา มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 27,260 บาทต่อคนต่อปี ระดับประถมศึกษา 40,970 บาทต่อคนต่อปี และระดับมัธยมศึกษา 29,600 บาทต่อคนต่อปี
- รายจ่ายด้านการศึกษาสังกัด สพฐ. จำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่าย
    1. สนับสนุนการจัดการศึกษา(เงินเดือน ค่าจ้างครู) เป็นเงิน 187,816 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 74.34 ของรายจ่ายด้านการศึกษาสังกัด สพฐ.
    2. เพิ่มโอกาสทางการศึกษา(หนังสือ/เครื่องแบบ/อุปกรณ์การเรียน) เป็นเงิน 9,836 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.89
    3. กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน เป็นเงิน 5,043 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.0
    4. พัฒนาการเรียนการสอน (หลักสูตร สื่อ) เป็นเงิน 6,525 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.58
    5. ผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ เป็นเงิน 2,154 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.85
    6. การบริหารจัดการ (ค่าจ้าง ค่าตอบแทนผู้บริหาร ค่าสาธารณูปโภค) เป็นเงิน 24,841 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.83
    7. การส่งเสริมวิจัยและพัฒนา เป็นเงิน 4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.002
    8. กิจกรรมอื่นๆ เป็นเงิน 2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.001
    9. รายจ่ายเพื่อการลงทุน เป็นเงิน 16,316 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.46
    10. เงินทุน/เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นเงิน 109 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.04

การเงินระดับอุดมศึกษา

ค่าใช้จ่ายในระดับอุดมศึกษานี้ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่จำแนกตามการศึกษาในสองระดับ ได้แก่ สถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา โดยค่าใช้จ่ายนี้แบ่งตามแหล่งที่มาของเงินทุนได้ 3 แหล่งที่มาใหญ่ๆ ซึ่งได้แก่ ภาครัฐบาล ภาคครัวเรือน และ แหล่งอื่นๆ ซึ่งได้มีการนิยามมาในส่วนก่อนหน้า ทั้งนี้การบันทึกของภาครัฐบาลจะมีการพิจารณาแก้ไขปัญหานับซ้ำที่เกิดจากการที่ภาครัฐมีการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานซึ่งเป็นผู้จ่ายแทนและมีการจ่ายในรูปของเงินรายได้นอกงบประมาณไปยังสถาบันอุดมศึกษา (ตัวอย่างเช่น เงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา แหล่งเงินทุนวิจัย สกว. หรือ วช. และ อปท. เป็นต้น) ในขณะ

เดียวกันการนับซ้ำของแหล่งเงินทุนจากภาครัฐไปยังภาคครัวเรือนก็มีการแก้ปัญหาเช่นกัน ดังนั้น ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่มีการรายงานนี้จึงเป็นค่าใช้จ่ายที่มีการหักเงินโอนมาจากภาครัฐออกแล้ว ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและเงินบริจาคเพื่อการศึกษาของครัวเรือน สำหรับแหล่งเงินทุนอื่นๆในที่นี้ประกอบด้วยการบริจาคจากภาคเอกชน NGO และเงินโอนจากต่างประเทศ

- ค่าใช้จ่ายรวมของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามตารางที่ 3.3 มีมูลค่ารวมประมาณ 144,645 ล้านบาท โดยมาจากงบประมาณของภาครัฐ 92,948 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64.26 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอุดมศึกษา รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายของครัวเรือนประมาณ 50,991 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 35.25 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอุดมศึกษา และมาจากแหล่งอื่นๆประมาณ 705 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.49 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอุดมศึกษา
- จากตารางที่ 3.3 ยังมีการแบ่งตามผู้ให้บริการ (Provider) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษา คือ สกอ. ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐประกอบด้วย มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในการแบ่งเป็น 3 กลุ่มนี้ทำให้ทราบว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระดับนี้ มีการใช้จ่ายสูงสุดในกลุ่ม สถาบันอุดมศึกษารัฐ ที่ประมาณ 118,323 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 81.80 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอุดมศึกษา รองลงมาคือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่ประมาณ 21,119 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.60 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอุดมศึกษา และ สกอ. ที่ประมาณ 5,202 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.60 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอุดมศึกษา
- การพิจารณาด้วยการนำจำนวนผู้รับประโยชน์ในแต่ละกลุ่มมาพิจารณาเพื่อคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อจำนวนผู้รับประโยชน์ตามตารางที่ 3.3 พบว่า จำนวนผู้รับประโยชน์หรือนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษารัฐมีจำนวนประมาณ 1.74 ล้านคน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประมาณ 2.57 แสนคน เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้รับประโยชน์ของสถาบันอุดมศึกษารัฐพบว่าอยู่ที่ประมาณ 67,885 บาทต่อคน ในขณะที่สถาบันการศึกษาเอกชนอยู่ที่ประมาณ 82,175 บาทต่อคน หรือต่างกันประมาณร้อยละ 21.05 เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายต่อหัวของภาครัฐ อย่างไรก็ตามการประเมินนี้เป็นการประเมินจากยอดรวมที่ยังไม่ได้มีการพิจารณาจากสาขาวิชาหรือประเภทของสถาบันอุดมศึกษารัฐที่มีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน ในภาพรวมพบว่า จำนวนผู้รับประโยชน์ในระดับอุดมศึกษามีทั้งสิ้นประมาณ 2.00 ล้านคน จะมีค่าใช้จ่ายต่อหัวโดยเฉลี่ยประมาณ 72,322 บาทต่อคน
- โดยเฉลี่ยต่อผู้รับประโยชน์ 1 คน สำหรับการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่าสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้รับประโยชน์มาจากภาครัฐร้อยละ 66.28 ภาคครัวเรือนร้อยละ 33.19 และ แหล่งอื่นๆ ร้อยละ 0.52 ในขณะที่การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่าสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้รับประโยชน์มาจากภาครัฐร้อยละ 44.11 และ และภาคครัวเรือนร้อยละ 55.47 และ แหล่งอื่นๆ ร้อยละ 1.21

ตารางที่ 3.3 ค่าใช้จ่ายของการศึกษาในระดับสถาบันการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัยและอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา ปี 2553

ผู้ให้บริการ	แหล่งทุน (ล้านบาท)					ผู้รับประโยชน์ (พันคน)	ค่าใช้จ่ายต่อหัว (บาท)	ร้อยละการอุดหนุนของรัฐต่อหัว
	ภาครัฐ	ครัวเรือน	อื่น ๆ	รวม	ร้อยละ			
สถาบันอุดมศึกษารัฐ	78,431	39,277	615	118,323	81.80	1,743	67,885	66.29
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	9,315	11,714	90	21,119	14.60	257	82,175	44.11
สกอ.	5,202			5,202	3.60			
รวม	**92,948**	**50,991**	**705**	**144,645***	**100.00**	**2,000**	**72,322**	
ร้อยละ	**64.26**	**35.25**	**0.49**	**100.00**				

หมายเหตุ: * รายการยอดรวมนี้มีการปัดเศษทศนิยมจากรายการในตารางของคือ NGO และ ROW เพื่อให้สอดคล้องกับตารางบัญชีแบบที่ 2

จำนวนผู้รับประโยชน์ไม่รวมจำนวนเด็กนักเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร

กระแสการไหลของเงินทุน

ตารางที่ 3.4 ค่าใช้จ่ายของการศึกษาในระดับสถาบันการศึกษา ระดับมหาวิทยาลัยและอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา ปี 2553

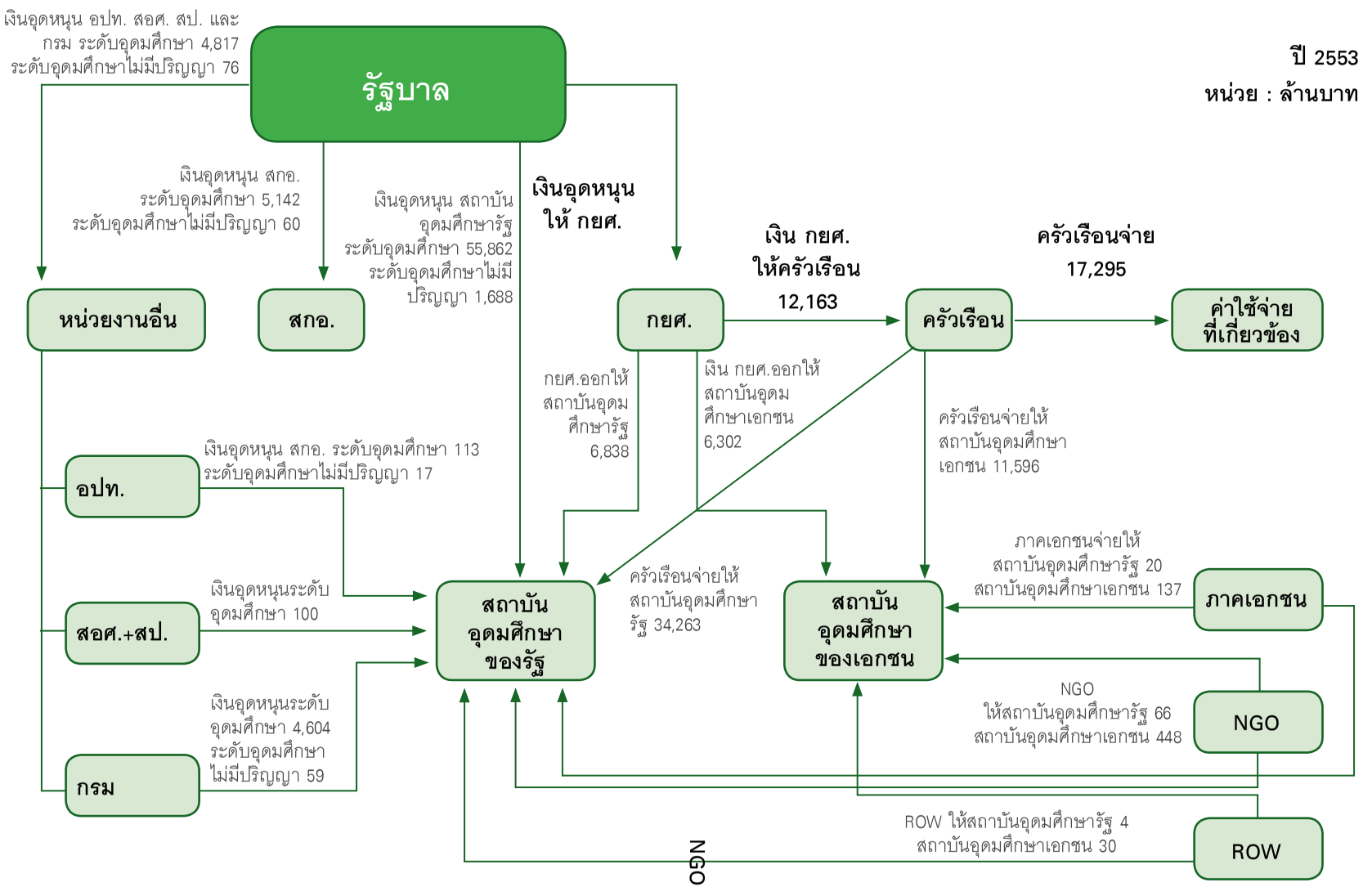

- แผนภาพที่ 3.3 เป็นแผนภาพการไหลของเงินทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญา ปี 2553 โดยแหล่งเงินทุนที่มีความสำคัญมาจากภาครัฐ โดยอาจแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่มีการไหลไปยังหน่วยบริการโดยตรง ซึ่งได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และ สกอ. ซึ่งทั้งสองส่วนนี้มีสูงขึ้น 57,550 ล้านบาท และ 5,202 ตามลำดับ ซึ่งในส่วนของ สกอ. แบ่งตามระดับการศึกษา คือ อุดมศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 5,142 ล้านบาท และอุดมศึกษาที่ไม่มีปริญญาอีก 60 ล้านบาท สำหรับงบประมาณที่สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและ สกอ. คิดเป็นประมาณร้อยละ 61.92 ของค่าใช้จ่ายอุดมศึกษาที่มาจากภาครัฐ และคิดเป็นร้อยละ 39.79 ของค่าใช้จ่ายด้านการศึกษารวม
- ในขณะที่ส่วนที่สองของเงินทุนจากภาครัฐจะผ่านไปยังหน่วยงานของกระทรวงศึกษาอื่นๆที่ไม่ได้รับผิดชอบงานของอุดมศึกษาโดยตรง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา (100 ล้านบาท) สำหรับหน่วยงานรัฐอื่นๆ เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี (เช่น สกว. วช. เป็นต้น) (4,663 ล้านบาท) และกลุ่มสุดท้ายคือ อปท. (130 ล้านบาท) โดยเงินในส่วนนี้อาจเข้าไปเป็นเงินรายได้นอกงบประมาณของสถาบันอุดมศึกษารัฐ ดังนั้นในการนับเพื่อคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายจึงมีการนับจากแหล่งต้นทางเพียงครั้งเดียว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการนับซ้ำ ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้ประมาณ 4,893 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.26 ของค่าใช้จ่ายอุดมศึกษาที่มาจากภาครัฐ และคิดเป็นร้อยละ 3.38 ของค่าใช้จ่ายด้านการศึกษารวม
- แหล่งค่าใช้จ่ายของภาครัฐแหล่งที่สามคือเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาซึ่งประกอบด้วยสองกองทุน คือ กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และกองทุนเงินกู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ซึ่งให้กับระดับอุดมศึกษาประมาณ 25,303 ล้านบาท โดยกองทุนจะให้กู้ยืมกับนักศึกษาไม่ว่าจะสังกัดอุดมศึกษาของรัฐหรือเอกชน ซึ่งกระแสเงินที่ผ่านกองทุนจำเป็นต้องมีการนับเพียงครั้งเดียวเช่นเดียวกับกรณีของการผ่านไปยังหน่วยงานอื่นก่อน ทั้งนี้กระแสเงินของกองทุนอาจแบ่งได้สองประเภท คือ เงินค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวเนื่องที่มีการโอนโดยตรงไปยังสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งในกรณีนี้สถาบันอุดมศึกษารัฐได้รับคือ 6,838 ล้านบาท และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับ 6,302 ล้านบาท และส่วนที่สองที่มีการโอนเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้กับครัวเรือน (หรือผู้เรียน) ซึ่งในกรณีนี้ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษารัฐได้รับคือ 9,150 ล้านบาท และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับ 3,013 ล้านบาท ในกรณีนี้พบว่าเงินทุนที่ผ่าน กยศ. และ กรอ. มาเป็นค่าใช้จ่ายในระดับอุดมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 27.22 ของแหล่งทุนจากภาครัฐและคิดเป็นร้อยละ 17.49 ของค่าใช้จ่ายรวมเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
- นอกเหนือจากแหล่งทุนจากภาครัฐ ครัวเรือนเป็นอีกส่วนที่มีการใช้จ่ายเพื่อการศึกษา จากการประมาณด้วยข้อมูล SES พบว่าครัวเรือนมีการจ่ายเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเป็นเงินที่ออกจากกระเป๋าของครัวเรือนจริง (คือ ค่าประมาณค่าใช้จ่ายด้วยข้อมูล SES และปรับให้เป็นสุทธิด้วยเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา) รวมทั้งสิ้นประมาณ 50,991 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นสถาบันการอุดมศึกษารัฐ 39,277 ล้านบาท และเอกชน 11,714 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 77.03 และ 22.97 ตามลำดับ ในค่าใช้จ่ายของครัวเรือนประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าธรรมเนียมการศึกษาซึ่งเป็นการจ่ายไปยังสถาบันอุดมศึกษารัฐ

24,679 ล้านบาท และไปยังสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 8,442 ล้านบาท โดยในรายการเหล่านี้ประกอบด้วยเงินสามส่วนคือส่วนที่ครัวเรือนมีการจ่ายจริง ส่วนที่ได้รับการสนับสนุนจาก กยศ. และส่วนที่ครัวเรือนบริจาคให้กับสถาบันอุดมศึกษา (ครัวเรือนมีการบริจาคไปยังสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 434 ล้านบาท และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 141 ล้านบาท)

- ทั้งนี้ ในกรณีนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสมมติฐานให้ค่าใช้จ่ายที่ออกจากกระเป๋าครัวเรือนไปยังสถาบันการศึกษามี 3 ส่วน ในทางปฏิบัติจะไม่สามารถจำแนกได้ว่าครัวเรือนจ่ายให้กับสถาบันการศึกษาหรือเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่ด้วยระบบการคำนวณโดยการแก้ปัญหานับซ้ำในภาพรวมของการจำแนกค่าใช้จ่ายที่มาจากรัฐและครัวเรือน รวมถึงการคำนวรค่าใช้จ่ายต่อหัวจะไม่ได้รับผลกระทบจากข้อสมมตินี้ แต่สัดส่วนการใช้จ่ายระหว่างค่าธรรมเนียมกับค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นค่าใช้จ่ายที่มาจากกระเป๋าของครัวเรือนอาจมีการเปลี่ยนแปลงไป และหากรวมเงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผ่านครัวเรือน จะพบว่ามียอดรวมทั้งสิ้น 45,859 ล้านบาท สถาบันการอุดมศึกษารัฐได้รับจากครัวเรือน (รวม ที่ผ่านมาจาก กยศ.) ประมาณ 34,263 ล้านบาท และเอกชน 11,596 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 74.71 และ 25.29 ตามลำดับ
- ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนอีกรายการหนึ่งคือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งได้แก่ ค่าหนังสือ เครื่องแบบ ค่าใช้จ่ายเพื่อการเดินทาง ซึ่งเป็นรายการที่อยู่ในคุ้มรวมที่กำหนด ซึ่งในกรณีนี้ มีค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่มีผู้ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษารัฐประมาณ 14,164 ล้านบาท และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3,131 ล้านบาท
- ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาจากส่วนอื่นๆอีกร้อยละ 0.49 มาจากการบริจาคของภาคเอกชน (นิติบุคคล) องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) รวมถึง ROW ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 705 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น มาจากการบริจาคของภาคเอกชน 157 ล้านบาท องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) มูลค่า 514 ล้านบาท และ ROW 34 ล้านบาทการจัดกิจกรรมการใช้จ่าย

การจัดกิจกรรมการใช้จ่าย

- ในการจัดกิจกรรมการใช้จ่าย จะมีการแบ่งกิจกรรมการใช้จ่ายออกเป็น 10 กิจกรรม โดยในส่วนของอุดมศึกษามีหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานในการใช้เงิน คือ สกอ. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยรัฐและมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยในกำกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีรูปแบบของการใช้จ่ายที่จำแนกตามกิจกรรมที่แตกต่างกัน ตามตารางที่ 3.4 ดังนี้
    - สกอ. เป็นหน่วยงานสนับสนุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีการใช้จ่ายที่สูงสุดในกิจกรรมการพัฒนาการเรียนการสอน (หลักสูตรและสื่อ) โดยมีค่าใช้จ่ายร้อยละ 35.70 ของค่าใช้จ่ายรวมของ สกอ.
    - มหาวิทยาลัยรัฐและมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีรูปแบบของกิจกรรมการใช้จ่ายที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ประมาณร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายของแต่ละกลุ่มสถาบันใช้เพื่อกิจกรรมการผลิตบัณฑิตโดยเป็นการสนับสนุนการศึกษา และประมาณร้อยละ 30 ใช้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุน และประมาณร้อยละ 5 - 15 ใช้เพื่อการบริหารจัดการ

- มหาวิทยาลัยในกำกับ อาจมีความแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษากลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากกิจกรรมการใช้จ่ายที่มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายที่มาจากภาครัฐที่สูงสุด คือ การใช้เพื่อเป็นรายจ่ายลงทุน ประมาณร้อยละ 48 รองลงมาคือการผลิตบัณฑิตโดยเป็นการสนับสนุนการจัดการศึกษา ร้อยละ 23 และ การบริหารจัดการร้อยละ 21 ของค่าใช้จ่ายของรัฐที่ให้กับมหาวิทยาลัยในกำกับ

ตารางที่ 3.5 ตารางจำแนกตามกิจกรรม

ตารางบัญชีแบบที่ 6 บัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามหน่วยจ่ายแทน/ผู้จ่ายตรง (Financing Agencies) แยกตามกิจกรรมการใช้จ่าย ปีงบประมาณ 2553 (แก้ปัญหานับซ้ำ)

กิจกรรมการใช้จ่าย	CODE	Public Financing Agencies/Provider																	Private Financing Agencies					Total expenditure on education	%
		กระทรวงศึกษาธิการ										องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น														
		สพฐ.	สกอ.	สอศ.	สป.	สกศ.	มีนบุรี	ราชพฤกษ์	กฎหมาย ก.พ.	ราชภัฏ+ราชมงคล	ในสังกัดกระทรวงอื่น	อบจ.+อบต.+เทศบาล	กทม.	พัทยา	ในสังกัด ก.ทม.	สำนักนายก	รัฐวิสาหกิจ	กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน	รวม	หน่วยบริหารภาค	หน่วยบริหารภาค	NGO	ROM	รวม		
ผลิตนักเรียนและบัณฑิต	EC1	197,653	345	16,186	31,321	-	4,900	3,248	4,788	12,332	84	45,247	8,208	251	2,491	-	-	-	327,053	130,420	1,067	3,496	232	135,214	462,268	70.24%
- สนับสนุนการจัดการศึกษา	EC1.1	187,816	338	14,413	8,402	-	4,878	3,247	4,777	12,257	84	43,109	7,815	248	2,473	-	-	-	289,857	83,119	1,025	3,359	223	87,726	377,583	57.37%
- เพิ่มโอกาสทางการศึกษา	EC1.2	9,836	7	1,773	22,919	-	23	0	11	75	-	2,139	393	3	18	-	-	-	37,197	47,300	42	137	9	47,488	84,685	12.87%
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนักศึกษา	EC2	5,043	676	42	2,753	-	302	73	517	932	54	1,746	377	4	49	-	-	-	12,568		12	40	3	54	12,622	1.92%
พัฒนาการเรียนการสอน (หลักสูตร สื่อ)	EC3	6,525	2,101	1,439	559	-	195	612	37	100	288	1,336	392	9	35	-	-	-	13,628		11	36	2	49	13,678	2.08%
ผลิตและพัฒนาครู อาจารย์	EC4	2,154	310	165	150	8	125	3	0	27	568	1,336	102	1	171	583	-	-	5,702		1	3	0	5	5,707	0.87%
การบริหารจัดการ (ค่าจ้าง ค่าตอบแทนผู้บริหาร ค่าสาธารณูปโภค)	EC5	24,841	299	685	1,273	112	847	338	4,462	3,534	1,568	23,292	3,851	107	93	501	111	-	65,916		0	1	0	2	65,917	10.02%
การส่งเสริมวิจัยและพัฒนา	EC6	4	645	94	20	55	106	187	875	839	-	1,336	1	2	150	1	-	-	4,313		0	1	0	1	4,314	0.66%
กิจกรรมอื่นๆ	EC7	2	130	45	527	95	12	142	4	193	-	1,730	62	-	1,697	5	2	-	4,646	1,441	0	0	0	1,441	6,087	0.92%
รายจ่ายเพื่อการลงทุน	EC8	16,316	1,193	4,339	806	7	3,013	1,898	9,948	3,575	36	4,556	967	23	1,520	11	32	-	48,241		21	70	5	96	48,337	7.34%
การอบรมบุคลากรทางการศึกษา	EC9	-	58	-	3	-	-	113	-	0	-	1,336	13	0	2	-	-	-	1,526		-	-	-	-	1,526	0.23%
เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา	EC10	109	127	13	46	-	1	5	15	14	762	-	1	-	55	2,362	-	34,130	37,640		1	2	0	3	37,643	5.72%
รวม		252,647	5,885	23,008	37,458	277	9,501	6,619	20,645	21,546	3,360	81,915	13,972	396	6,263	3,464	145	34,130	521,233	131,861	1,114	3,649	242	136,865	658,098	100%

หมายเหตุ : หน่วยงานอื่นๆ ประกอบด้วย โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์, สนง.เลขาธิการคุรุสภา, สนง.คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา, สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนฯ และ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงอื่นๆ ได้แก่ กระทรวงกลาโหม, กระทรวงการต่างประเทศ, กท.กทท.และกีฬา, กระทรวงวัฒนธรรม, กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ และกระทรวงสาธารณสุข

ปัญหาของการประมาณการในระดับอุดมศึกษา

ในการประมาณการค่าใช้จ่ายในระดับอุดมศึกษา เป็นการประมาณการรายได้ของสถาบันอุดมศึกษาที่มาจากแหล่งต่างๆ คือ ภาครัฐผ่านเงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ภาคครัวเรือน และแหล่งเงินทุนอื่นๆ ซึ่งในการประเมินมีข้อสมมติที่สำคัญ คือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีการใช้รายได้รวมเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาทั้งหมด ซึ่งการคำนวณรายการนี้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับวิธีการของ สศช. ในการประมาณรายได้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ใช้การเก็บข้อมูลรายงานงบการเงินของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งนี้วิธีการสำรวจค่าใช้จ่ายจากการสำรวจปฐมภูมิเป็นวิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยเคยใช้ แต่ผลการตอบกลับอยู่ในระดับที่ต่ำมากจึงประเมินว่าการใช้วิธีทางอ้อมผ่านทางรายได้จึงน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ใช้ในการประเมินค่าใช้จ่ายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและสอดคล้องกับการไหลของเงินของจากภาครัฐและครัวเรือน

การเงินสำหรับอาชีวศึกษา

ค่าใช้จ่ายในระดับอาชีวศึกษาแบ่งตามแหล่งที่มาของเงินทุนได้ 3 แหล่งที่มาใหญ่ๆ ซึ่งได้แก่ ภาครัฐบาล ภาคครัวเรือน และ แหล่งอื่นๆ ซึ่งได้มีการนิยามมาในส่วนก่อนหน้า ทั้งนี้การบันทึกของภาครัฐบาลจะมีการพิจารณาแก้ไขปัญหานับซ้ำที่เกิดจากการที่ภาครัฐมีการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานซึ่งเป็นผู้จ่ายแทนและมีการจ่ายในรูปของเงินรายได้นอกงบประมาณไปยังสถาบันอุดมศึกษา (ตัวอย่างเช่น เงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา และ อปท. เป็นต้น) ในขณะเดียวกันการนับซ้ำของแหล่งเงินทุนจากภาครัฐไปยังภาคครัวเรือนก็มีการแก้ปัญหาเช่นกัน ดังนั้น ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่มีการรายงานนี้จึงเป็นค่าใช้จ่ายที่มีการหักเงินโอนมาจากภาครัฐออกแล้ว ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและเงินบริจาคเพื่อการศึกษาของครัวเรือน สำหรับแหล่งเงินทุนอื่นๆในที่นี้ประกอบด้วยการบริจาคจากภาคเอกชน NGO และเงินโอนจากต่างประเทศ

- ค่าใช้จ่ายรวมของการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ตามตารางที่ 3.5 มีมูลค่ารวมประมาณ43,197 ล้านบาท โดยมาจากงบประมาณของภาครัฐ 32,217 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 74.58 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอาชีวศึกษา รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายของครัวเรือนประมาณ 10,571 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 24.47 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอาชีวศึกษา และมาจากแหล่งอื่นๆประมาณ 409 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.95 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอาชีวศึกษา
- จากตารางที่ 3.5 ยังมีการแบ่งตามผู้ให้บริการ (Provider) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ สถานอาชีวศึกษาของรัฐ สถานอาชีวศึกษาเอกชน ในการแบ่งเป็น 2 กลุ่มนี้ทำให้ทราบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในระดับนี้มีการใช้จ่ายสูงในกลุ่ม สถานอาชีวศึกษาของรัฐที่ประมาณ 31,501 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 72.92 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอาชีวศึกษา รองลงมาคือ สถานอาชีวศึกษาเอกชน ที่ประมาณ 11,696 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 27.08 ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษารวมในระดับอาชีวศึกษา
- การพิจารณาด้วยการนำจำนวนผู้รับประโยชน์ในแต่ละกลุ่มมาพิจารณาเพื่อคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อจำนวนผู้รับประโยชน์ตามตารางที่ 3.5 พบว่า จำนวนผู้รับประโยชน์หรือนักศึกษาของสถานอาชีวศึกษาของรัฐมีจำนวนประมาณ 782,796 คน และสถานอาชีวศึกษาเอกชนประมาณ 404,758 คน

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้รับประโยชน์ของสถานอาชีวศึกษาของรัฐพบว่าอยู่ที่ประมาณ 40,241.65 บาทต่อคน ในขณะที่สถานอาชีวศึกษาเอกชนอยู่ที่ประมาณ 28,896.28 บาทต่อคน ในภาพรวมพบว่าจำนวนผู้รับประโยชน์ในระดับอาชีวศึกษามีทั้งสิ้นประมาณ 1,187,734 คน จะมีค่าใช้จ่ายต่อหัวโดยเฉลี่ยประมาณ 36,369.25 บาทต่อคน

ตารางที่ 3.6 ค่าใช้จ่ายของการศึกษาในระดับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ปี พ.ศ. 2553

สถานศึกษาอาชีวศึกษา	รายจ่ายจากงบประมาณ อปท. (ล้านบาท)					ผู้รับประโยชน์	ค่าใช้จ่ายต่อหัว (บาท)
	รัฐ	ครัวเรือน	อื่นๆ	รวม	ร้อยละ		
สถานอาชีวศึกษารัฐ	26,426	4,898	177	31,501	72.92	782,796	40,241.65
สถานอาชีวศึกษาเอกชน	5,791	5,673	232	11,696	27.08	404,758	28,896.28
รวม	32,217	10,571*	409	43,197	100	1,187,734	36,369.25
ร้อยละ	74.58	24.47	0.95	100			

หมายเหตุ: * รายการยอดรวมนี้มีการปัดเศษทศนิยมจากรายการในตารางของคือ NGO และภาคต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับตารางบัญชีแบบที่ 2 จำนวนผู้รับประโยชน์ไม่รวมจำนวนเด็กนักเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร

กระแสการไหลของเงินทุน

แผนภาพที่ 3.4 แผนภาพการไหลของเงินทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ปี พ.ศ. 2553

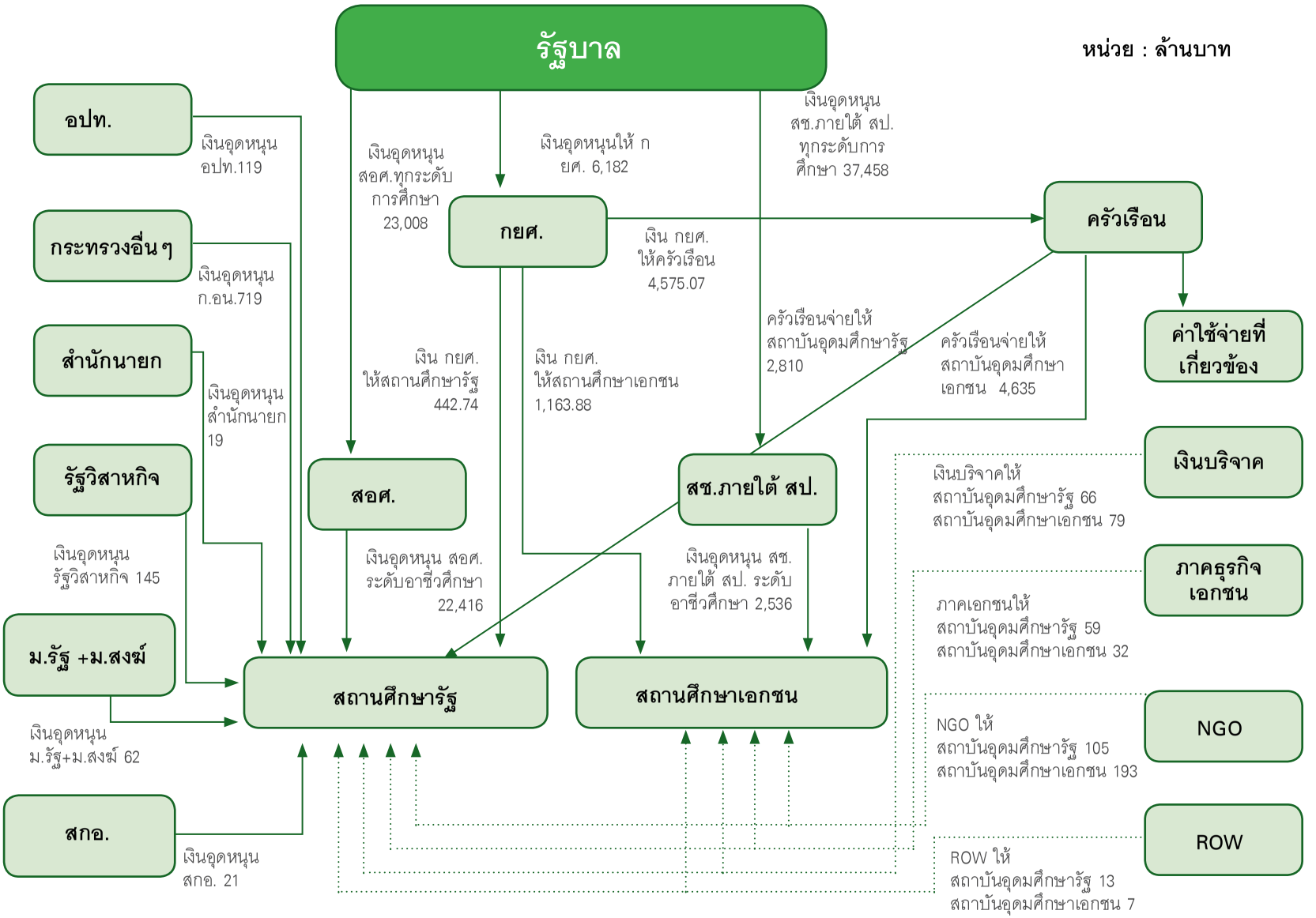

- แผนภาพที่ 3.4 เป็นแผนภาพการไหลของเงินทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ปี พ.ศ. 2553 โดยแหล่งเงินทุนที่มีความสำคัญมาจากภาครัฐ โดยอาจแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่มีการไหลไปยังหน่วยงานของรัฐได้แก่ สอศ. และ สช. (ภายใต้สป.) ซึ่งทั้งสองส่วนนี้จะลงไปหน่วยบริการโดยตรง ประมาณ 24,952 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 57.76 ของค่าใช้จ่ายด้านการศึกษารวม
- ในขณะที่ส่วนที่สองของเงินทุนจากภาครัฐจะผ่านไปยังหน่วยงานของรัฐอื่นๆ เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี อปท. สกอ. กระทรวงอื่นๆ โดยเงินในส่วนนี้อาจเข้าไปเป็นเงินรายได้นอกงบประมาณของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ดังนั้นในการนับเพื่อคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายจึงมีการนับจากแหล่งต้นทางเพียงครั้งเดียวเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการนับซ้ำ ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้ประมาณ 1,085 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.51 ของค่าใช้จ่ายด้านการศึกษารวม
- แหล่งค่าใช้จ่ายของภาครัฐแหล่งที่สามคือเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งให้กับระดับอาชีวศึกษาประมาณ 6,182 ล้านบาท โดยกองทุนจะให้กู้ยืมกับนักศึกษาไม่ว่าจะสังกัดอาชีวศึกษาของรัฐหรือเอกชน ซึ่งกระแสเงินที่ผ่านกองทุนจำเป็นต้องมีการนับเพียงครั้งเดียวเช่นเดียวกับกรณีของการผ่านไปยังหน่วยงานอื่นก่อน ทั้งนี้กระแสเงินของกองทุนอาจแบ่งได้สองประเภท คือ เงินค่าธรรมเนียมการศึกษาที่มีการโอนโดยตรงไปยังสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งในกรณีนี้สถานอาชีวศึกษาของรัฐได้รับคือ 442.74 ล้านบาท และสถานอาชีวศึกษาของเอกชนได้รับ1,163.88 ล้านบาท และส่วนที่สองที่มีการโอนให้กับครัวเรือน (หรือผู้เรียน) ซึ่งในกรณีนี้ผู้เรียนในสถานอาชีวศึกษาของรัฐได้รับคือ 2,483.11 ล้านบาท และสถานอาชีวศึกษาของเอกชนได้รับ 2091.96 ล้านบาท
- นอกเหนือจากแหล่งทุนจากภาครัฐ ครัวเรือนเป็นอีกส่วนที่มีการใช้จ่ายเพื่อการศึกษา จากการประมาณด้วยข้อมูล SES พบว่าครัวเรือนมีการจ่ายเพื่อการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาโดยเป็นเงินที่ออกจากกระเป๋าของครัวเรือนจริง (คือ ค่าประมาณค่าใช้จ่ายด้วยข้อมูล SES และปรับให้เป็นสุทธิด้วยเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา) ประมาณ รวมทั้งสิ้น 15,147 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นสถานอาชีวศึกษาของรัฐ 7,382 ล้านบาท และเอกชน 7,765 ล้านบาท ในค่าใช้จ่ายของครัวเรือนประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าธรรมเนียมการศึกษา 2,810 ล้านบาทซึ่งเป็นการจ่ายไปยังสถานอาชีวศึกษาของรัฐและ 4,635 ล้านบาทไปยังสถานอาชีวศึกษาของเอกชน โดยในรายการเหล่านี้ประกอบด้วยเงินสองส่วนคือส่วนที่ส่วนที่ครัวเรือนมีการจ่ายจริง ส่วนที่ได้รับการสนับสนุนจาก กยศ. นอกจากนั้นครัวเรือนมีการบริจาคไปยังสถานอาชีวศึกษาของรัฐ 66 ล้านบาท และสถานอาชีวศึกษาของเอกชน 79 ล้านบาท
- ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนอีกรายการหนึ่งคือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งได้แก่ ค่าหนังสือ เครื่องแบบ ค่าใช้จ่ายเพื่อการเดินทาง ซึ่งเป็นรายการที่อยู่ในคุ้มรวมที่กำหนด ซึ่งในกรณีนี้ มีค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่มีผู้ศึกษาในสถานอาชีวศึกษาของรัฐประมาณ 4,506 ล้านบาท แลสถานอาชีวศึกษาของเอกชน 3,051 ล้านบาท

- ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาจากส่วนอื่นๆ มาจากการบริจาคของภาคเอกชน (นิติบุคคล) องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) รวมถึงภาคต่างประเทศ ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 409 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นมาจากการบริจาคของภาคเอกชน 91 ล้านบาท องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) มูลค่า 298 ล้านบาท และต่างประเทศ 20 ล้านบาท
- ในการจัดกิจกรรมการใช้จ่าย จะมีการแบ่งกิจกรรมการใช้จ่ายออกเป็น 10 กิจกรรม โดยในส่วนของอาชีวศึกษามีหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานในการใช้เงิน คือ สอศ. ที่ประกอบด้วยสถานอาชีวศึกษาของรัฐ โดยมีรูปแบบของการใช้จ่ายที่จำแนกตามกิจกรรมที่แตกต่างกัน ตามตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.7 บัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาจำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่ายและหมวดงบประมาณ ภายใต้หน่วยจ่ายแทนภาครัฐในระดับอาชีวศึกษา ปีงบประมาณ 2553

กิจกรรมการใช้จ่าย	CODE	หมวดรายจ่าย						
		งบบุคลากร	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	รวม	ร้อยละ
ผลิตนักเรียนและบัณฑิต	EC1	7,828.09	3,586.32	-	5,004.89	54.77	16,474.08	71.60
- สนับสนุนการจัดการศึกษา	EC1.1	7,828.09	3,586.32	-	3,231.84	54.77	14,701.02	63.89
- เพิ่มโอกาสทางการศึกษา	EC1.2	-	-	-	1,773.05	-	1,773.05	7.71
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักศึกษา	EC2	-	-	-	41.60	-	41.60	0.18
พัฒนาการเรียนการสอน(หลักสูตร สื่อ)	EC3	-	214.01	-	513.98	787.04	1,515.03	6.58
ผลิตและพัฒนาครู อาจารย์	EC4	-	-	-	165.34	-	165.34	0.72
การบริหารจัดการ(ค่าจ้าง ค่าตอบแทนผู้บริหาร ค่าสาธารณูปโภค)	EC5	-	325.23	-	-	0.42	325.66	1.42
การส่งเสริมวิจัยและพัฒนา	EC6	-	-	-	93.94	-	93.94	0.41
กิจกรรมอื่นๆ	EC7	-	-	-	-	11.07	11.07	0.05
รายจ่ายเพื่อการลงทุน	EC8	-	-	4,339.28	-	-	4,339.28	18.86
การอบรมบุคลากรทางการศึกษา	EC9	-	-	-	-	-	-	0.00
เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา	EC10	-	-	-	42.44	-	42.44	0.18
รวม		**7,828.09**	**4,125.56**	**4,339.28**	**5,862.19**	**853.30**	**23,008.43**	**100.00**

4

รายจ่ายภาครัฐส่วนท้องถิ่น

รายจ่ายส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- **ข้อมูลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2554 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีกองการศึกษาและมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 542 แห่ง โรงเรียนที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 1,725 แห่ง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,005,331 คน จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 31,896 ห้อง มีจำนวนพนักงานครู ครูจ้างสอน และผู้ช่วยครูที่สอนจริง 36,350 คน (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) โดยเฉลี่ยมีนักเรียน 32 คนต่อห้อง

- **เส้นทางงบประมาณทางด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

สถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับงบประมาณหลักจาก 3 ทาง คือ
1. เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ และเงินอุดหนุนทั่วไปภายใต้ภารกิจไทยเข้มแข็งที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่ อปท.
2. เงินงบประมาณสนับสนุนจาก อปท. ในแต่ละปีงบประมาณ
3. เงินบำรุงการศึกษาจากนักเรียนและรายได้อื่นที่สถานศึกษาหามาได้เอง

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

- **รายจ่ายด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

ข้อมูลรายจ่ายด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในโครงการบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติรวบรวมมาจาก 2 แหล่งหลักๆ คือ (1) เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ และเงินอุดหนุนทั่วไปภายใต้ภารกิจไทยเข้มแข็งที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่ อปท. และ (2) เงินงบประมาณทางด้านการศึกษาของ อปท. ในแต่ละปีงบประมาณ (รายละเอียดแสดงในแผนภาพที่ 3.3-3.4 และตารางที่ 4.1)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 อปท. มีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด 79,835 ล้านบาท โดย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีรายจ่าย 66,455 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 37,096 ล้านบาท และเงินงบประมาณของ อปท. 29,359 ล้านบาท) กรุงเทพมหานคร (กทม.) มีรายจ่าย 13,032 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 8,509 ล้านบาท และเงินงบประมาณของ กทม. 4,523 ล้านบาท) และเมืองพัทยามีรายจ่าย 348 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 262 ล้านบาท และเงินงบประมาณของเมืองพัทยา 86 ล้านบาท)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 อปท. มีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด 92,015 ล้านบาท โดย อบจ. เทศบาล และ อบต. มีรายจ่าย 77,093 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 41,976 ล้านบาท และเงินงบประมาณของ อปท. 35,117 ล้านบาท) กรุงเทพมหานครมีรายจ่าย 14,524 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 9,595 ล้านบาท และเงินงบประมาณของ กทม. 4,929 ล้านบาท) และเมืองพัทยามีรายจ่าย 398 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 302 ล้านบาท และเงินงบประมาณของเมืองพัทยา 96 ล้านบาท)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 อปท. มีรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด 96,284 ล้านบาท โดย อบจ. เทศบาล และ อบต. มีรายจ่าย 81,915 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 48,352 ล้านบาท และเงินงบประมาณของ อปท. 33,563 ล้านบาท) กรุงเทพมหานครมีรายจ่าย 13,973 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 9,787 ล้านบาท และเงินงบประมาณของ กทม. 4,186 ล้านบาท) และเมืองพัทยามีรายจ่าย 396 ล้านบาท (เป็นเงินอุดหนุน 296 ล้านบาท และเงินงบประมาณของเมืองพัทยา 100 ล้านบาท)

แผนภาพที่ 4.1 รายจ่ายทางด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2553 จำแนกตามแหล่งที่มาของงบประมาณ

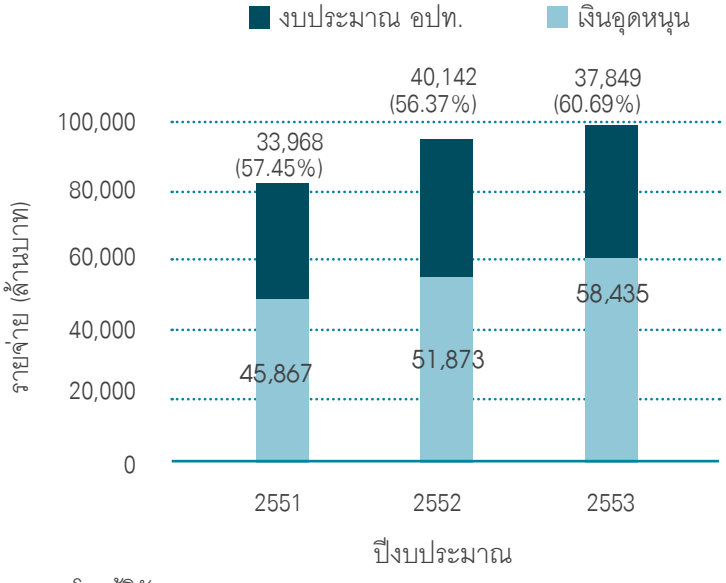

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 4.1 รายจ่ายทางด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2553 จำแนกตามแหล่งที่มาของงบประมาณ

หน่วย: ล้านบาท

ประเภท อปท.	2551			2552			2553		
	เงินอุดหนุน	งบประมาณของ อปท.	รวม	เงินอุดหนุน	งบประมาณของ อปท.	รวม	เงินอุดหนุน	งบประมาณของ อปท.	รวม
อบจ. เทศบาล และอบต.	37,096	29,359	66,455	41,976	35,117	77,093	48,352	33,563	81,915
กรุงเทพมหานคร	8,509	4,523	13,032	9,595	4,929	14,524	9,787	4,186	13,973
เมืองพัทยา	262	86	348	302	96	398	296	100	396
รวม	**45,867**	**33,968**	**79,835**	**51,873**	**40,142**	**92,015**	**58,435**	**37,849**	**96,284**

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

แผนภาพที่ 4.2 **รายจ่ายด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ.2551-2553 จำแนกตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

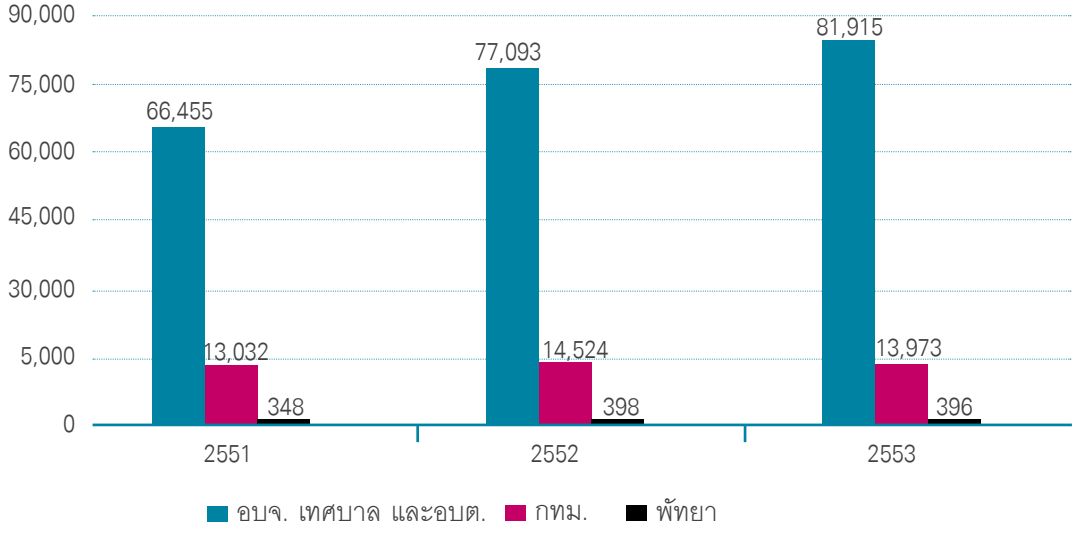

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

- **แนวโน้มของรายจ่ายด้านการศึกษาภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

แนวโน้มงบประมาณทางด้านการศึกษาภายใต้ อปท. เพิ่มขึ้นตลอด 3 ปี โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 มีรายจ่ายทั้งสิ้น 79,835 ล้านบาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 เพิ่มขึ้นเป็น 92,015 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.26) และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 เพิ่มขึ้นเป็น 96,284 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.64) (แผนภาพที่ 4.3)

แผนภาพที่ 4.3 **แนวโน้มของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2553**

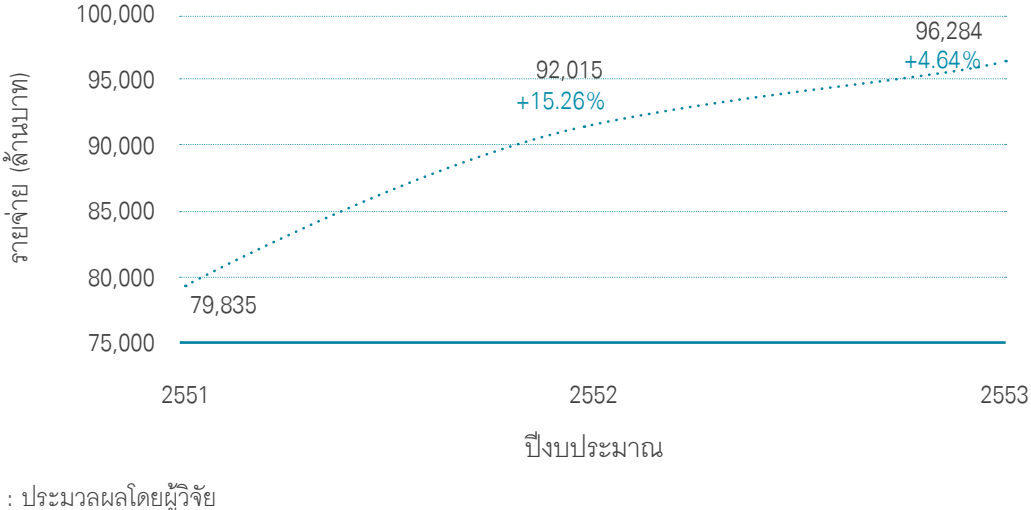

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

- **สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

พิจารณาจากรายจ่ายจากงบประมาณ อปท. (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 (อ้างอิงจากตารางที่ 3.1 สดมภ์ปี 2553 สดมภ์ย่อยที่ 2) ในภาพรวม อปท. มีสัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 11.38 ของงบประมาณรายจ่ายทุกภารกิจ หากพิจารณา อปท. รายประเภทพบว่า อบต. มีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่องบประมาณรายจ่ายทุกภารกิจสูงที่สุดคือร้อยละ 13.74 รองลงมาคือเมืองพัทยา (ร้อยละ 11.37) ลำดับต่อมาคือกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 10.06) เทศบาล (ร้อยละ 9.97) และ อบจ. มีสัดส่วนน้อยที่สุดคือร้อยละ 9.34 เมื่อพิจารณาเทศบาลแต่ละประเภทแล้วจะพบว่าเทศบาลตำบลมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาสูงที่สุดคือร้อยละ 10.61 รองลงมาคือเทศบาลเมืองคือร้อยละ 9.46 และเทศบาลนครมีสัดส่วนน้อยที่สุดคือร้อยละ 7.61 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่องบประมาณรายจ่ายทุกภารกิจ (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

ประเภท อปท.	รายจ่ายจากงบประมาณ อปท. (ล้านบาท)		สัดส่วน (ร้อยละ)
	รวมทุกภารกิจ*	ด้านการศึกษา	
อบจ.	38,991	3,641	9.34
เทศบาล	121,407	12,109	9.97
- เทศบาลนคร	14,882	1,133	7.61
- เทศบาลเมือง	28,487	2,696	9.46
- เทศบาลตำบล	78,039	8,281	10.61
อบต.	129,597	17,813	13.74
กรุงเทพมหานคร	41,589	4,186	10.06
เมืองพัทยา	881	100	11.37
รวม	**332,465**	**37,849**	**11.38**

หมายเหตุ : * รายจ่ายรวมทุกภารกิจของ อปท. เป็นรายจ่ายจากงบประมาณ อปท. และเงินอุดหนุน
ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

- **การจำแนกรายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกิจกรรมการใช้จ่าย**

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 รายจ่ายทางด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นเงินทั้งสิ้น 96,284 ล้านบาท เมื่อจำแนกตามกิจกรรมการใช้จ่ายพบว่า กิจกรรมที่มีรายจ่ายสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) สนับสนุนการจัดการศึกษา (เงินเดือน ค่าจ้างครู) มีรายจ่าย 51,172 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 53.15 ของรายจ่ายทั้งหมด (2) การบริหารจัดการ (ค่าจ้าง ค่าตอบแทนผู้บริหาร ค่าสาธารณูปโภค) มีรายจ่าย 27,250 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 28.30 ของรายจ่ายทั้งหด และ (3) อาคารเรียน ครุภัณฑ์ มีรายจ่าย 5,545 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.76 ของรายจ่ายทั้งหมด (แผนภาพที่ 4.4)

แผนภาพที่ 4.4 กิจกรรมการใช้จ่ายทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ.2553

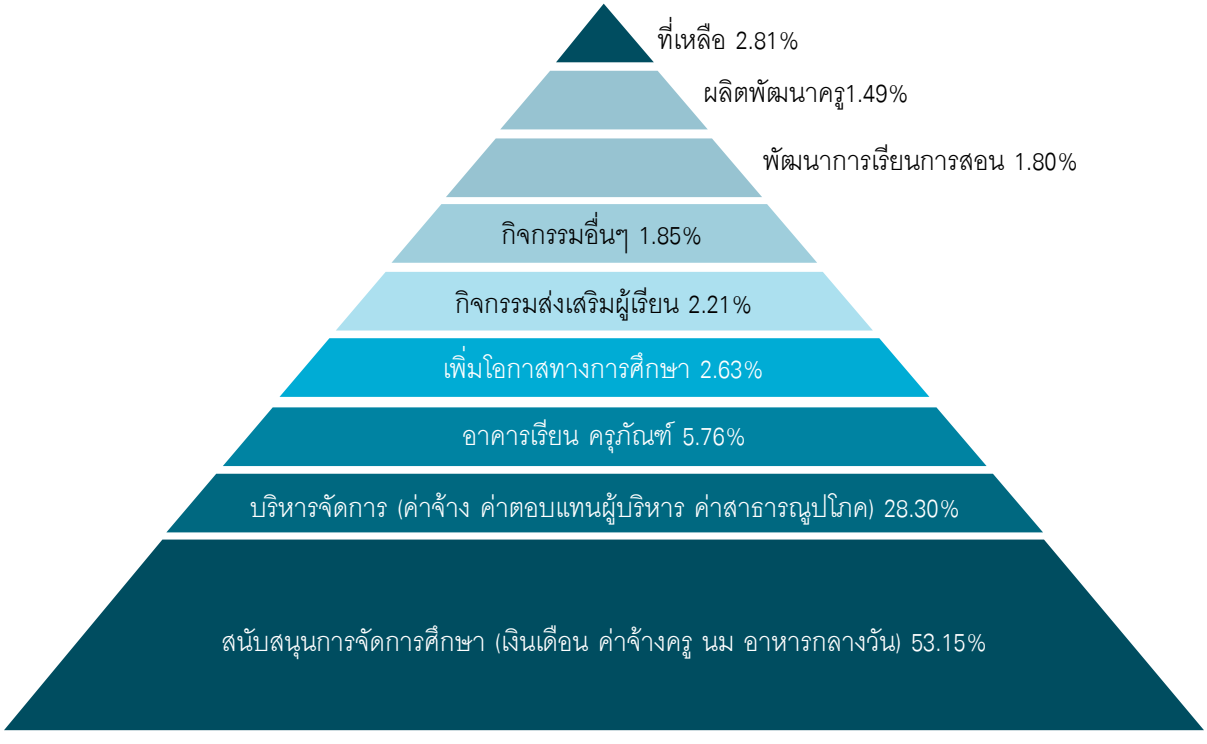

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

5

รายจ่ายภาคธุรกิจเอกชน องค์การไม่แสวงหากำไร และภาคต่างประเทศ

โรงเรียนเอกชน สังกัดสช. และภาคธุรกิจเอกชน

- การจัดการศึกษาที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนมีจุดประสงค์หลักในการที่จะช่วยแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาของภาครัฐ ในทุกระดับการศึกษา ทุกประเภทการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา โดยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนภาคเอกชนในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งรูปแบบการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนที่อยู่ในภายใต้สังกัด สช. นั้น อยู่ในรูปการให้เงินอุดหนุน
- การให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชน แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลักตามลักษณะการรับเงินอุดหนุน รูปแบบแรก เป็นการให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ การอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอุดหนุนตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี การอุดหนุนค่าอาหารเสริม (นม) และการอุดหนุนค่าอาหารกลางวัน รูปแบบที่สองเป็นการให้เงินอุดหนุนสำหรับบางโรงเรียนที่มีความต้องการเฉพาะและตั้งอยู่ในบางเขตพื้นที่ ได้แก่ การอุดหนุนเป็นเงินสมทบกองทุนสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชน กองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ การอุดหนุนค่าก่อสร้าง และการอุดหนุนสถานศึกษาสอนศาสนาอิสลามใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี 2553 พบว่า ครัวเรือนจ่ายให้กับโรงเรียนเอกชนประมาณ 36,480 ล้านบาท

รายจ่ายทางการศึกษาของภาคธุรกิจเอกชนสามารถที่จะแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบหลักคือ

(1) การบริจาคให้กับสถานศึกษาในรูปการบริจาคเงินหรือสิ่งของให้กับสถานศึกษา

แนวทางการศึกษาในส่วนการจัดทำบัญชีรายจ่ายทางการศึกษาในปี พ.ศ.2551-2553 ของภาคเอกชนในส่วนที่บริจาคให้กับโรงเรียนและสถานศึกษา จะอ้างอิงมาจากข้อมูลตัวเลขที่เป็นทางการในเรื่องของยอดเงินบริจาคของภาคเอกชนที่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลนำมายื่นหักภาษีจากกรมสรรพากรตามพระราชกฤษฎีกาฯ ฉบับที่ 420 ว่าด้วยภาษีเงินได้ กรณีสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการสนับสนุนการศึกษาระบุว่า ให้ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาล โรงเรียนเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งนี้ รายจ่ายทางการศึกษาที่ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถนำมาหักภาษีได้นั้น จะต้องเป็นสถานศึกษาในรายนามที่ระบุไว้โดยกรมสรรพากรจำนวน 35,346 แห่ง

แผนภาพที่ 5.1 ยอดเงินบริจาค เงินสนับสนุนเพื่อการศึกษาที่นำมาหักลดหย่อนภาษี

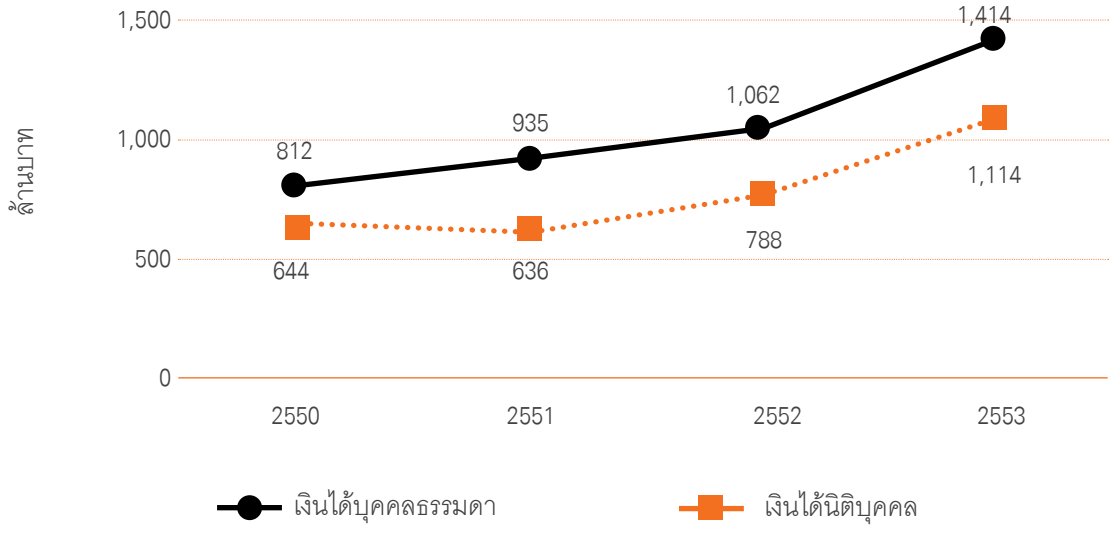

ที่มา: กรมสรรพากร

เงินบริจาคให้กับสถานศึกษา ในปี 2553 คิดเป็น 0.22 % ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด

(2) รายจ่ายเพื่อการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานที่อาศัยการอบรมที่จัดโดยสถานศึกษาต่าง ๆ และรายจ่ายที่เกิดจากการอบรมที่จัดทำกันเองในหน่วยงาน

ในส่วนการฝึกอบรมนั้นจะเป็นการใช้ข้อมูลตัวเลขที่เป็นทางการที่นิติบุคคลนำมายื่นหักภาษีจากกรมสรรพากรซึ่งตามพระราชกฤษฎีกาฯ ฉบับที่ 437 กรณีส่งพนักงานเข้ารับการศึกษา ระบุว่า ให้นิติบุคคลสามารถนำรายจ่ายฝึกอบรมลูกจ้างของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลรายจ่ายในการฝึกเตรียมเข้าทำงานมาหักลดหย่อนในการยื่นภาษีได้

แผนภาพที่ 5.2 **ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.90 และ 91 เงินบริจาคเงินสนับสนุนเพื่อการศึกษา**

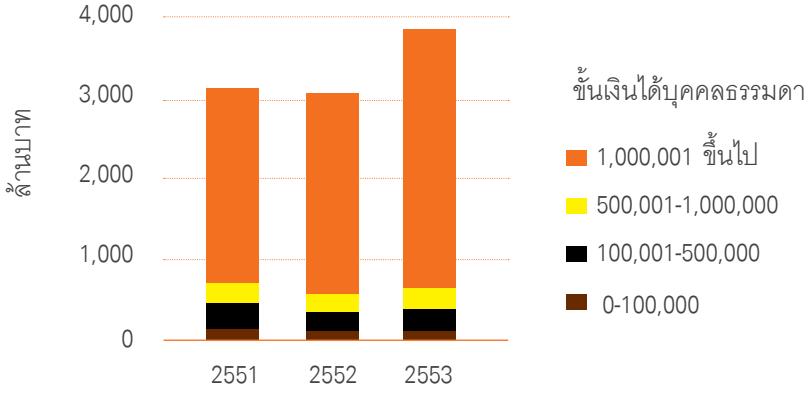

หมายเหตุ : ตามแบบ ภ.ง.ด.91 หัวข้อ ก การคำนวณภาษี ข้อ 8
ตามแบบ ภ.ง.ด.90 ข้อ 10 การคำนวณภาษี ข้อ 4

ที่มา : กรมสรรพากร

แผนภาพที่ 5.3 **ภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.50 ข้อมูลรายจ่ายในการส่งลูกจ้างเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรม**

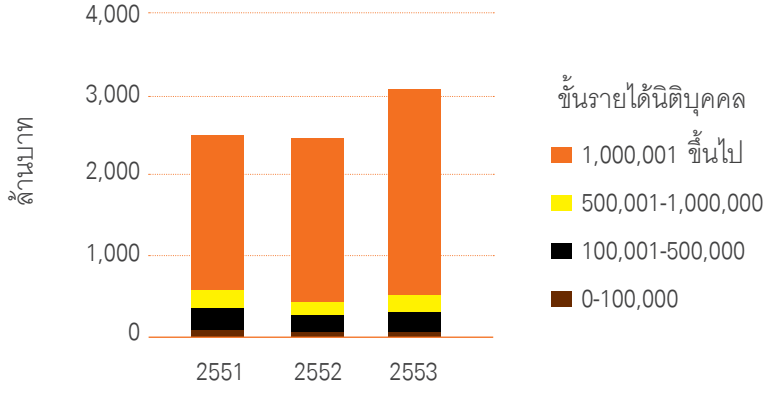

หมายเหตุ : ตามแบบ ภ.ง.ด.50 รายการที่ 10 ข้อ 2 (2.2)

ที่มา : กรมสรรพากร

(3) รายจ่ายที่ใช้ในการวิจัยพัฒนา (R&D) ของภาคเอกชน

รายจ่ายด้านวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนนั้น สามารถพิจารณาได้จากผลการศึกษาในปี 2553 โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ที่มีการสำรวจข้อมูลค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทย ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานในข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสำรวจด้านการวิจัยและพัฒนา ตามคู่มือ FRASCATI MANUAL ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ผลจากการสำรวจดังกล่าวมีความครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน (ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ)

แผนภาพที่ 5.4 ค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน ระหว่างปี 2548-2552

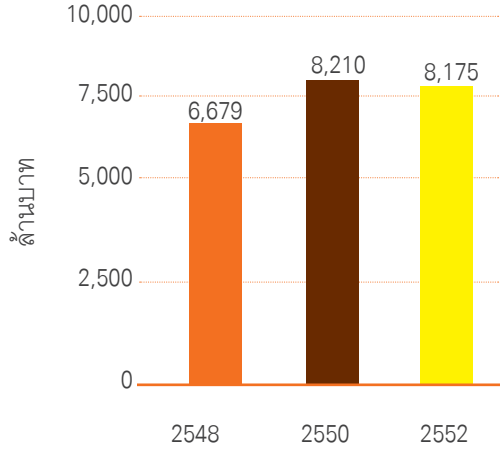

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) รายงานผลการสำรวจการวิจัยและพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยประจำปี 2552

ในการบันทึกรายจ่ายด้านการศึกษาในระบบบัญชีจะคำนึงเฉพาะรายจ่ายของนิติบุคคลที่เป็นเงินบริจาค เพื่อสนับสนุนการศึกษาเท่านั้น ไม่รวมเงินรายจ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนา และรายจ่ายเพื่อการฝึกอบรม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

องค์การไม่แสวงหากำไร

การประมาณการรายจ่ายด้านการศึกษาขององค์การเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร อาศัยผลสำรวจองค์การไม่แสวงหากำไร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2550 มาทำการประมาณการรายจ่ายด้านการศึกษาขององค์การฯ ในปี 2551-2553 โดยลักษณะการสำรวจองค์การไม่แสวงหากำไร เป็นการสำรวจองค์การเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรที่ดำเนินกิจการในรอบปี 2549 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรม ลักษณะรายรับ รายจ่าย ขององค์การฯ ที่ได้จดทะเบียนไว้ 7 ประเภท ผลการประมาณการพบว่า รายจ่ายด้านการศึกษาและการวิจัยขององค์การไม่แสวงหากำไร อยู่ที่ระดับ 3,253 ล้านบาท (ปี 2551), 3,526 ล้านบาท (ปี 2552), 3,649 ล้านบาท (ปี 2553)

แผนภาพที่ 5.5 รายจ่ายด้านการศึกษาของ NGO

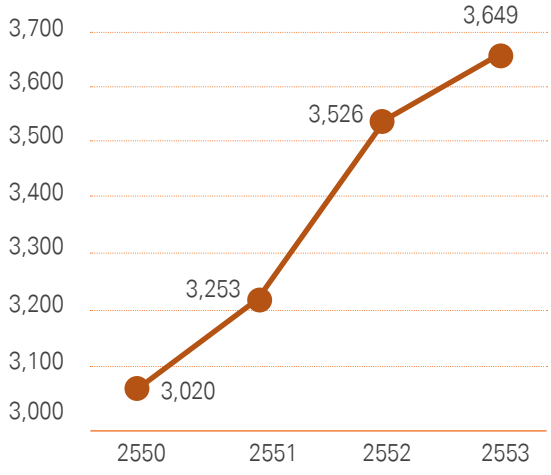

รายจ่ายด้านการศึกษาขององค์กรเอกชนไม่แสวงหากำไร ในปี 2553 คิดเป็น 0.55 % ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด

ภาคต่างประเทศ

ข้อมูลรายจ่ายด้านการศึกษาที่มาจากภาคต่างประเทศ (Rest of the World: ROW) อ้างอิงข้อมูลเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ในปี 2551 พบว่า เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อสนับสนุนการศึกษาเป็นจำนวน 415.28 ล้านบาท ปี 2552 จำนวน 380.48 ล้านบาท และปี 2553 จำนวน 242.24 ล้านบาท

ในระบบบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษา เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศทั้งหมด 242 ล้านบาทในปี 2553 ได้ถูกบันทึกเป็นรายจ่ายสำหรับสถาบันการศึกษาของรัฐจำนวน 195 ล้านบาท และสถานศึกษาเอกชน 47 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนการจัดสรรไปยังการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนสูงสุด

6

บทบาทครัวเรือน ด้านการศึกษา

รายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนไทย

“รายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนทั้งประเทศ(รวมเงินโอนจากภาครัฐ)ในปี 2553 มีมูลค่า 149,609 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.73 ของรายจ่ายด้านการศึกษารวมทั้งประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.48 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ”

รายจ่ายด้านการศึกษามีความแตกต่างกันระหว่างภูมิภาค โดยครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสามารถเข้าถึงบริการได้ดีกว่า มีรายจ่ายสูงกว่าครัวเรือนในภูมิภาคโดยเฉลี่ย โดยครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายจ่ายด้านการศึกษาต่ำที่สุด น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของระดับการใช้จ่ายของครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สะท้อนโอกาสทางการศึกษาที่ยังมีความแตกต่างกันเชิงภูมิศาสตร์

รายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551-พ.ศ. 2553 แยกตามระดับการศึกษาและประเภทของสถานศึกษา พบว่า ในแต่ละปี ครัวเรือนมีรายจ่ายด้านการศึกษาประมาณ 1.5 แสนล้านบาท แบ่งเป็นรายจ่ายของสถานศึกษารัฐ ประมาณร้อยละ 63 และอีก ร้อยละ 37 เป็นรายจ่ายให้แก่สถานศึกษาเอกชน เมื่อพิจารณาแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ในสถานศึกษาของรัฐ ครัวเรือนจะมีรายจ่ายในระดับอุดมศึกษาสูงที่สุด ในขณะที่รายจ่ายของสถานศึกษาเอกชนจะมีรายจ่ายในระดับประถมศึกษาสูงที่สุด

ครัวเรือนทุกชั้นรายได้ มีรายจ่ายด้านการศึกษาประมาณ 3% – 5% ของรายจ่ายรวม

แผนภาพที่ 6.1 ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเฉลี่ยของครัวเรือน จำแนกตามชั้นรายได้ ปี 2552 ตามนิยามของผู้วิจัย (เฉพาะครัวเรือนที่มีรายจ่ายด้านการศึกษา)

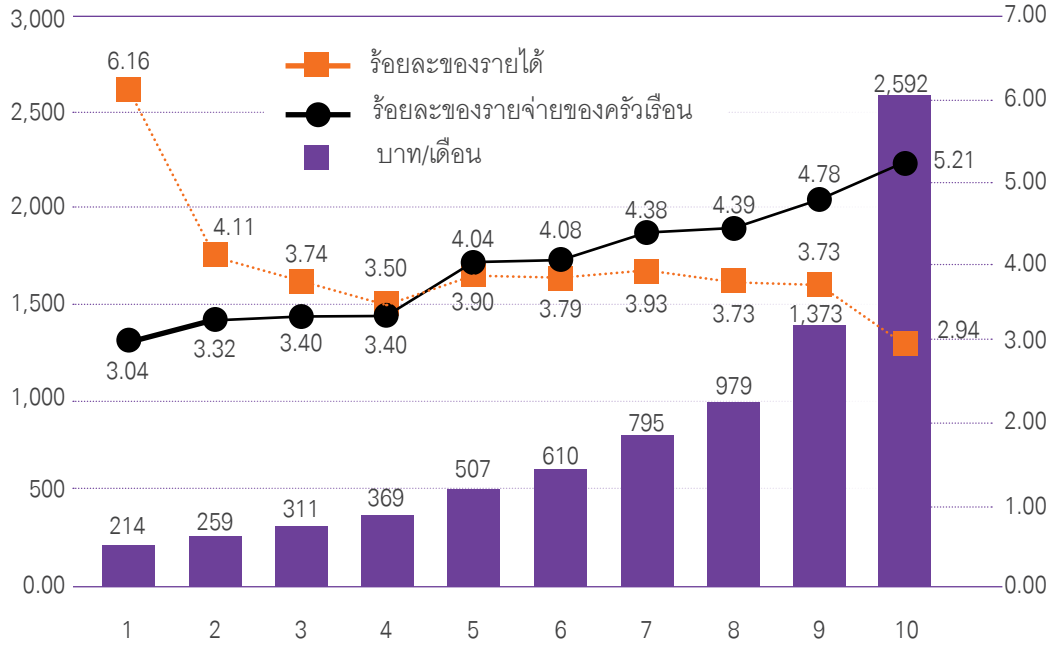

ที่มา : ข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
หมายเหตุ : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

ความแตกต่างของรายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนตามชั้นรายได้

ในปี พ.ศ. 2552 ครัวเรือนกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเฉลี่ยต่อเดือน 2,592 บาท ในขณะที่ครัวเรือนกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเฉลี่ยต่อเดือน 214 บาท ซึ่งครัวเรือนกลุ่มที่ 10 หรือครัวเรือนกลุ่มที่รวยสุดมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษามากกว่าครัวเรือนกลุ่มที่ 1 หรือครัวเรือนกลุ่มที่จนสุด 12 เท่า

ครัวเรือนที่ยากจนที่สุด จะมีรายจ่ายค่าหนังสือ เครื่องเขียน และอุปกรณ์การเรียน เป็นสัดส่วนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาประเภทอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 38.77 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของครัวเรือน รองลงมาคือ ค่าเล่าเรียน/ค่าธรรมเนียมของสถานศึกษารัฐ คิดเป็นร้อยละ 21.97 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของครัวเรือนกลุ่มนี้ ส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาที่น้อยที่สุดของครัวเรือนในชั้นรายได้นี้คือ ค่าซื้ออุปกรณ์กีฬา คิดเป็นร้อยละ 0.04 เท่านั้น

ในขณะที่ครัวเรือนที่มีฐานะปานกลาง จะมีรายจ่ายด้านค่ารถรับ-ส่งนักเรียนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.15 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของครัวเรือน รองลงมาคือค่าเล่าเรียน/ค่าธรรมเนียมในโรงเรียนหรือสถานศึกษาของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 22.04 ส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาที่น้อยที่สุดของครัวเรือนในชั้นรายได้นี้คือ ค่าซื้ออุปกรณ์กีฬา คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด

ส่วนครัวเรือนที่มีฐานะร่ำรวย จะมีรายจ่ายด้านค่าเล่าเรียน/ค่าธรรมเนียมในโรงเรียนหรือสถานศึกษาของเอกชนเฉลี่ยสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.51 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมดของครัวเรือน รองลงมาคือรายจ่ายด้านค่าเล่าเรียน/ค่าธรรมเนียมในโรงเรียนหรือสถานศึกษาของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 18.60 ส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาที่น้อยที่สุดของครัวเรือนในชั้นรายได้นี้คือ ค่าธรรมเนียมการใช้ห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด

> ครัวเรือนกลุ่มที่รวยสุด
> มีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษามากกว่าครัวเรือนกลุ่มที่จนสุดถึง 12 เท่า”

แผนภาพที่ 6.2 ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนจำแนกตามชั้นรายได้และรายการที่ใช้จ่าย พ.ศ. 2552

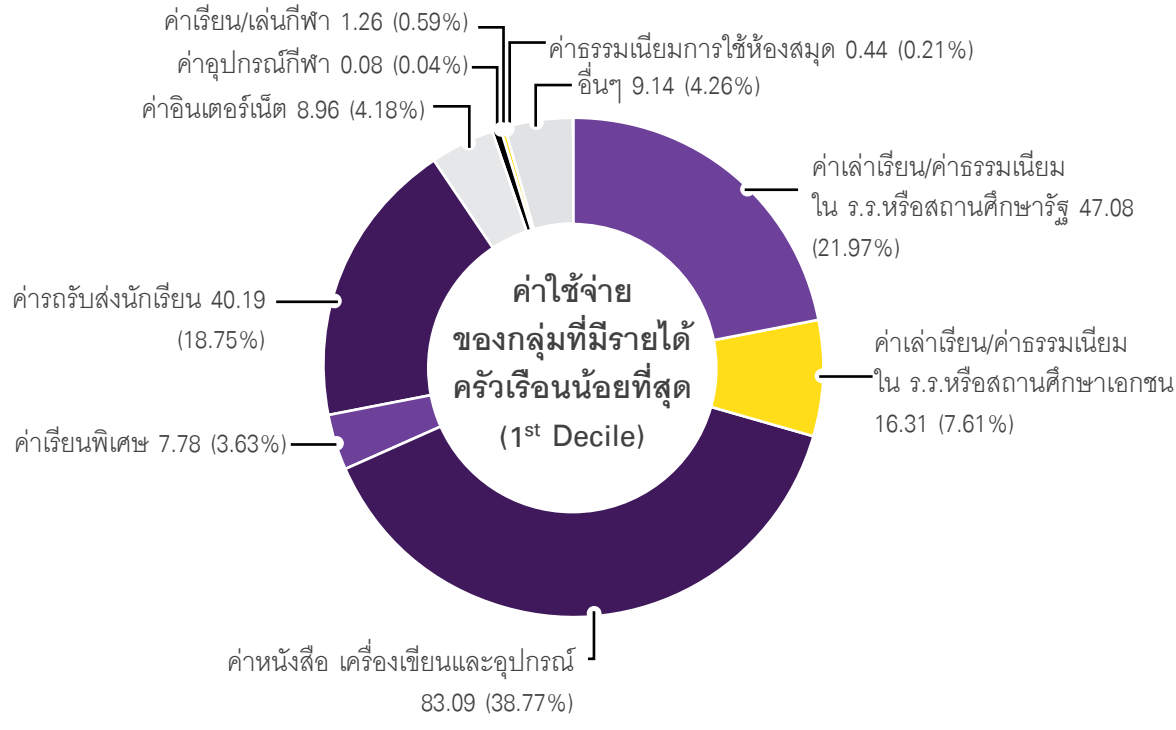

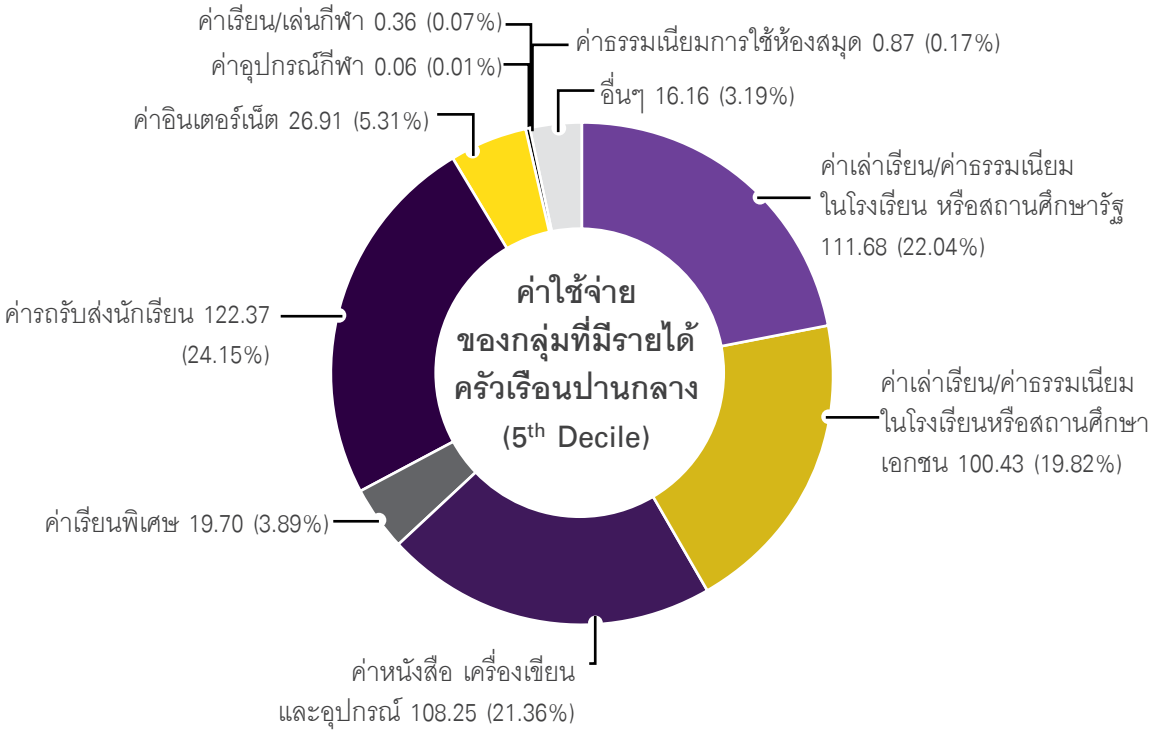

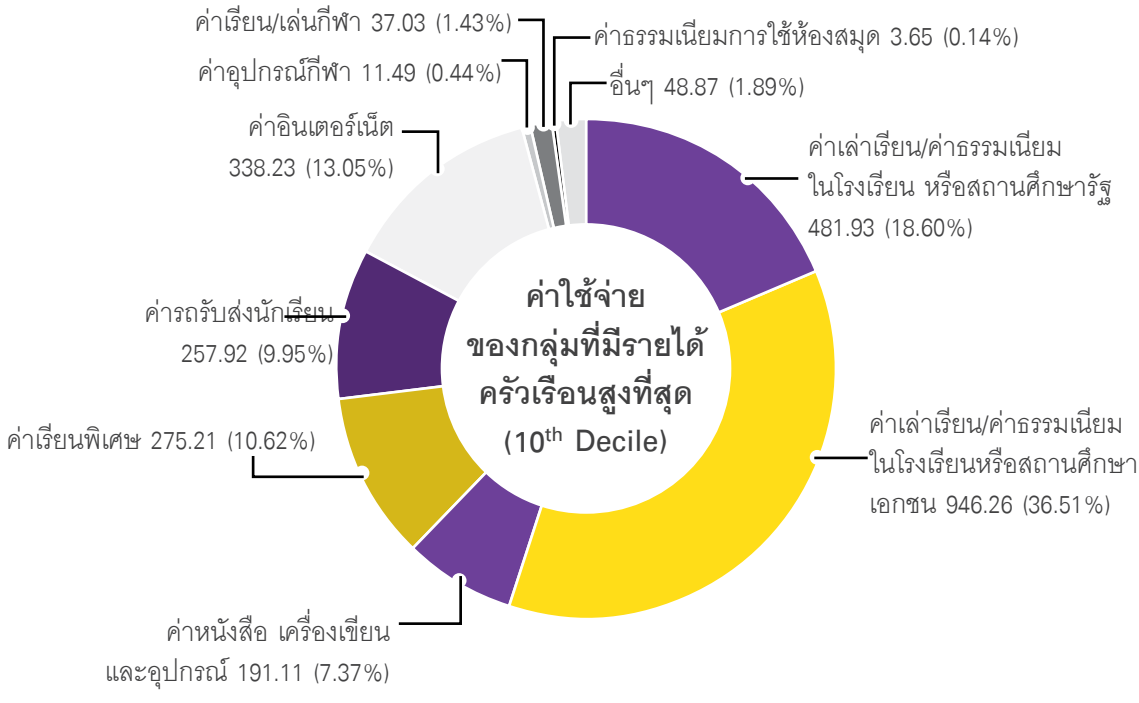

สำหรับรายจ่ายเพื่อเพิ่มเติมความรู้และอำนวยความสะดวกในการศึกษาให้แก่สมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาอยู่ ได้แก่ ค่าเรียนพิเศษ ค่าอุปกรณ์การศึกษาและค่าหนังสือเรียน จากการศึกษา พบว่า ยิ่งครัวเรือนมีความสามารถในการจัดหาสิ่งเหล่านี้ให้แก่สมาชิกเพิ่มขึ้น ครัวเรือนก็จะยิ่งมีค่าใช้จ่ายประเภทนี้สูงขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการที่ครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่าจะมีรายจ่ายประเภทนี้มากกว่า และมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายประเภทนี้สูงที่สุดคือ ครัวเรือนที่มีรายได้มากที่สุด

แผนภาพที่ 6.3 รายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือน จำแนกตามประเภทสถานศึกษาที่ครัวเรือนได้จ่ายไป ปี พ.ศ. 2551-2554

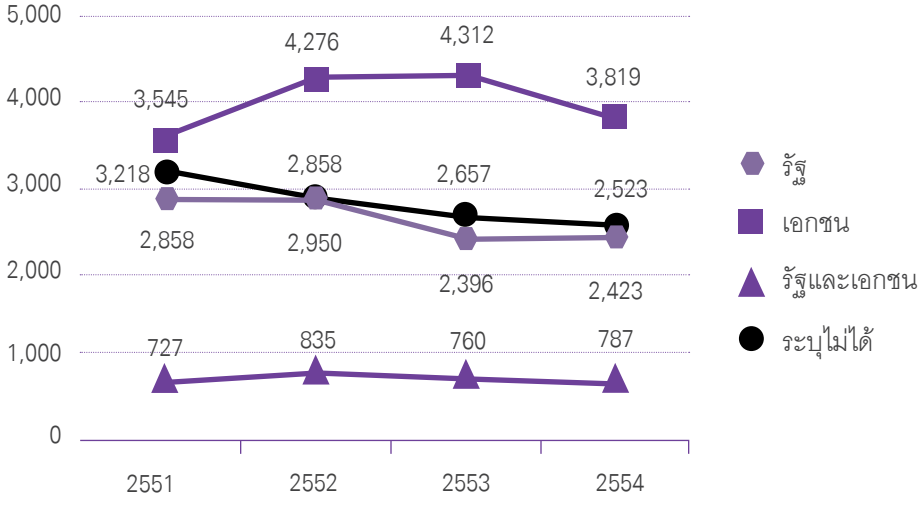

หมายเหตุ: ประมวลผลโดยผู้วิจัย
ที่มา: ข้อมูลสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพที่ 6.4 รายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือน พ.ศ. 2554 จำแนกรายภูมิภาค (ล้านบาท)

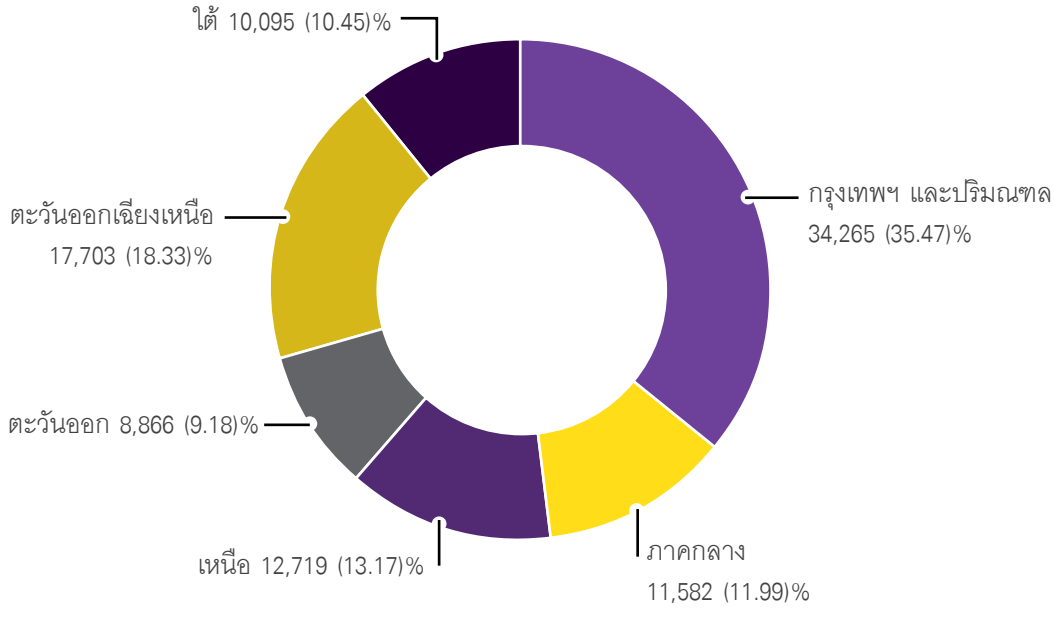

“มูลค่าของรายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือน”

ในปี พ.ศ.2553 ครัวเรือนไทยมีรายจ่ายด้านการศึกษา 131,861 ล้านบาท ลดลงจากปี 2551 ซึ่งมีรายจ่าย 138,913 ล้านบาท จากครัวเรือน 10.32 ล้านครัวเรือน โดยที่ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ใน กทม.และปริมณฑล (นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) มีรายจ่ายสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออก ตามลำดับ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา
รายจ่ายด้านการศึกษาของครัวเรือนมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ

7

ผู้รับประโยชน์

- ในส่วนของผู้รับประโยชน์ (Beneficiaries) หรือจำนวนผู้เข้าถึงบริการทางการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา ปี 2553 มีจำนวนนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาของภาครัฐและในสังกัด อปท. ทั้งสิ้น 16,634,220 คน แยกตามระดับการศึกษาได้ดังตารางที่ 7.1

ตารางที่ 7.1 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามหน่วยงาน ปีการศึกษา 2553

ตัวชี้วัด	สพฐ.	อปท.	กระทรวงอื่น ๆ	รวม
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	7,758,858	1,001,369	4,683,442	13,443,669
ก่อนประถมศึกษา	1,037,074	201,701	572,428	1,811,203
ประถมศึกษา	3,525,976	513,030	1,910,954	5,949,960
มัธยมศึกษาสายสามัญ	3,195,808	286,638	2,200,060	5,682,506
อาชีวศึกษา	-	2,570	1,185,164	1,187,734
สถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย	-	1,220	1,998,637	1,999,857
อื่นๆ	-	-	2,960	2,960
รวม	**7,758,858**	**1,005,159**	**7,870,203**	**16,634,220**

หมายเหตุ : 1. รวบรวมด้วยกลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สรุป ณ วันที่ 8 ก.พ. 2553
2. เมืองพัทยา ข้อมูลจาก website เมืองพัทยา
3. กระทรวงอื่น ๆ ประมวลผลจากข้อมูลของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สป. ศธ.
4. ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2553 (ข้อมูลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นข้อมูลปีการศึกษา 2552) ประมวลผล ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2554 โดย กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสป.ศธ.5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร ข้อมูลจำนวนนักเรียน ณ วันที่ 10 มิ.ย. 2552

ที่มา : 1. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสป. ศธ.
2. เว็บไซต์เมืองพัทยา

ตารางที่ 7.2 รายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัว จำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามหน่วยงาน ปีการศึกษา 2553

ระดับการศึกษา	โรงเรียน/มหาวิทยาลัยรัฐ		โรงเรียน/มหาวิทยาลัยเอกชน
	โรงเรียน สพฐ.	โรงเรียน อปท.	
ก่อนประถมศึกษา	27,260	16,795	23,946
ประถมศึกษา	40,970	46,463	26,958
มัธยมศึกษา (สามัญ)	29,600	51,712	59,565
อาชีวศึกษา	40,242		28,896
อุดมศึกษา	67,885		82,175

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย

เมื่อนำทรัพยากรทั้งหมดที่หน่วยบริการทางการศึกษาได้รับจากแหล่งจ่ายแทนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียน/นักศึกษาในปีนั้นๆ เราสามารถประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อคนที่ประเทศไทยได้ใช้ไปเพื่อผลิตบริการดังกล่าว ตารางที่ 7.2 แสดงรายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัว จำแนกตามระดับการศึกษาและหน่วยงานที่รับผิดชอบสำหรับปี 2553 มีข้อน่าสังเกตคือ ในการให้บริการทางการศึกษาโดยโรงเรียน/มหาวิทยาลัยเอกชน รายจ่ายต่อคนในการให้บริการทางการศึกษาเพิ่มขึ้นตามลำดับ จากก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาครัฐ จะมีรายจ่ายต่อคนที่สูงกว่าภาคเอกชนในทุกระดับยกเว้นมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาที่มีรายจ่ายต่ำกว่า รายจ่ายต่อคนโดยภาครัฐในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาสันนิษฐานว่า น่าจะต่ำกว่าที่เป็นจริง เนื่องจากยังไม่ได้รวมรายจ่ายที่เป็นเงินนอกงบประมาณได้อย่างครบถ้วน ซึ่งทางโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเรียกเก็บเพิ่มเติมจากนักเรียนนักศึกษา

รายงานฉบับนี้จัดทำโดย ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาชน (สสค.)

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาชน (สสค.)
ตู้ ป.ณ. 34 ปณฝ. สนามเป้า กรุงเทพฯ 10406
โทรศัพท์: 02-619-1811
โทรสาร: 02-619-1810, 02-619-1812